

บทที่ 3

วรรณกรรมปริทัศน์

3.1 ทฤษฎีการเปิดเสรีทางการค้า

ในทางทฤษฎีนั้นมีความชัดเจนว่า การเปิดเสรีทางการค้าสามารถนำมาซึ่งผลประโยชน์สุทธิที่เป็นโอกาสสำหรับประเทศต่างๆ ได้มาก โดยมีต้นทุนที่อาจเกิดขึ้นในรูปของผลประโยชน์ทางภาษีศุลกากรและผลประโยชน์ของกลุ่มผู้ผลิตดั้งเดิมด้วย ทั้งนี้ผลประโยชน์สุทธิ (Gain from trade) เป็นผลประโยชน์ในแง่ของโอกาสที่เป็นไปได้ ดังนั้นผลประโยชน์สุทธิของการเปิดการค้าเสรีจึงมิใช่ผลประโยชน์ที่จะต้องเกิดขึ้นเสมอ เว้นเสียแต่ว่าการปรับตัวทางเศรษฐกิจภายในประเทศจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีกระบวนการชดเชยในการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบให้ทางลบ (ตีรณ พงศ์มขพัฒน์ และคณะ, 2544: 9)

3.1.1 ประเภทของการเปิดเสรีทางการค้า

การเปิดเสรีทางการค้า เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงข้อจำกัดการค้าระหว่างประเทศ ในทิศทางที่ลดลงหรือผ่อนคลายลง จึงเป็นกระบวนการที่นำไปสู่ความเชื่อมโยงที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นระหว่างเศรษฐกิจภายในประเทศ กับเศรษฐกิจระหว่างประเทศหรือเศรษฐกิจโลก การเปิดการค้าเสรีนี้ ในทางปฏิบัติมักเป็นการดำเนินงานที่เกิดจากแรงกดดันจากปัจจัยต่างๆ กล่าวคือมักเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากเหตุต่างๆ ที่ทำให้ผู้กำหนดนโยบายจำเป็นต้องยอมรับให้เศรษฐกิจภายในประเทศปรับเข้าหาเศรษฐกิจระหว่างประเทศมากขึ้น เช่น การกำหนดกำแพงภาษีที่สูงเพื่อป้องกันการหลั่งไหลเข้ามาของสินค้าต่างประเทศ มักนำไปสู่ความอ่อนแอของผู้ผลิตภายในประเทศมากขึ้น เนื่องจากผู้ผลิตภายในประเทศมักพึ่งพาอาศัยแรงจูงใจจากกำแพงภาษี ในการแสวงหากำไรเกินควรมากกว่าการเร่งปรับปรุงการผลิต เพื่อให้สินค้าของตนเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศ ในทำนองที่สหรัฐก็มักจำเป็นต้องผ่อนคลายกำแพงภาษีลง เพื่อลดภาระภาษีที่ตกอยู่กับผู้บริโภค โดยที่ประเทศผู้ส่งออกสินค้าบางส่วน ก็จะสร้างแรงกดดันต่อกำแพงภาษีที่ไม่เป็นธรรมโดยเปรียบเทียบประเทศผู้นำเข้าอื่นๆ ส่งผลให้การเจรจาทางการค้าเป็นกลไกสำคัญของกระบวนการเปิดเสรีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จึงอาจกล่าวได้ว่า ความพยายามในการเปิดการค้าเสรี เป็นทั้งความพยายามของรัฐที่จะเพิ่มพูนความสามารถในการแข่งขันของระบบเศรษฐกิจโดยรวม และความพยายามตามกลไกของการเจรจาต่อรองทางการค้าระหว่างรัฐต่อรัฐ ความพยายามดังกล่าวนี้มักอาศัยเครื่องมืออันได้แก่ การลดอัตราภาษีนำเข้า และการลดอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภาษีศุลกากร

กระบวนการเปิดการค้าเสรีด้วยการลดภาษีศุลกากรมีอยู่ 4 ระดับ ได้แก่

(1) การเปิดเสรีฝ่ายเดียว (Unilateral Trade Liberalization)

เป็นการเปิดเสรีทางการค้าที่รัฐดำเนินการ ในฐานะที่เป็นนโยบายของประเทศ โดยไม่มีเงื่อนไขต่อบริษัทกับประเทศอื่นๆ การเปิดการค้าเสรีประเภทนี้มักเกิดขึ้นกับสินค้าต่างๆ ตามสถานการณ์ของประเทศนั้นๆ โดยการเปิดเสรีในหลายสาขาพร้อมๆ กันมักเกิดจากความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจภายใน มิให้สูญเสียความสามารถด้านการแข่งขันกับต่างประเทศ โดยหวังว่าการเปิดการค้าเสรี จะทำให้ผู้ประกอบการได้รับแรงกดดันจากกลไกตลาดมากขึ้น และหันไปปรับปรุงคุณภาพการผลิต และการใช้ทรัพยากรปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสม มากกว่าการพึ่งพากำแพงภาษีหรือสิทธิประโยชน์ที่รัฐอำนวยความสะดวกให้เป็นการเฉพาะ

(2) การเปิดการค้าเสรีระดับทวิภาคี (Bilateral Trade Liberalization)

เป็นการเปิดการค้าเสรีที่เป็นข้อตกลงร่วมกันกับประเทศคู่สัญญา โดยทั้งสองประเทศยินยอมที่จะผ่อนคลายข้อจำกัดทางการค้า เช่น ในรูปของภาษีศุลกากรและที่มิใช่ภาษีศุลกากร ภายใต้กรอบเดียวกัน โดยประเทศอื่นๆ จะมิได้สิทธิทางการค้าด้วย การเปิดการค้าเสรีระดับทวิภาคีเป็นที่แพร่หลายไม่มากนัก แต่ในปัจจุบันความจำเป็นที่จะต้องแข่งขันบนเวทีการค้าโลกมีมากขึ้น การเปิดเสรีภายใต้กรอบทวิภาคีจึงเริ่มได้รับความสนใจมากขึ้น

(3) การเปิดเสรีระดับภูมิภาค (Regional Trade Liberalization)

เป็นการเปิดเสรีภายใต้ข้อตกลงร่วมกันของกลุ่มประเทศ ซึ่งมักอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน แต่ไม่จำเป็นต้องอยู่ในอาณาบริเวณที่ติดต่อกันได้ แนวทางนี้โดยหลักการแล้ว ถือว่าไม่สอดคล้องกับหลักการของแกตต์ แต่ด้วยเหตุที่ได้เกิดขึ้นแล้วก่อนหน้าการจัดตั้งแกตต์ และมีได้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของแกตต์ จึงกำหนดให้เป็นข้อยกเว้นตามมาตรา 24 ของบทบัญญัติแกตต์ ในปัจจุบันนี้การเปิดเสรีระดับภูมิภาคเป็นที่แพร่หลายมาก อย่างไรก็ตาม แนวทางนี้เป็นการเปิดเสรีเฉพาะกลุ่มประเทศ ที่อาจส่งผลเสียต่อประเทศนอกกลุ่ม รวมทั้งอาจถูกนำมาใช้เพื่อกีดกันประเทศคู่แข่ง มิให้เข้าสู่ตลาดของตนได้โดยง่าย

(4) การเปิดเสรีระดับพหุภาคี (Multilateral Trade Liberalization)

เป็นการเปิดเสรีในวงกว้างที่เปิดโอกาสให้ประเทศเกือบทั่วโลกเข้าสู่ข้อตกลง หรือกรอบการเปิดเสรีเดียวกัน แนวทางนี้เป็นหัวใจของการเปิดเสรีตามบทบัญญัติของแกตต์ ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นองค์การการค้าโลก และจัดเป็นแนวทางการเปิดเสรีที่ดีที่สุดอันดับหนึ่ง เนื่องจากทำ

ให้ทุกประเทศได้รับผลประโยชน์จากการเปิดเสรีทางการค้าอย่างเต็มที่ โดยไม่ก่อให้เกิดการกีดกันประเทศอื่นๆ ที่อยู่นอกข้อตกลง แกดต์หรือองค์การการค้าโลกมีวัตถุประสงค์สำคัญที่ไม่ต้องการให้มีการเลือกปฏิบัติทางการค้า และมีความประสงค์ที่จะทำให้เป็นองค์การที่เปิดรับสมาชิกอย่างชัดเจน แนวทางพหุภาคีนับว่าสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย และช่วยให้การเปิดเสรีทางการค้าดำเนินไปได้บนพื้นฐานของระเบียบกติกาสถาปัตยกรรมที่ชัดเจนมากกว่าการต่อรองทางการค้าโดยลำพัง อย่างไรก็ตามเวทีพหุภาคียังคงต้องเผชิญกับสิ่งที่ท้าทายอย่างมาก เนื่องจาก

- การดำเนินงานภายใต้กระบวนการที่ต้องอาศัยประเทศจำนวนมาก มักเป็นไปอย่างเชื่องช้า
- ความคืบหน้าของการเปิดเสรียังมีอุปสรรคในหลายสาขา
- ผลประโยชน์จากข้อตกลงบางส่วนยังไม่ชัดเจนสำหรับประเทศด้อยพัฒนาที่ยากจนที่สุด
- ประเทศมหาอำนาจไม่อาจยึดมั่นในแนวทางพหุภาคีอย่างแท้จริง โดยประชาชนภายในประเทศเห็นว่าองค์การระดับโลกมิได้ทำประโยชน์ให้แก่ตนเท่าที่ควร

3.1.2 ผลได้และต้นทุนของการเปิดเสรีทางการค้า

การเปิดเสรีทางการค้าย่อมนำไปสู่ผลกระทบด้านต่างๆ ต่อเศรษฐกิจของประเทศที่ดำเนินมาตรการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบที่มีต่อการบริโภค การสะสมทุน การผลิต และการจ้างงาน หรือต่อภาวะราคาสินค้าและราคาปัจจัยการผลิต อย่างไรก็ตามในทางทฤษฎีหัวใจสำคัญอยู่ที่ผลประโยชน์สุทธิที่มีต่อเศรษฐกิจของประเทศที่ดำเนินแนวทางดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในรูปของผลประโยชน์ของผู้บริโภค ผลประโยชน์ของผู้ผลิต และผลประโยชน์ในรูปของรายได้ภาษีของรัฐ

มีการศึกษาจำนวนมากที่ให้ข้อสรุปชัดเจนว่า การค้าเสรีจะนำมาซึ่งผลประโยชน์สุทธิมากกว่าที่จะเป็นผลเสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ามาตรการดังกล่าวดำเนินการร่วมกันหลายฝ่ายหรือแบบพหุภาคี และโครงสร้างตลาดใกล้เคียงกับเงื่อนไขของตลาดแข่งขันสมบูรณ์

(1) ผลประโยชน์สุทธิจากการเปิดเสรีทางการค้า

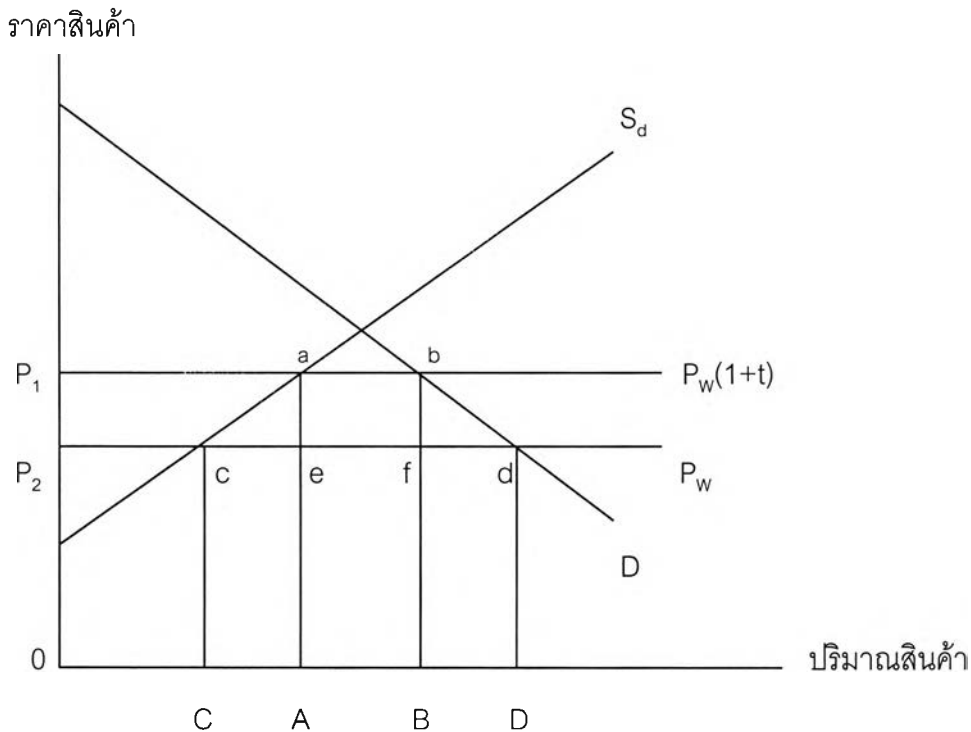
ในทางทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ มีข้อสรุปเบื้องต้นว่า การค้าเสรีให้ประโยชน์มากกว่าการกีดกันทางการค้า และการค้าเสรีที่มากให้ประโยชน์สูงกว่าการค้าเสรีที่น้อย ข้อสรุป

เบื้องต้นดังกล่าวนี้เป็นข้อสรุปที่ค่อนข้างจะใช้ได้โดยทั่วไป แม้ว่าในทางทฤษฎีแล้วจะมีข้อสมมติพื้นฐานที่จำเป็นบางประการก็ตาม

เมื่อพิจารณาอย่างง่าย ๆ จะสมมติให้ตลาดมีการแข่งขันสมบูรณ์ และประเทศที่ดำเนินนโยบายการค้าเสรีเป็นประเทศเล็ก ซึ่งไม่สามารถสร้างอิทธิพลต่อราคาตลาดโลกได้ สินค้าที่พิจารณาก็เป็นสินค้าชนิดเดียว โดยโครงสร้างต้นทุนเป็นแบบต้นทุนเพิ่มขึ้น (Increasing cost) กล่าวคือไม่มีการประหยัดต่อขนาดนั่นเอง

จากรูปที่ 3.1 กำหนดให้สินค้านำเข้ามีราคา P_w และต้องเสียภาษีศุลกากรในอัตรา t ดังนั้นราคาสินค้านำเข้าที่ต้องขายในประเทศจะมีราคาเท่ากับ $P_w(1+t)$ เส้น D และ S_d เป็นเส้นอุปสงค์และอุปทานภายในประเทศของสินค้านำเข้าดังกล่าว

รูปที่ 3.1 ผลได้และต้นทุนของการเปิดเสรีทางการค้า

ณ ราคา P_1 การบริโภคเท่ากับ OB การผลิตภายในประเทศเท่ากับ OA และการนำเข้าเท่ากับ AB เมื่อรัฐยกเลิกการเก็บอัตราภาษีศุลกากร จะทำให้ราคาสินค้าลดต่ำลงเหลือ P_2 การบริโภคเพิ่มขึ้นเป็น OD การผลิตภายในประเทศลดลงเหลือ OC และจะนำเข้ามากขึ้นเป็น CD สำหรับทางการย่อมต้องสูญเสียรายได้อันเกิดจากการยกเลิกอัตราภาษีซึ่งเดิมจัดเก็บได้ $abef$ ดังนั้นผลกระทบทางลบจึงได้แก่ ภาษีที่สูญเสียไปเท่ากับ $abef$ และส่วนเกินผู้ผลิตที่ลดลง P_1acP_2 ส่วนผลกระทบทางบวกซึ่งตกอยู่กับผู้บริโภคจะเท่ากับ ส่วนเกินผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ P_1bdP_2

นั่นก็หมายความว่าผลประโยชน์สุทธิที่มีต่อประเทศจะเท่ากับสามเหลี่ยม aec บวกกับสามเหลี่ยม bdf ซึ่งสะท้อนว่าผลประโยชน์จะหนีออกจากภาครัฐและผู้ผลิตในประเทศไปสู่ผู้บริโภค โดยผลประโยชน์จากการบริโภคนั้น มากเพียงพอที่จะชดเชยผลทางลบที่จะเกิดขึ้นนั่นเอง

(2) ทฤษฎีมาตรฐานเกี่ยวกับการเปิดเสรีระดับภูมิภาค

การศึกษาของ Viner ในปีค.ศ.1950 ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการขยายปริมาณการค้า (Trade creation) และการเบี่ยงเบนทิศทางการค้า (Trade diversion) ซึ่งแนวความคิดทั้งสองประการได้ช่วยให้นักเศรษฐศาสตร์สามารถประเมินได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ภายใต้เงื่อนไขใดบ้างที่การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ หรือการก่อตั้งสหภาพศุลกากรจะให้ประโยชน์สุทธิในทางเศรษฐกิจ

การขยายปริมาณการค้า เกิดจากการที่สินค้าภายในประเทศที่มีต้นทุนสูงถูกแทนที่ด้วยการนำเข้าสินค้าจากประเทศสมาชิกที่ผลิตได้ด้วยต้นทุนต่ำกว่า ส่วนการเบี่ยงเบนทิศทางการค้า เกิดจากการที่สินค้านำเข้าจากประเทศนอกกลุ่ม (ซึ่งมีต้นทุนต่ำกว่า) ถูกแทนที่ด้วยสินค้านำเข้าจากประเทศสมาชิก ดังนั้นการขยายปริมาณการค้าจึงเป็นประโยชน์ต่อประเทศที่ให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร และเป็นการปรับเข้าหาสภาวะแห่งเสรี แต่การเบี่ยงเบนทิศทางการค้ามีคุณสมบัติของการกีดกัน และเป็นผลเสียต่อการจัดสรรทรัพยากร ผลดีหรือผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ จึงขึ้นอยู่กับผลสุทธิว่าผลกระทบประเภทใดจะมีมากกว่ากัน

3.2 การศึกษาเชิงปริมาณวิเคราะห์

3.2.1 แนวคิดทางทฤษฎีของแบบจำลอง GTAP

(1) โครงสร้างของการผลิต

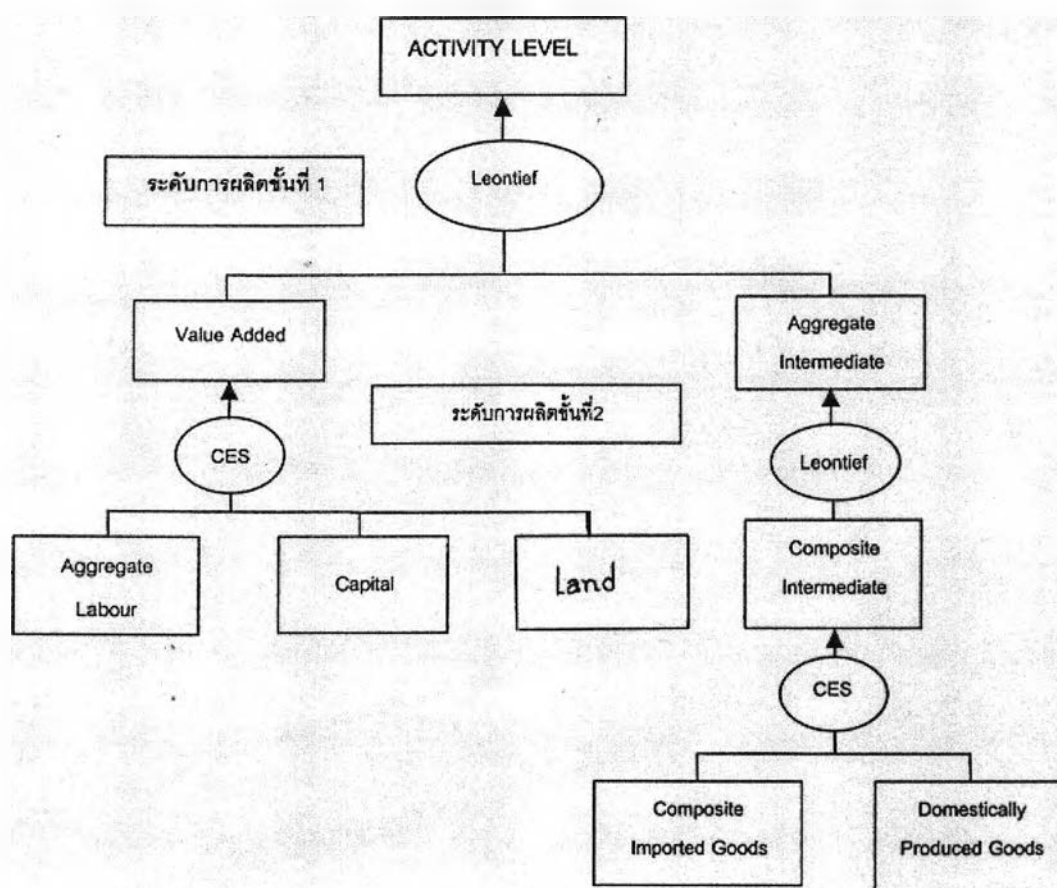
โครงสร้างของการผลิตสามารถพิจารณาได้จากรูปที่ 3.2 โดยจะสมมติให้ผู้ผลิตทำการผลิตเพื่อให้ได้รับกำไรปกติในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ และกระบวนการผลิตในแต่ละอุตสาหกรรมจะเป็นไปในลักษณะของการผลิตสินค้าหลายชนิด (Multi-Output) โดยใช้ปัจจัยการผลิตหลายชนิด (Multi-Input) ภายใต้ข้อสมมติการแบ่งแยก (Separability Assumption) ซึ่งอัตราการเปลี่ยนแปลงในการเลือกสินค้าที่จะผลิต มีค่าความยืดหยุ่นในการเปลี่ยนแปลงสินค้าที่ต้องการผลิตคงที่ (Constant Elasticity of Transformation : CET)

$$\text{รูปแบบของสมการ CET คือ } Z = A[\sum \gamma_i Y_i^{-P}]^{-1/P}$$

โดยที่ A คือค่าคงที่ซึ่งมีค่ามากกว่า 0, γ_i คือค่าสัมประสิทธิ์ซึ่งมีค่ามากกว่า 0 และ $\sum \gamma_i = 1$ ส่วน ρ คือค่าสัมประสิทธิ์ซึ่งมีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ -1 และ Z คือระดับของความสามารถในการผลิตสินค้า

ส่วนในกระบวนการผลิตนั้น ได้สมมติให้ผู้ผลิตทำการผลิตสินค้าที่ต้นทุนต่ำสุดภายใต้เงื่อนไขผลได้ต่อขนาดคงที่ (Constant Returns to Scale) โดยใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ เป็น 2 ระดับดังแสดงในรูปที่ 3.2

รูปที่ 3.2 : โครงสร้างการผลิตในแบบจำลอง GTAP

ที่มา : Heltel และ Tsigas (1997)

ที่ระดับการผลิตขั้นที่ 1 สมการการผลิตเป็นแบบ Leontief นั่นก็คือ สัดส่วนของการใช้สินค้าขั้นกลางทั้งหมดกับปัจจัยการผลิตขั้นต้น (Primary factors) มีค่าคงที่

ที่ระดับการผลิตขั้นที่ 2 ปัจจัยการผลิตพื้นฐานซึ่งก็คือ แรงงาน ทุน และที่ดิน มีการทดแทนกันได้ในระดับหนึ่ง โดยความยืดหยุ่นของการทดแทนกันนั้นมีค่าคงที่ (CES Function)

ในขณะเดียวกัน ก็สมมติให้ไม่มีการทดแทนกันระหว่างสินค้าชั้นกลางที่ใช้ในกระบวนการผลิต นั่นก็คือ สินค้าชั้นกลางแต่ละชนิดที่ใช้ในกระบวนการผลิต จะถูกใช้ในสัดส่วนที่คงที่ (Leontief Production Function)

ส่วนความยืดหยุ่นของการทดแทนกันระหว่างสินค้านำเข้าและสินค้าที่ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าสมมติให้มีค่าคงที่ ซึ่งเป็นไปตามสมการการผลิตแบบ CES

$$\text{รูปแบบของสมการ CES คือ } Y = B[\sum \delta_i X_i^{\rho}]^{-1/\rho}$$

โดยที่ B คือค่าคงที่ซึ่งมีค่ามากกว่า 0, δ_i คือค่าสัมประสิทธิ์ซึ่งมีค่ามากกว่า 0 และ $\sum \delta_i = 1$ ส่วน ρ คือสัมประสิทธิ์ซึ่งมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ -1 แต่ไม่เท่ากับ 0 และ X คือปัจจัยการผลิต¹

(2) โครงสร้างอุปสงค์ของครัวเรือน

โครงสร้างอุปสงค์ของครัวเรือนแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ รายจ่ายของครัวเรือน รายจ่ายของรัฐบาล และเงินออม รายได้ของครัวเรือนได้มาจากการเป็นปัจจัยการผลิตขั้นต้นให้กับผู้ผลิต ซึ่งผู้ผลิตได้ใช้ปัจจัยการผลิตนี้ร่วมกับสินค้าชั้นกลางที่ผลิตในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศ เพื่อผลิตสินค้าสำเร็จรูป แล้วสินค้าสำเร็จรูปเหล่านี้ จะถูกขายให้กับหน่วยครัวเรือนและรัฐบาลในประเทศ รวมทั้งส่งออกไปยังประเทศอื่นๆ ซึ่งทั้งรัฐบาลและหน่วยครัวเรือนต่างก็นำเข้าสินค้าเพื่อการบริโภคจากต่างประเทศด้วยเช่นกัน

จากรูปที่ 3.3 แสดงถึงโครงสร้างอุปสงค์ของครัวเรือน ซึ่งมีลักษณะความสัมพันธ์เป็นแบบลำดับขั้น โดยรายจ่ายของครัวเรือนจากรายได้ทั้งหมด เป็นไปตามสมการแบบ Cobb Douglas per capita utility function ส่วนการใช้รายจ่ายสินค้าจะเป็นไปตามแบบ Stone-Geary ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามของระบบการใช้จ่ายเชิงเส้นตรง (Linear Expenditure System : LES) โดยรายจ่ายของครัวเรือน จะถูกแบ่งเป็นรายจ่ายการบริโภคที่จำเป็นหรือรายจ่ายที่ผูกพัน (Committed Expenditure) และรายจ่ายอื่นๆ

$$\text{รูปแบบของสมการ LES คือ } C_i = P_i \tau_i + \beta_i [V - \sum P_j \tau_j]$$

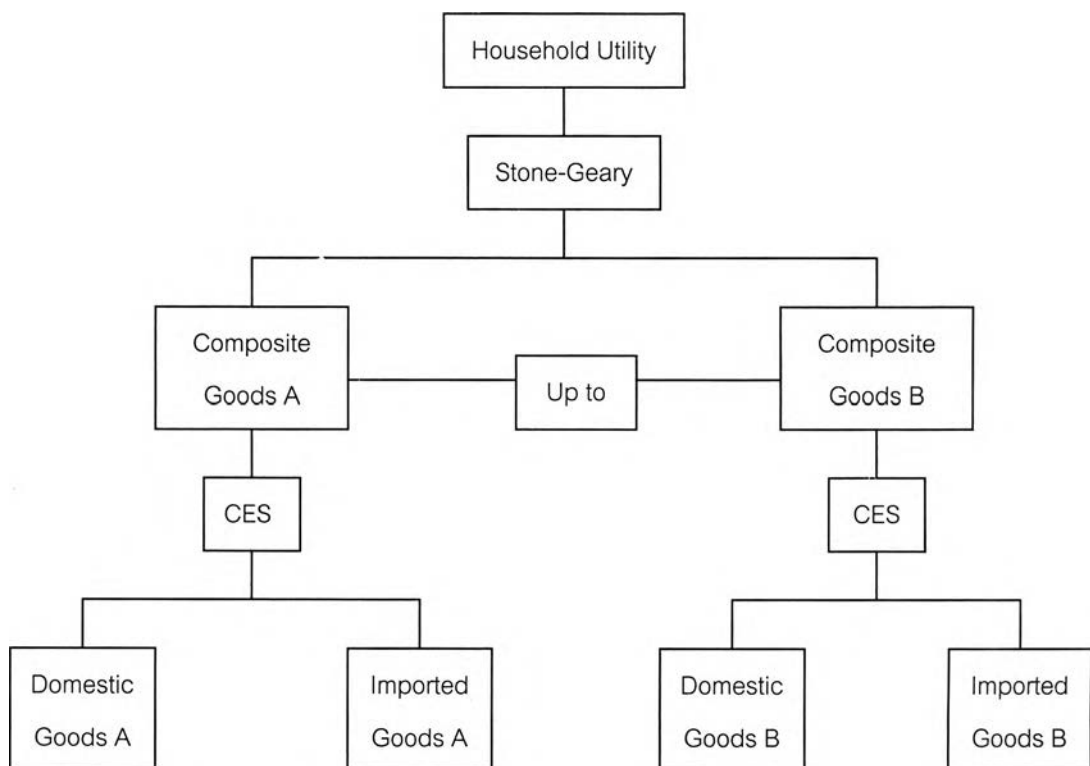
¹ CES แตกต่างจาก CET ตรงที่ข้อจำกัดของ ρ ในกรณีของ CET นั้น $\rho \leq -1$ ในกรณีของ CES นั้น $\rho \geq -1$

โดยที่ C_i คือรายจ่ายของครัวเรือนสำหรับสินค้า i , P_i คือราคาสินค้า i , τ_i คือปริมาณการบริโภคสินค้าที่จำเป็น, β_i คือการบริโภคหน่วยสุดท้าย และ V คือรายจ่ายรวมของครัวเรือน

Composite Good แต่ละชนิดจะประกอบไปด้วยสินค้านำเข้า และสินค้าที่ผลิตขึ้นมาเพื่อทดแทนการนำเข้า ซึ่งสมมติให้ค่าความยืดหยุ่นของการทดแทนกันระหว่างสินค้าทั้งสองชนิดนั้นคงที่ (CES Function)

ส่วนอุปสงค์ของรัฐบาลต่อสินค้าแต่ละชนิด จะอยู่ภายใต้ข้อสมมติของ Cobb-Douglas² โดยอุปสงค์ต่อสินค้านำเข้าและสินค้าที่ผลิตได้ในประเทศ มีสมการแบบ CES เช่นเดียวกับอุปสงค์ของครัวเรือน

รูปที่ 3.3 : โครงสร้างอุปสงค์ของครัวเรือน

ที่มา : Hertel และ Tsigas (1997)

² ฟังก์ชัน Cobb-Douglas เป็นกรณีพิเศษของฟังก์ชัน CES ซึ่งมีความยืดหยุ่นของการทดแทนกันเท่ากับหนึ่ง (ในที่นี้คือ การทดแทนระหว่าง Composite goods ในฟังก์ชัน utility ของรัฐบาล)

(4) การกำหนดราคาและการเข้าสู่ดุลยภาพ

จากข้อสมมติที่กำหนดให้ลักษณะของตลาดเป็นแบบตลาดแข่งขันสมบูรณ์ และเศรษฐกิจเป็นแบบเปิด ดังนั้นผู้ผลิตจะไม่สามารถกำหนดราคาสินค้าได้เอง โดยราคาจะถูกกำหนดขึ้น ณ จุดที่ผู้ผลิตทุกคนในระบบเศรษฐกิจได้รับกำไรปกติ เพราะฉะนั้นราคาต่อหน่วยจึงถูกกำหนดโดยต้นทุนหน่วยสุดท้าย (Marginal cost) ส่วนระดับอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงมีค่าคงที่ โดยสมมติให้มีค่าเท่ากับระดับอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงของโลก ส่วนอัตราแลกเปลี่ยนเป็นไปตามข้อสมมติของ Purchasing Power Parity (PPP) โดยที่อัตราแลกเปลี่ยนของประเทศขึ้นอยู่กับราคา โดยเปรียบเทียบระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ระดับค่าแรงสามารถปรับตัวไปตามระดับราคาอย่างเต็มที่เพื่อรักษาระดับค่าแรงที่แท้จริง

ในด้านการเข้าสู่ดุลยภาพนั้น ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการเข้าสู่ดุลยภาพคือ กลไกตลาด ซึ่งจะผลักดันให้อุปสงค์เท่ากับอุปทาน อันเป็นเงื่อนไขของดุลยภาพในตลาด อย่างไรก็ตาม ในแบบจำลองดังกล่าวได้สมมติให้ดุลยภาพเกิดขึ้นตลอดเวลา (Equilibrium model) ตามข้อสมมติของเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก

(5) กลไกการเคลื่อนย้ายทุนระหว่างประเทศ

แบบจำลองกำหนดให้แต่ละประเทศมีการระดมเงินออม นั่นคือกำหนดให้การออมเป็นสัดส่วนของรายได้ประชาชาติในแต่ละประเทศ การออมของแต่ละประเทศจะถูกรวมกันเป็นกองทุนเงินออมของโลก (global saving) เพื่อการจัดสรรเป็นเงินลงทุนในแต่ละประเทศ โดยการจัดสรรเงินทุนขึ้นอยู่กับอัตราผลตอบแทนของการลงทุนในแต่ละประเทศเป็นสำคัญ การทำงานของแบบจำลองอยู่ภายใต้ข้อสมมติที่ว่า เงินออมสามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรีระหว่างประเทศไปยังแหล่งที่ให้ผลตอบแทนสูง ดังนั้นถ้าการออมในประเทศน้อยกว่าการลงทุนในประเทศแสดงว่าประเทศมีการลงทุนจากต่างประเทศ กล่าวคือมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนจากต่างประเทศเข้ามา ขณะเดียวกันถ้าการออมในประเทศมากกว่าการลงทุนในประเทศแสดงว่า มีการเคลื่อนย้ายเงินลงทุนไปลงทุนในต่างประเทศ การเคลื่อนย้ายทุนจะดำเนินไปจนกระทั่งอัตราผลตอบแทนของการลงทุนในแต่ละประเทศปรับตัวเท่ากัน ภายใต้เงื่อนไขว่าการออมโดยรวมของโลกเท่ากับการลงทุนโดยรวมของโลก

(6) องค์ประกอบของสวัสดิการในแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป

ในแบบจำลอง GTAP สวัสดิการทางเศรษฐกิจ วัดได้จากการจัดสรรรายได้ประชาชาติ ไปเป็นการบริโภคของครัวเรือน การบริโภคของรัฐบาล และการออม (Hertel, 1997) ทำให้

เห็นว่า นอกจากครัวเรือนจะได้ประโยชน์จากการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในปัจจุบันแล้ว ยังได้ประโยชน์จากการออมสุทธิในปัจจุบันด้วย เพราะเงินออมช่วยเพิ่มการบริโภคในอนาคตของครัวเรือน และสุดท้ายคือได้ประโยชน์จากการช่วยเหลือของรัฐบาลในด้านของสินค้าและบริการสาธารณะ ซึ่งอยู่ในรูปของค่าใช้จ่ายในปัจจุบันของรัฐบาลนั่นเอง (Hanslow, K.J, 1998)

รายได้ประชาชาติจะถูกจัดสรรไปเป็นการบริโภคของครัวเรือน การบริโภคของรัฐบาล และการออม เพื่อ Maximize ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ซึ่งอยู่ในรูปของ Cobb-Douglas

การเพิ่มขึ้นของรายจ่ายที่แท้จริงของครัวเรือนและรัฐบาล รวมทั้งเงินออม จะทำให้ความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจดีขึ้น ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงของสวัสดิการ ซึ่งเกิดจากนโยบายต่างๆ จึงขึ้นกับการเปลี่ยนแปลงในรายได้ประชาชาติ และยิ่งขึ้นกับผลกระทบต่อราคาและอำนาจซื้อของรายได้ด้วย รวมทั้งผลประโยชน์ที่ครัวเรือนประเมินขึ้นจากรายจ่ายที่แท้จริง (Huff, 1995) โดยที่องค์ประกอบของสวัสดิการจะเริ่มต้นด้วยสมการรายได้ของประเทศ ซึ่งเท่ากับผลรวมของรายจ่ายสำหรับปัจจัยการผลิตขั้นต้นและรายรับภาษี (สมการที่ 7 ในภาคผนวก ข.) ทำให้เกิดองค์ประกอบของสวัสดิการแยกได้เป็น 6 ด้านดังนี้ (สมการที่ 86-91 ในภาคผนวก ข.)

1. องค์ประกอบของสวัสดิการด้านประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากร เป็นผลรวมของอัตราการเปลี่ยนแปลงของปริมาณผลผลิตและปริมาณการใช้ทรัพยากร คู่กับรายรับภาษีจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ ภาษีผลผลิต, ภาษีการใช้สินค้าขั้นกลางของหน่วยธุรกิจ, ภาษีการบริโภคสินค้าของหน่วยครัวเรือน, ภาษีการบริโภคสินค้าของรัฐ, ภาษีจากการส่งออก และภาษีจากการนำเข้า ถ้าเศรษฐกิจภายในประเทศขยายตัว จะทำให้ปริมาณผลผลิตและปริมาณการใช้ทรัพยากรเพิ่มขึ้น รายรับภาษีของรัฐก็จะสูงขึ้น ส่งผลให้สวัสดิการสังคมมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

2. องค์ประกอบของสวัสดิการจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราการค้า เป็นผลรวมของมูลค่าส่งออกถ่วงน้ำหนักด้วยราคาตลาดโลก (pfob) รวมกับค่าขนส่งสินค้า แล้วลบมูลค่านำเข้าถ่วงน้ำหนักด้วยราคาตลาดโลก (pcif) ถ้าอัตราการค้าของประเทศดีขึ้น จะทำให้สวัสดิการสังคมมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

3. องค์ประกอบของสวัสดิการจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เป็นผลรวมของมูลค่าผลผลิต จากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในด้านต่างๆ เมื่อข้อสมมติของแบบจำลองกำหนดให้เทคโนโลยีเป็นตัวแปรคงที่ องค์ประกอบของสวัสดิการในด้านนี้จึงไม่ทำให้สวัสดิการเปลี่ยนแปลง

4. องค์ประกอบของสวัสดิการจากการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากร เป็นผลรวมของมูลค่าผลผลิต จากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตขั้นต้น ซึ่งได้แก่ ที่ดิน แรงงาน และ ทุน ถ้าปัจจัยการผลิตขั้นต้นมีจำนวนมากขึ้น ก็จะทำให้สวัสดิการสังคมมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

5. องค์ประกอบของสวัสดิการจากการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าทุน วัดจากผลต่างของการลงทุนและการออม ถ้าราคาสินค้าทุนในประเทศลดลง อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนจะสูงขึ้น ปริมาณสินค้าทุนในประเทศจึงเพิ่มขึ้น และถ้าการลงทุนเพิ่มขึ้นมากกว่าการออม ก็จะทำให้สวัสดิการสังคมมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

6. องค์ประกอบของสวัสดิการด้านอรรถประโยชน์ของรายได้ เป็นอรรถประโยชน์ของหน่วยครัวเรือนที่ประเมินขึ้นจากการใช้จ่าย ถ้ารายได้ของหน่วยครัวเรือนเพิ่มขึ้น การใช้จ่ายก็จะมากขึ้น ทำให้อรรถประโยชน์ของหน่วยครัวเรือนสูงขึ้น ส่งผลให้สวัสดิการสังคมมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

(7) ความสัมพันธ์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Relationship)

ในแบบจำลอง GTAP มีการสร้างความสัมพันธ์เชิงพฤติกรรมระหว่างตัวแปรทางเศรษฐกิจต่างๆ เพื่อใช้อธิบายและคาดคะเนพฤติกรรมของตัวแปรที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นเหตุเป็นผล ในรูปแบบของสมการกำหนดพฤติกรรม ซึ่งกลุ่มสมการกำหนดพฤติกรรมเหล่านี้ มีบทบาทค่อนข้างสำคัญต่อการพัฒนาแบบจำลอง จึงเปรียบเสมือนกับกลไกที่ทำให้ระบบเคลื่อนไหวไปได้

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆนี้ สร้างขึ้นภายใต้ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ของสำนักนีโอคลาสสิก ที่กำหนดให้ ภูภคภคมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นเพื่อให้ได้รับกำไรสูงสุด และผู้บริโภคก็เช่นเดียวกัน จะปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นเพื่อให้ได้รับอรรถประโยชน์สูงสุด ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ไม่ว่าจะมาจากการเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรือการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกนั้น ตัวแปรต่างๆในระบบเศรษฐกิจจะปรับตัวเพื่อให้ตัวเองได้รับสิ่งที่ดีที่สุดภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ โดยที่ในภาพรวมจะพบว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นจะก่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรใหม่ และสิ่งนี้อาจจะทำให้สวัสดิการหรือประสิทธิภาพในการผลิต หรือการจัดการของระบบเศรษฐกิจดีขึ้นหรือเลวลง

ทั้งนี้ในส่วนของวิธีการคำนวณภายในแบบจำลองนั้น จะใช้การปรับสมการให้อยู่ในรูปของสมการเชิงเส้นตรง เนื่องจากถ้าเป็นลักษณะสมการแบบ Nonlinear จะคำนวณได้ยาก เพราะตัวแปรและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในแบบจำลองมีเป็นจำนวนมาก

(8) กระบวนการทำซิมิวเลชัน

ข้อสมมติหลักของแบบจำลองดุลยภาพโดยทั่วไป (CGE) คือ ในเบื้องต้นภาวะเศรษฐกิจของประเทศหนึ่งประเทศใด หรือหลายๆประเทศจะอยู่ในจุดดุลยภาพที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างภาคเศรษฐกิจต่างๆ และความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศอย่างเป็นระบบ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในนโยบายใดนโยบายหนึ่ง แบบจำลองจะถูก shock ด้วยอัตราการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรนโยบายนั้น ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดสรรทรัพยากรขึ้น เพื่อเคลื่อนระบบเศรษฐกิจเข้าสู่จุดดุลยภาพใหม่ ผลที่คำนวณได้จากการทำซิมิวเลชัน ด้วยการ shock ตัวแปรนโยบายดังกล่าว เป็นผลลัพธ์สุดท้ายที่เกิดขึ้นจากผลกระทบหลายๆระลอก ผ่านกลไกอันซับซ้อนของสมการพฤติกรรม และเครือข่ายของความเชื่อมโยงระหว่างภาคเศรษฐกิจ และระหว่างประเทศในแบบจำลอง คำตอบที่ได้จากการทำซิมิวเลชัน อยู่ในรูปแบบที่ว่า ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรนโยบายชุดหนึ่ง (ซึ่งเป็นตัวแปรภายนอก) X,Y,Z,...etc เปอร์เซนต์ ผลกระทบสุดท้ายที่เกิดขึ้น จะทำให้ตัวแปรภายในอื่นๆอีกหลายตัวในระบบเศรษฐกิจ เปลี่ยนไปกี่เปอร์เซนต์ (ขวัญใจ อรุณสมิทธิ และคณะ, 2543)

(9) ทฤษฎีพื้นฐานของแบบจำลอง

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้สำหรับแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป อยู่ภายใต้สมมติฐานของทฤษฎี “Walras Law” ซึ่งกล่าวไว้ว่า ระบบเศรษฐกิจโดยทั่วไปจะอยู่ในภาวะสมดุลเสมอ หากเศรษฐกิจส่วนหนึ่งส่วนใดเกิดการเปลี่ยนแปลง ภาคเศรษฐกิจที่ไม่อยู่ในภาวะสมดุล จะมีการปรับตัวตามพฤติกรรมของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งจะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาจนกระทั่งเข้าสู่ภาวะดุลยภาพอีกครั้ง

จากแนวคิดดังกล่าว เมื่อระบบเศรษฐกิจอยู่ในภาวะสมดุลแล้ว หากตัวแปรทางเศรษฐกิจภายนอกเปลี่ยนแปลง และมีผลกระทบเชื่อมโยงกันภายในระบบเศรษฐกิจ จะทำให้ระบบเศรษฐกิจมีการปรับตัวตามโครงสร้างเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับผลกระทบ และปรับตัวตามพฤติกรรมของเศรษฐกิจในส่วนต่างๆ การปรับตัวเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพใหม่ ซึ่งถือว่าการเคลื่อนย้ายจากจุดดุลยภาพเดิมไปสู่จุดดุลยภาพใหม่นี้ จะมีผลกระทบต่ออัตราการเปลี่ยนแปลงของภาคเศรษฐกิจต่างๆเล็กน้อยเพียงใดนั้น จะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญทางเศรษฐกิจ 2 ประการคือ

1. โครงสร้างของเศรษฐกิจนั้น ว่ามีสัดส่วนของตัวแปรที่มีการเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด ถ้าหากโครงสร้างของภาคเศรษฐกิจนั้นๆ มีสัดส่วนของตัวแปรที่เปลี่ยนแปลงมาก ก็จะมีผลกระทบมาก

2. พฤติกรรมการปรับตัวทางเศรษฐกิจ หรือที่เรียกว่าค่าความยืดหยุ่น (Elasticity) หากพฤติกรรมการปรับตัวของภาคเศรษฐกิจที่มีต่อตัวแปรที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นมีค่ามาก หรือมีค่าความยืดหยุ่นมาก ผลกระทบที่มีต่อภาคเศรษฐกิจนั้นก็จะต่ำ แสดงว่ามีการปรับตัวสูงต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น แต่ถ้าภาคเศรษฐกิจนั้นมีความยืดหยุ่นต่ำ ก็แสดงว่าไม่มีความคล่องตัวต่อการปรับพฤติกรรม จึงต้องรองรับความเปลี่ยนแปลง หรืออาจเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างเต็มที่ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงหรือผลักภาระได้ ผลกระทบที่เกิดขึ้นก็จะรุนแรง (อำพน กิตติอำพน และคณะ, 2537)

3.2.2 การประยุกต์แบบจำลอง GTAP/CGE ในงานวิจัยทั่วไป

มีการศึกษาเชิงปริมาณวิเคราะห์ โดยใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป (Computable General Equilibrium, CGE) วิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประเทศต่างๆ ของนโยบายเปิดเสรีทางการค้า เพราะจากการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจเสรีต่างๆ มีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเกิดจากการปรับตัวของระบบเศรษฐกิจสาขาต่างๆ ในเรื่อง การผลิต การบริโภค และการลงทุนในประเทศสมาชิก ซึ่งเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนต่อเนื่องกัน และครอบคลุมจำนวนของตัวแปรในระบบเศรษฐกิจจำนวนมาก ดังนั้นแบบจำลอง CGE จึงถูกใช้กันอย่างกว้างขวางในการวิเคราะห์ในเรื่องการค้าระหว่างประเทศที่ครอบคลุมมิติของสาขาเศรษฐกิจ และประเทศจำนวนมากในแบบจำลอง เพื่อที่จะวัดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นของประเทศต่างๆ ในแต่ละสาขาการผลิต จากการเปลี่ยนแปลงข้อตกลง และเงื่อนไขทางการค้าระหว่างประเทศ ตัวอย่างงานวิจัยประเภทนี้มีดังนี้

ขวัญใจ อรุณสมิทธิ, บังอร ทับทิมทอง และนวนลัย ตรีรัตน์ (2538) ได้ศึกษาผลกระทบของ AFTA ต่อระบบเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศของไทย โดยใช้แบบจำลอง CAMGEM (Chulalongkorn And Monash General Equilibrium Model) ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบจำลอง CGE ดั้งเดิมทั่วไปเพื่อให้เป็นแบบที่ใช้อธิบายระบบเศรษฐกิจไทยโดยเฉพาะ จากการศึกษาเป็นการคำนวณผลกระทบของการใช้นโยบายการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ณ เวลาในอนาคต 2 ช่วง คือปลายปี ค.ศ.2001 ซึ่งเป็นเวลาสิ้นสุดของการลดอัตราภาษีศุลกากรของสินค้าในหมวด Fast Track และปลายปี ค.ศ.2008 ซึ่งเป็นเวลาสิ้นสุดของการลดอัตราภาษีศุลกากรของสินค้าในหมวด Normal Track ผลการศึกษาสรุปได้ว่าประเทศไทยจะได้รับประโยชน์จากการเปิดเสรีของตนเอง มากกว่าที่หวังว่าจะได้จากการเปิดเสรีของคู่ค้าในกลุ่มอาเซียน อัตราการขยายตัวของรายได้ประชาชาติสูงขึ้น 3% โดยที่ 2.7% มาจากผลกระทบหลัก ที่เป็นเช่นนี้ เพราะในระยะยาว การลดภาษีนำไปสู่การขยายตัวในการลงทุน ทำให้ผลกระทบในเชิงแลกเปลี่ยนทางการค้า ถูกทดแทนด้วยผลกระทบในเชิงการขยายตัวที่

มาจากการลงทุน นอกจากนี้ผลการศึกษาในระดับจุลภาคก็ชี้ไปในทิศทางเดียวกัน โดยพบว่า ประโยชน์ที่พึงได้จากแผนการลดภาษีมาจากปัจจัยด้านต่างๆอย่างน้อย 4 ประเภทคือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมในการลดต้นทุน การมีส่วนร่วมในการค้าระหว่างประเทศ และการมีส่วนร่วมในการสร้างทุน รวมกันเรียกว่า ACTIF (Activity, Cost, Trade, and Investment Factors) ผลกระทบในขั้นสุดท้าย เกิดขึ้นจากการรวมตัวของ ACTIF อุตสาหกรรมใดที่มีแรงผลักดันของ ACTIF สูง อุตสาหกรรมนั้นเป็นผู้ได้ ส่วนผู้เสียคือ อุตสาหกรรมที่ขาดแรงผลักดันจาก ACTIF

McDougall และ Tyers (1997) ศึกษาผลกระทบจากการเติบโตของเศรษฐกิจต่อตลาดปัจจัยการผลิต วัตถุประสงค์สำคัญคือ เพื่อศึกษาการสะสมปัจจัยการผลิตและการขยายการเปิดประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออก ที่ระบบเศรษฐกิจพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว (Rapidly Developing Asian Economies : RDEs) ว่าจะมีผลต่อตลาดปัจจัยการผลิตในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมอย่างไร โดยใช้แบบจำลอง GTAP version 2 ซึ่งโดยปกติครอบคลุม 24 กลุ่มประเทศ 37 อุตสาหกรรม และ 3 ปัจจัยการผลิตขั้นต้น (แรงงาน, ทุน และที่ดิน) แต่ในการศึกษานี้ได้แบ่งเป็น 6 ภูมิภาค และ 10 กลุ่มสินค้า ผลการศึกษาพบว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปิดประเทศในกลุ่มประเทศ RDEs ได้กดดันให้อุปสงค์ต่อแรงงานไร้ทักษะในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมลดลง แต่ผลกระทบนี้ค่อนข้างน้อย ซึ่งผู้วิจัยค่อนข้างเห็นด้วยกับอัตราค่าจ้างของแรงงานไร้ทักษะที่ลดลง ทั้งนี้เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีมาแทนที่มากขึ้น และถึงแม้ว่าโครงสร้างระบบเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมจะได้รับผลกระทบอย่างเห็นได้ชัด แต่ก็ไม่ได้ทำให้สวัสดิการหรือ GDP ลดลง ส่วนการไหลตัวของสินค้าส่งออกที่ใช้แรงงานเข้มข้นจากกลุ่มประเทศ RDEs ได้ส่งผลกระทบต่อแรงงานเจ้าของทุน และเจ้าของที่ดิน และยังพบว่า อัตราส่วนค่าจ้างต่อค่าเช่าได้ลดลงในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรม และมีความสัมพันธ์กับค่าเช่าที่ดินอย่างมาก

นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวกับนโยบายการเปิดเสรีทางการค้า ได้แก่ การศึกษาของ MacLaren (1997) ซึ่งได้วิเคราะห์กลยุทธ์ของ Cairns Group เพื่อการเจรจาต่อรองในการประชุมรอบอุรุกวัย โดยการประเมินผลประโยชน์ เพื่อคัดเลือกประเทศสมาชิกจากสัญญาการเปิดเสรีสินค้าเกษตรแบบฝ่ายเดียว โดยใช้การเปรียบเทียบจากสถานะต่างๆที่ต่อรองกัน งานศึกษานี้ได้ใช้ แบบจำลอง GTAP version 2 ครอบคลุม 6 กลุ่มประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย, แคนาดา, สหรัฐอเมริกา, ญี่ปุ่น, สหภาพยุโรป และประเทศอื่นๆ วัตถุประสงค์แรกที่ต้องการศึกษาคือ การพิจารณาว่าการสนับสนุน Cairns Group ของสหรัฐอเมริกา ในการที่จะโจมตีอย่างต่อเนื่องต่อ Common Agriculture Policy (CAP) ถูกสนับสนุนโดยการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งสะท้อนออกมาจากรายจ่ายที่ให้แก่ออสเตรเลีย และแคนาดา ใช่หรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า ออสเตรเลียจะได้รับ

ประโยชน์จากการยกเลิกสัญญาฝ่ายเดียวของ CAP มากกว่าสัญญาฝ่ายเดียวของนโยบายการเกษตรของสหรัฐอเมริกา ส่วนแคนาดาจะได้รับประโยชน์จากสัญญาฝ่ายเดียวของสหรัฐอเมริกา มากกว่า CAP

วัตถุประสงค์ต่อมาคือ ค้นหาจุดยืนของรัฐบาลออสเตรเลียและแคนาดาในแง่เศรษฐศาสตร์การเมืองภายใต้ภาคการเกษตร ผลการศึกษาพบว่าในออสเตรเลีย การขาดทุนของ Farm sector จากสัญญาฝ่ายเดียว มีจำนวนน้อยกว่าผลประโยชน์จากการเปิดเสรีการค้าภาคการเกษตร โดยสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ส่วนกรณีของแคนาดา การขาดทุนของภาคการเกษตร จากการยกเลิกให้ความช่วยเหลือของรัฐบาล มีจำนวนมากกว่าผลประโยชน์จากการเปิดเสรีการค้าภาคการเกษตรโดยสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ดังนั้นจากที่กล่าวมา รัฐบาลของทั้ง 2 ประเทศ จึงมีพฤติกรรมที่สมเหตุสมผลตามหลักเศรษฐศาสตร์การเมืองของนโยบายเกษตรในประเทศ

ในขณะที่การศึกษาของ Maclaren มุ่งความสนใจไปที่การเปิดเสรีภาคการเกษตรแบบฝ่ายเดียว การศึกษาต่อมาของ Young-Huff (1997) เป็นการวิเคราะห์ผลกระทบจากการผ่อนคลายมาตรการกีดกันทางการค้าภายในภูมิภาค โดยใช้แบบจำลอง GTAP version 2 ครอบคลุม 10 กลุ่มประเทศ และ 3 กลุ่มสินค้า ได้แก่ (1) อาหารและภาคการเกษตร, (2) ทรัพยากรและหัตถอุตสาหกรรม และ (3) บริการ เพื่อเปรียบเทียบทางเลือก 2 ทางที่จะนำไปสู่การเปิดเสรีทางการค้าในเอเชียแปซิฟิก ระหว่างการให้สิทธิพิเศษและการไม่ให้สิทธิพิเศษ ซึ่งจะมีการอภิปรายกันระหว่างประเทศสมาชิก APEC ทั้งนี้มีผู้วิจารณ์บางท่านให้ความเห็นว่า วิธีปฏิบัติแบบดั้งเดิมในการลดมาตรการกีดกันทางการค้าภายในภูมิภาคนั้นมีข้อจำกัดสำหรับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ผู้วิจัยพูดถึงประเด็นนี้โดยสร้างเซตของการทดลอง โดยเน้นการให้ต่างตอบแทนในส่วนของประเทศที่ไม่ใช่สมาชิก APEC เมื่อการเปิดเสรีได้ปฏิบัติตามหลัก MFN แต่ถ้าไม่มีการให้ต่างตอบแทน จะพบว่าการเปิดเสรีภายใต้หลักของ MFN จะเป็นการโยกย้ายผลประโยชน์ไปให้กับประเทศที่ไม่เป็นสมาชิก APEC อย่างไรก็ตาม การศึกษาในครั้งนี้มีข้อจำกัดคือ ฐานข้อมูล GTAP version 2 มีข้อมูลไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับมาตรการป้องกันสินค้าเกษตรในกลุ่มประเทศ APEC และเป็นที่สังเกตว่าผลประโยชน์ของสัญญาการค้าที่ให้สิทธิพิเศษ ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ภายใต้การแข่งขันอย่างสมบูรณ์ของแบบจำลองเชิงสถิต

โสทธิธร มัลลิกะมาส (2544) ศึกษาผลกระทบของโครงการการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย – เกาหลี โดยใช้แบบจำลอง GTAP พบว่าการปรับลดการกีดกันทางด้านภาษีและมาตรการการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษีระหว่างไทย – เกาหลี มีผลให้ GDP ที่แท้จริงของไทยและเกาหลีเพิ่มขึ้น 0.16% และ 0.13% ตามลำดับ นอกจากนั้นประเทศไทยจะได้ประโยชน์จากการนำเข้าสินค้าทุนที่ราคาต่ำ

ลง มีผลทำให้การลงทุนของไทยสูงขึ้นในอัตรา 0.46% และทำให้ดุลการค้าโดยรวมของไทยขาดดุลกับเกาหลี อุตสาหกรรมที่ประเทศไทยได้รับประโยชน์ ได้แก่ ผักผลไม้ อ้อยและน้ำตาล สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เคมีภัณฑ์และพลาสติก และเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ เป็นต้น ส่วนอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยอาจเสียประโยชน์ ได้แก่ เครื่องจักรและอุปกรณ์ เป็นต้น

นอกจากนี้ จากการศึกษาของโครงการพัฒนาแคมเปญ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยพบว่า มีการใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป ในการวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายเปิดเสรีในรูปแบบต่างๆ ได้แก่

Walmsley (1998) ได้ศึกษาผลกระทบของการค้าเสรีในกรอบเอเปก โดยใช้แบบจำลอง GTAP งานศึกษานี้ได้เปรียบเทียบผลในระยะสั้นและระยะยาวของการเปิดเสรีเอเปก งานศึกษานี้ครอบคลุม 11 ภูมิภาค และ 8 กลุ่มสินค้า ผลการศึกษาพบว่าเมื่อมีการลดภาษีในกลุ่มประเทศเอเปก มีผลให้ความต้องการสินค้าหรือผลผลิตโดยรวมภายในกลุ่มประเทศเอเปกเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความต้องการปัจจัยการผลิตหรือสินค้าจำพวกทุนเพิ่มขึ้น ทำให้ราคาค่าเช่าเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายทุนระหว่างอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ในระยะยาวการเพิ่มของความต้องการสินค้าที่เพิ่มขึ้นจะทำให้อุปทานของทุนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเพิ่มขึ้นในที่สุด

Adams, Horridge, Parmenter และ Zhang (1998) ได้ศึกษาผลกระทบของการเปิดเสรีเอเปกต่อประเทศจีน โดยการใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป 2 แบบจำลอง คือ GTAP และ PRCGEM (computable general equilibrium model of the Peoples Republic of China) ทั้งนี้แบบจำลอง GTAP จะช่วยประมาณการเปลี่ยนแปลงราคาตลาดโลก แล้วใช้การเปลี่ยนแปลงราคาในตลาดโลกป้อนเข้าแบบจำลอง PRCGEM ซึ่งเป็นแบบจำลองที่มีภาคเศรษฐกิจต่างๆของจีนอย่างละเอียด ทั้งนี้มีข้อสมมติว่าการเปิดเสรีจะไม่มีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนของทุน และขณะเดียวกัน การบริโภคของครัวเรือนและรัฐมีการตอบสนองที่อัตราเดียวกันกับรายได้ประชาชาติ ส่วนการลงทุนที่แท้จริงและสต็อกของทุนในแต่ละอุตสาหกรรม มีการตอบสนองในอัตราเดียวกัน ผลการศึกษาพบว่า การเปิดเสรีทางการค้าจะเพิ่มสต็อกของทุนและรายได้ประชาชาติที่แท้จริง อัตราทางการค้าดีขึ้นร้อยละ 2.5 การนำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การส่งออกจะถูกกระตุ้นโดยการลดค่าอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง อุตสาหกรรมที่มีการเจริญเติบโตในระดับสูงได้แก่ สิ่งทอ เสื้อผ้า และรองเท้า และอุปกรณ์ไฟฟ้าและสื่อสาร จังหวัดที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือ เชียงเจียง น้อยที่สุดคือ จิลิน โดยรวมสรุปได้ว่า ผลของการเปลี่ยนแปลงในอัตราทางการค้าที่ได้จากการค้าระหว่างประเทศ มีน้อยกว่าผลกระทบทางตรงจากการลดภาษีในประเทศจีน ที่ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

Adams, Huff, McDougall, Pearson และ Powell (1996) ได้ใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป GTAP และ MONASH ศึกษาผลกระทบในระยะกลางและระยะยาวของการเปิดเสรีเอเปคต่อเศรษฐกิจของออสเตรเลีย แต่เนื่องจากคณะผู้วิจัยไม่สามารถหาข้อมูลการถือครองทรัพย์สิน หรือ การสะสมทุนว่าเป็นของประชาชนในประเทศหรือต่างประเทศ ทำให้การตีความในเรื่องสวัสดิการมีความคลุมเครือและขณะเดียวกัน การเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติไม่ได้หมายความว่าสวัสดิการของสังคมโดยรวมจะเพิ่มขึ้น ผลการศึกษาพบว่า รายได้ประชาชาติในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมจะเพิ่มขึ้นน้อยกว่ากลุ่มประเทศในเอเชีย ขณะที่ประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ญี่ปุ่นและอเมริกาเหนือ มีรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ในระยะยาวการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติดังกล่าว จะขึ้นอยู่กับเคลื่อนย้ายทุนระหว่างประเทศเป็นสำคัญ โดยที่หากประเทศเหล่านี้ไม่มีการเคลื่อนย้ายทุนระหว่างประเทศภายในภูมิภาค จะทำให้รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นน้อยกว่าในกรณีที่มีการเคลื่อนย้ายทุน สำหรับประเทศออสเตรเลีย ภาคการผลิตที่ได้รับประโยชน์ คือการผลิตนมและเนื้อเนื่องมาจากการเปิดตลาดนำเข้าของประเทศอื่นๆ ให้ เช่น ญี่ปุ่น ส่วนภาคการผลิตที่เคยได้รับการปกป้องคุ้มครองในระดับสูงจะหดตัวเช่น ไยสังเคราะห์ ด้ายคอตตอน รองเท้า และยานยนต์

Elbehri, Ingco, Hertel และ Pearson (1999) ได้ทำการศึกษาผลกระทบจากการเปิดเสรีสินค้าเกษตรภายใต้ข้อผูกพันทางการค้าของแกตต์ โดยยกกรณีศึกษาเป็นสินค้าน้ำตาล และดูผลจากการเปลี่ยนแปลงโควตาภาษีที่มีต่อสินค้าน้ำตาล งานศึกษานี้จะให้ความสำคัญต่อผลกระทบกับสวัสดิการสังคมโดยรวม โดยใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไปครอบคลุมหลายประเทศ (GTAP) ซึ่งโดยปกติครอบคลุม 45 กลุ่มประเทศ และ 50 อุตสาหกรรม แต่ในงานศึกษานี้ได้แบ่งเป็น 18 กลุ่มประเทศ และ 13 อุตสาหกรรม ฐานที่ใช้เป็นของปี 1995 ผลที่ได้จากการศึกษาพบว่า ในกรณีของสินค้าน้ำตาลนั้น ถ้าผู้ส่งออกมีส่วนแบ่งของ quota rent มาก ผลจากการลดลงของภาษีและการขยายโควตา จะทำให้ทั้งผู้ส่งออกและผู้นำเข้าได้รับสวัสดิการเพิ่มขึ้น และยังพบอีกว่าการเพิ่มขึ้นของสวัสดิการนั้น ฝ่ายนำเข้าได้รับสวัสดิการเพิ่มขึ้นมาก ขณะที่ฝ่ายผู้ส่งออก ขนาดของสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นจะขึ้นอยู่กับขนาดของการลดลงของภาษี

3.2.3 การประยุกต์แบบจำลอง GTAP/CGE ในงานวิจัยที่เกี่ยวกับจีน

Wang (1997) ได้ศึกษาผลกระทบจากการเข้าเป็นสมาชิก WTO ของจีนและไต้หวัน ต่อภาคการเกษตรของโลกและของสหรัฐอเมริกา โดยใช้แบบจำลอง GTAP Version3 (ปี 1992) ที่มีข้อมูลครอบคลุม 12 ประเทศ และ 14 ภาคการผลิต การศึกษาใช้วิธีเปรียบเทียบผลที่ได้จาก 2 กรณี กล่าวคือ กรณีที่ 1 เป็นผลกระทบจากการเปิดตลาดสินค้าตามข้อตกลงจากการเจรจารอบอุรุกวัย โดยวัดเปอร์เซ็นต์การลดลงของมาตรการกีดกันการนำเข้าในรายสินค้าของแต่ละประเทศ

ซึ่งใช้ฐานข้อมูลของ GTAP ครอบคลุม 31 กลุ่มสินค้า (ยกเว้นภาคบริการ 6 กลุ่ม) และ 28 ประเทศ (ยกเว้นจีนและไต้หวัน) รวมทั้งลดอัตราการอุดหนุนสินค้าเกษตรกรรมในประเทศพัฒนาแล้ว 20% (16.8% ในสหภาพยุโรป) และ 13.3% ในประเทศกำลังพัฒนา สำหรับอัตราการอุดหนุนการส่งออกสินค้าเกษตร จะลดลง 36% ในประเทศพัฒนาแล้ว และ 24% ในประเทศกำลังพัฒนา

ส่วนในกรณีที่ 2 เป็นผลกระทบเมื่อรวมจีนและไต้หวันเข้าเป็นสมาชิก WTO โดยลดมาตรการกีดกันทางการค้าในแต่ละประเทศเช่นเดียวกับกรณีที่ 1 ส่วนข้อสมมติในการเข้าเป็นสมาชิก WTO ของจีน จะใช้การลดอัตราภาษีนำเข้าข้าวและเมล็ดข้าวสาลีของจีนจากอัตราล่าสุด (เม.ย. 1996) 35% และลดอัตราภาษีสินค้าโดยเฉลี่ย 54.8% โดยข้อมูลการลดอัตราภาษีนี้ได้มาจากตารางภาษีรายสินค้า ซึ่งจัดทำโดยกรมศุลกากรของจีน แล้วถ่วงน้ำหนักด้วยมูลค่าการค้าปี 1994 ส่วนไต้หวันจะลดอัตราภาษีลง 36% สำหรับสินค้าที่ไม่ได้อยู่ในภาคเกษตรกรรม และ 15% สำหรับข้าวและเมล็ดข้าวสาลี โดยข้อมูลการลดภาษีสำหรับสินค้าเกษตรกรรม (ยกเว้นข้าวและเมล็ดข้าวสาลี) ได้มาจากกระทรวงการเกษตรของไต้หวัน

ผลการศึกษาพบว่า สินค้าที่เน้นการใช้แรงงานจากจีนมีมูลค่าการส่งออกสุทธิเพิ่มขึ้น 40,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯต่อปี การแข่งขันในสินค้าที่เน้นการใช้แรงงานมีมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันอุปสงค์ต่อสินค้าที่เน้นใช้ทุนและเทคโนโลยีก็เพิ่มขึ้นด้วย ส่งผลให้ราคาสินค้าและเครื่องแต่งกายลดลง ส่วนสินค้าที่เน้นใช้ทุนและเทคโนโลยีมีราคาเพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้อัตราการค้าของประเทศอุตสาหกรรมดีขึ้นนั่นเอง ในทางตรงกันข้าม เนื่องจากจีนเป็นประเทศผู้นำเข้าสุทธิในสินค้าเกษตรและอาหาร สหรัฐอเมริกาก็จะได้ประโยชน์จากการขึ้นราคาสินค้าส่งออก และเมื่อจีนกับไต้หวันเข้าเป็นสมาชิก WTO จะทำให้สินค้าเกษตรและอาหารของสหรัฐอเมริกามีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นในเอเชีย แต่จะลดการส่งออกสินค้าที่เน้นการใช้แรงงานจากประเทศในกลุ่มอาเซียน ทั้งนี้การศึกษาของ Wang (1997) มุ่งที่จะวิเคราะห์ผลกระทบต่อสหรัฐอเมริกา เฉพาะภาคการเกษตรเท่านั้น จึงทำให้ผลการศึกษาที่ได้ค่อนข้างจำกัด

Wang (1999) ได้ศึกษาถึงผลกระทบในเชิงปริมาณจากการที่จีนเข้าเป็นสมาชิก WTO ต่อการส่งออกสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้น (Labour-Intensive) ของโลก โดยได้ประมาณการผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงด้านการผลิตและการค้าของประเทศต่างๆ รวมทั้งไทยในช่วง 1995-2010 ได้ผลสรุปออกมาว่า ภาคการส่งออกของไทยโดยรวมจะลดลงประมาณร้อยละ 1.4 มากกว่าประเทศอื่นในอาเซียน โดยเฉพาะเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยจะถูกกระทบมากที่สุด เพราะการส่งออกจะลดลงถึงร้อยละ 11.3 ขณะที่การส่งออกสินค้าประเภทอื่นจะขยายตัวมาก โดยเฉพาะสินค้าที่ไทยมีศักยภาพส่งออก เช่น ปศุสัตว์ จะมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.3 ประมงเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.8 และอาหาร

แปรรูปเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.4 ส่วนภาคบริการจะส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.8 ขณะเดียวกันการนำเข้าของไทยจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.1 ในกลุ่มสินค้าสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป

คณะกรรมการการค้าระหว่างประเทศของสหรัฐฯ (USITC) ได้ประเมินผลกระทบต่อเศรษฐกิจสหรัฐฯ ในกรณีที่จีนลดอัตราภาษีทุกรายการสินค้าลงร้อยละ 25 ในปี 1992 และร้อยละ 50 ในปี 1997 โดยใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป (CGE Model) ในรูปของ China-WTO Model ส่วนข้อสมมติในการเข้าเป็นสมาชิก WTO เป็นผลจากข้อเสนอลดภาษีของจีนเมื่อเดือนเมษายน 1999 ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบต่อเศรษฐกิจเป็นบวกแต่มีค่าน้อย และผลการศึกษาในรูปความเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) ของสหรัฐฯ ทั้งทางด้าน การส่งออก การนำเข้า การบริโภคและค่าจ้าง นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทุกตัวแปรทางเศรษฐกิจ แม้จะมีค่าไม่มากนัก ผลการศึกษานี้สนับสนุนข้อเท็จจริงที่ว่า การค้าของสหรัฐฯ กับจีนมีมูลค่าน้อยกว่าร้อยละ 1 ของ GDP สหรัฐฯ และยังสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ว่าสหรัฐฯ ไม่มีความจำเป็นต้องปรับภาษีที่เป็นข้อสังเกตจากการวิเคราะห์นี้มีเพียงผลกระทบทางอ้อมต่อเศรษฐกิจสหรัฐฯ เท่านั้น และพบว่า การลดภาษีของจีนมีผลกระทบต่อนำเข้ามากขึ้น และมีผลกระทบต่อการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐฯ อย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือสหรัฐฯ ส่งออกไปจีนสูงขึ้นประมาณร้อยละ 10 และสหรัฐฯ นำเข้าจากจีนเพิ่มขึ้นร้อยละ 7 ซึ่งเป็นผลจากการแข่งขันของภาคส่งออก แต่ทั้งนี้ดุลการค้าของสหรัฐฯ กับโลกประมาณว่าไม่มีผลต่อดุลการค้าระหว่างประเทศคู่ค้าในทางที่ดีขึ้น (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ , 2543: 13-24)

Walmsley และ Hertel (2000) ศึกษาทางเลือกในการกำหนดระยะเวลาที่จะยกเลิกโควตานำเข้าสิ่งทอ เนื่องจากคำถามของการวิจัยเกี่ยวข้องกับเวลา จึงได้ใช้แบบจำลอง GTAP เชิงพลวัต (Dynamic) ครอบคลุม 19 ประเทศ และ 22 กลุ่มสินค้า ช่วงเวลาที่ใช้ในการศึกษาคือ ปี ค.ศ. 1995 ถึง 2020 โดยการศึกษาในครั้งนี้จัดแบ่งเป็น 3 กรณี ได้แก่ (1) กรณีที่จีนยังไม่เป็นสมาชิก WTO โดยลดภาษีทุกประเทศ (ยกเว้นจีน) ตามข้อผูกพันของการเจรจาอุปถุภักดิ์ และขยายโควตาตามข้อตกลง ATC (Agreement on Textile & Clothing) ภายในช่วงเวลาปี 1995 ถึง 2005 (2) กรณีที่จีนเข้าเป็นสมาชิก WTO ในฐานะประเทศพัฒนาแล้ว จึงคาดว่าจะลดภาษีได้สำเร็จในต้นปี 2005 และสมมติว่าโควตาส่งออกและเสื้อผ้าของจีนที่ส่งออกไปยังทวีปอเมริกาเหนือและยุโรป จะถูกยกเลิกในต้นปี 2005 ด้วยเช่นกัน (3) กรณีที่จีนเข้าเป็นสมาชิก WTO แต่อเมริกาเหนือและสหภาพยุโรป ปกป้องตัวเองจากข้อตกลง ATC ด้วยการยืดเวลาการยกเลิกโควตาส่งออกและเสื้อผ้าของจีนไปเป็นต้นปี 2010

ผลการศึกษาพบว่า ประเทศคู่แข่งของจีนในตลาดสิ่งทอและเครื่องแต่งกาย เช่น อินเดีย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะมีค่า GDP ที่แท้จริง และสวัสดิการลดลง เมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO และเมื่อการดำเนินงานตามข้อตกลง ATC คือการยกเลิกโควตานำเข้าสิ่งทอ เป็นไปอย่างล่าช้า จะทำให้สวัสดิการของอเมริกาเหนือและยุโรปลดลงยิ่งกว่าเดิม ซึ่งเป็นผลมาจากอัตราการค่าที่แย่งกันเอง สำหรับประเทศจีน การยกเลิกโควตาภายในเวลา 10 ปี จะทำให้ GDP ที่แท้จริงและสวัสดิการเพิ่มขึ้นในจำนวนที่น้อยลง เช่นเดียวกับอเมริกาเหนือและยุโรป ส่วนสวัสดิการของโลกในปี 2020 จะลดลง 947 ล้านเหรียญสหรัฐ นอกจากนี้ ผลการศึกษาในระดับจุลภาคพบว่า แม้ว่าจีนจะยังไม่เป็นสมาชิก WTO การจ้างงานในอุตสาหกรรมเครื่องแต่งกายในอเมริกาเหนือ ก็ลดลงถึงครึ่งหนึ่งในปี 2020 ดังนั้นเมื่อจีนได้เข้าเป็นสมาชิก WTO ซึ่งจะได้ยกเลิกโควตาตามข้อตกลง ATC จะยิ่งทำให้การจ้างงานในอเมริกาเหนือลดลงเหลือเพียง 1/3 ในปี 2020 ในทางตรงกันข้าม การว่างงานอาจไม่เกิดขึ้น ถ้ามีการยกเลิกโควตาตามระยะเวลาที่วางไว้

ASEAN Secretariat (2000) ได้ใช้แบบจำลองของโลกที่มีชื่อว่า GTAP (Global Trade Analysis Project) version 4 (ปี 1995) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากการเข้าเป็นสมาชิก WTO ของจีน ต่อประเทศต่างๆ ในอาเซียน ทางด้านการค้าและการลงทุน โดยใช้วิธีเปรียบเทียบผลที่ได้จาก 2 กรณี เช่นเดียวกับการศึกษาของ Wang (1997) คือ (1) ผลกระทบจากการเปิดตลาดสินค้าของ WTO เมื่อไม่มีประเทศจีน และ (2) ผลกระทบจากการเปิดตลาดสินค้าของ WTO เมื่อรวมประเทศจีนด้วย ซึ่งผลจากการคำนวณที่ได้นั้นจะเป็นทิศทางการส่งออก นำเข้า และอัตราการค่าของแต่ละประเทศในอาเซียน สำหรับข้อสมมติในการลดภาษีของจีนนั้น ได้มาจากข้อตกลงทางการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีอัตราภาษีโดยเฉลี่ยลดลง 9.4% ส่วนข้อสมมติในการลดอัตราภาษีของแต่ละประเทศตามข้อผูกพันของ WTO เป็นดังนี้ : สหรัฐอเมริกา 31.7%, แคนาดา 41.7%, สหภาพยุโรป 25.7%, ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ 30.7%, ญี่ปุ่น 35.6%, NICs 30%, มาเลเซียและสิงคโปร์ 37%, อินโดนีเซีย 8.6%, ฟิลิปปินส์ 12.6%, ไทย 25.2%, เวียดนาม 10%, อเมริกาใต้ 10% และประเทศอื่นๆ 10% ทั้งนี้ไม่รวมผลกระทบที่เกิดจากการผ่อนคลายมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี เช่น โควตา การอุดหนุนการส่งออกและนำเข้า เนื่องจากข้อมูลมีไม่เพียงพอ

ผลการศึกษาพบว่า การเข้าเป็นสมาชิก WTO ของจีน จะช่วยให้อาเซียนส่งออกไปที่จีนได้มากขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาจากปริมาณการส่งออก จะมีเพียงฟิลิปปินส์และสิงคโปร์ ที่มีการส่งออกสุทธิติดลบ โดยฟิลิปปินส์มีการส่งออกสุทธิติดลบ 3.097 ล้านเหรียญสหรัฐ และสิงคโปร์ 32.535 ล้านเหรียญสหรัฐ ส่วนประเทศอื่นๆ มีการส่งออกสุทธิเป็นบวกดังนี้ อินโดนีเซีย 8.47 ล้านเหรียญ

สหรัฐฯ, มาเลเซีย 21.092 ล้านเหรียญสหรัฐฯ, ไทย 20.514 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และเวียดนาม 0.07 ล้านเหรียญสหรัฐฯ

เมื่อพิจารณาจากมูลค่าการค้า ผลที่ได้จะแตกต่างกันออกไป โดยเวียดนามเป็นประเทศเดียวที่มีมูลค่าการค้าสุทธิติดลบ (ประมาณ 8 ล้านเหรียญสหรัฐฯ) ส่วนประเทศอื่น ๆ มีมูลค่าการค้าสุทธิเป็นบวก โดยเฉพาะมาเลเซียซึ่งมีมูลค่าการส่งออกสุทธิเพิ่มขึ้นมากที่สุดถึง 35.56 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ตามมาด้วยไทย 16.14 ล้านเหรียญสหรัฐฯ, สิงคโปร์ 14.086 ล้านเหรียญสหรัฐฯ, ฟิลิปปินส์ 2.887 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และอินโดนีเซีย 0.277 ล้านเหรียญสหรัฐฯ

ส่วนผลกระทบต่อการลงทุนทางตรงนั้นพบว่า จีนเป็นประเทศที่ต่างชาติสนใจเข้ามาลงทุนมากกว่าอาเซียน เนื่องจากมีตลาด (จำนวนประชากร) ขนาดใหญ่ที่สุดในโลก และเป็นประเทศหนึ่งที่มีการปรับตัวตามสภาวะเศรษฐกิจได้ดีที่สุดในทศวรรษที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ผลกระทบทางด้านการลงทุนในอาเซียนถือว่าไม่มากนัก เพราะทำให้การลงทุนทางตรงจากต่างชาติลดลงเพียง 10% เท่านั้น

Tuan และ Wang (2001) ใช้แบบจำลอง GTAP Version 4 ครอบคลุม 14 กลุ่มประเทศ และ 20 กลุ่มสินค้า ศึกษาผลกระทบต่อจีน ฮองกง และไต้หวัน ในด้านการเจริญเติบโตของ GDP, สวัสดิการของสังคม, อัตราการค้า, ปริมาณการค้า และความเป็นอิสระทางการค้า เมื่อจีนและไต้หวันเข้าเป็นสมาชิก WTO โดยเปรียบเทียบผลการศึกษาจาก 2 กรณี คือ กรณีที่จีนและไต้หวันยังไม่เป็นสมาชิก WTO กับกรณีที่จีนและไต้หวันเป็นสมาชิก WTO การลดอัตราภาษีของทั้ง 2 กรณีใช้วิธีเดียวกับ Wang (1997) ผลการศึกษาพบว่า ทั้งจีน ฮองกง และไต้หวัน จะได้ประโยชน์เมื่อจีนและไต้หวันเข้าเป็นสมาชิก WTO มูลค่าการค้าของโลกจะเพิ่มขึ้นมากกว่า 130,000 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งแบ่งเป็นมูลค่าการส่งออก 63,600 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และมูลค่าการนำเข้า 66,500 ล้านเหรียญสหรัฐฯ จากมูลค่าการค้าทั้งหมด มากกว่า 60% เป็นของจีน และ 10% เป็นของไต้หวัน บทบาทของฮองกงในการเป็นสื่อกลางทางการค้าและการลงทุนกับไต้หวัน มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากการค้าของไต้หวันกับจีนมีอิสระมากขึ้น นอกจากนี้การไหลเวียนของการค้าระหว่างประเทศของไต้หวัน จะเน้นไปที่การค้าแบบ Intra-Industry

Spinanger (2001) ศึกษาผลกระทบจากข้อตกลงการค้าสิ่งทอและเสื้อผ้า (Agreement on Textile and Clothing : ATC) ในการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) ภายในปี 2004 และผลกระทบต่อการค้าสิ่งทอและเสื้อผ้า เมื่อจีนเป็นสมาชิก WTO โดยใช้ GTAP Model version 4 ซึ่งมีฐานข้อมูลของปี 1995 ครอบคลุม 24 ประเทศ / ภูมิภาค และ 9 ภาคการ

ผลิต การศึกษาในครั้งนี้วิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประเทศต่างๆ โดยแบ่งเป็น 9 สถานการณ์ ดังนี้

URA : ผลกระทบจากการลดภาษีตามข้อตกลงรอบอุรุกวัย โดยไม่รวมการเปิดเสรีของสิ่งทอและเสื้อผ้า และไม่รวมประเทศจีน (จีนไม่ได้รับการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง)

URB : ผลกระทบจากการลดภาษีของสิ่งทอและเสื้อผ้า โดยไม่รวมประเทศจีน

URC : ผลกระทบจากการลดภาษีตามข้อตกลงรอบอุรุกวัย โดยไม่รวมโควตาของสิ่งทอและเสื้อผ้า และไม่รวมประเทศจีน

URD : ผลกระทบจากการลดภาษีตามข้อตกลงรอบอุรุกวัย ยกเว้นสิ่งทอและเสื้อผ้า เมื่อจีนเป็นสมาชิก WTO

URE : ผลกระทบจากการลดภาษีของสิ่งทอและเสื้อผ้า เมื่อจีนเป็นสมาชิก WTO

URF : ผลกระทบจากการลดโควตาส่งสิ่งทอและเสื้อผ้าให้จีน

URG : ผลกระทบทั้งหมดจากข้อตกลงรอบอุรุกวัยที่เกิดขึ้นกับจีน

China : การย้ายฐานการผลิตไปที่จีน

Total : ผลกระทบรวม

ผลการศึกษาที่ได้พบว่า การลดภาษีของสิ่งทอและเสื้อผ้า โดยไม่รวมประเทศจีน มีผลกระทบต่อการส่งออกสิ่งทอในด้านบวกสำหรับกลุ่มประเทศเอเชียใต้, อินโดนีเซีย, สิงคโปร์ และศรีลังกา มากที่สุด และผลกระทบในด้านลบสำหรับประเทศจีน, เม็กซิโก และยุโรปตะวันตก แต่เมื่อพิจารณาผลกระทบจากการลดภาษีของสิ่งทอและเสื้อผ้า เมื่อจีนเป็นสมาชิก WTO พบว่า ประเทศที่ได้รับผลกระทบในด้านบวกได้แก่ จีน, เอเชียใต้ และศรีลังกา ส่วนประเทศอื่น ๆ นั้นต่างก็ได้รับผลกระทบในด้านลบโดยเฉพาะ สิงคโปร์และอินเดีย

สำหรับผลกระทบต่อการส่งออกเสื้อผ้านั้นพบว่า การลดภาษีของสิ่งทอและเสื้อผ้า โดยไม่รวมประเทศจีน มีผลกระทบในด้านบวกสำหรับประเทศศรีลังกา, อินโดนีเซีย, ไทย และเอเชียใต้มากที่สุด และผลกระทบในด้านลบสำหรับประเทศจีน, เม็กซิโก และเกาหลี แต่เมื่อพิจารณาผลกระทบจากการลดภาษีของสิ่งทอและเสื้อผ้า เมื่อจีนเป็นสมาชิก WTO พบว่า ประเทศที่ได้รับผล

กระทบในด้านบวกได้แก่ ศรีลังกา, เอเชียใต้, จีน, ออสเตรเลีย, นิวซีแลนด์ และแคนาดา ส่วนประเทศอื่น ๆ นั้นต่างก็ได้รับผลกระทบในด้านลบโดยเฉพาะอินเดีย, ญี่ปุ่น และได้หวัน

Yu (2001) ใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป (CGE Model) ศึกษาผลกระทบต่อจีนจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายในภาคอุตสาหกรรม เมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO พบว่า อุตสาหกรรมการเกษตรจะได้รับผลกระทบมากที่สุด การเคลื่อนย้ายชาวชนบทเข้าสู่ตัวเมือง เป็นปัญหาใหญ่ของกระบวนการปฏิรูปอุตสาหกรรม จากแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปประเมินได้ว่า แรงงานในภาคการเกษตร 9.6 ล้านคนจะโยกย้ายไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมอื่นๆภายในปี 2010 และในขณะเดียวกัน รัฐบาลของจีนควรปรับปรุงโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อบรรเทาปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในเรื่องของการจ้างงาน

Wang (2001) ศึกษาผลกระทบต่อการค้าของโลกและการเติบโตทางเศรษฐกิจ เมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO โดยใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไปครอบคลุม 17 ภูมิภาค และ 25 ภาคการผลิต ทั้งนี้ข้อสมมติในการเข้าเป็นสมาชิก WTO ของจีนคือ การลดอัตราภาษีนำเข้าในรายสินค้าระดับ HS 6 หลัก (ซึ่งได้จากข้อตกลงระหว่างสหรัฐกับจีน เมื่อเดือนพฤศจิกายน 1999) ถ่วงน้ำหนักด้วยมูลค่าการนำเข้าของจีนในปี 1998 ผลการศึกษาที่ได้พบว่า ประเทศที่ได้ประโยชน์มากที่สุดก็คือจีนนั่นเอง ส่วนประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย ตลอดจนประเทศกำลังพัฒนา ก็ได้ประโยชน์ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามจะเกิดการแข่งขันในสินค้าที่เน้นใช้แรงงาน ซึ่งทำให้ราคาสินค้าลดลง การขยายตัวของภาคการผลิตที่เน้นใช้แรงงานในจีน จะช่วยเพิ่มการนำเข้าสุทธิในสินค้าที่เน้นใช้ทุนและสินค้าเกษตร ทำให้ราคาสินค้าเหล่านี้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ประเทศอุตสาหกรรมและประเทศที่มีที่ดินอุดมสมบูรณ์มีอัตราการการค้าที่ดีขึ้น ในส่วนของประเทศกำลังพัฒนาที่มีโครงสร้างทรัพยากรคล้ายกับจีน เช่น กลุ่มประเทศอเมริกาใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะเป็นคู่แข่งในสินค้าส่งออกที่เน้นใช้แรงงาน ทำให้ราคาสินค้าในประเทศกลุ่มนี้ลดลงด้วย

Fan และ Zheng (2001) ศึกษาผลกระทบเชิงสถิติทั้งระยะสั้นและระยะยาวต่อจีน จากการเปิดเสรีทางการค้าด้วยการลดภาษีตามกระบวนการเข้าเป็นสมาชิก WTO โดยใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป ในรูปแบบ PRGEM (People's Republic of China General Equilibrium Model) ซึ่งเป็นแบบจำลองเศรษฐกิจเดี่ยว (Single-Country Model) ครอบคลุม 31 เมืองภายในประเทศจีน และสินค้า 124 รายการ แต่ในการศึกษานี้แบ่งสินค้าออกเป็น 40 รายการ และฐานข้อมูลที่ใช้เป็นของปี 1997 ผลการศึกษาในระดับมหภาคพบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงของจีนจะเพิ่มขึ้น 0.06% ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจาก ประสิทธิภาพในการจัดสรรปัจจัยการผลิต นอกจากนั้นพบว่า การจ้างงานในชนบทลดลง 0.02% ส่วนการจ้างงานในเมืองจะเพิ่มขึ้น 0.07% การโยกย้าย

แรงงานทำให้ค่าจ้างโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1.1% ในด้านอุปสงค์การส่งออกเพิ่มขึ้น 5.73% เนื่องจากการลดค่าเงินที่แท้จริง 3.3% และอัตราการค่าที่ลดลง 1.84% จากการลดอัตราภาษี ส่วนการนำเข้าจะเพิ่มขึ้นถึง 7.26% ทางด้านผลกระทบรายภาคการผลิตพบว่า อุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆได้รับประโยชน์มากที่สุด เพราะจะมีผลผลิตเพิ่มมากถึง 3.25% ในขณะที่อุตสาหกรรมสินแร่และโลหะจะมีผลผลิตลดลงมากที่สุดถึง 2.25%

จากการรวบรวมการศึกษาในเชิงปริมาณ โดยใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป (CGE Model) ในรูปแบบต่างๆดังที่กล่าวมา พบว่ามีข้อจำกัดที่สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาผลกระทบต่อประเทศอื่นๆ เมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO นั้น ส่วนใหญ่จะดูผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายภาษีและมาตรการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษี โดยไม่ได้พิจารณาถึงหลักปฏิบัติอื่นๆตามข้อตกลงของ WTO เช่น การลดหย่อนกฎเกณฑ์ในการลงทุนจากต่างประเทศ การปกป้องสิทธิทรัพย์สินทางปัญญา ความตกลงว่าด้วยการตอบโต้การทุ่มตลาด เป็นต้น

2. ประเทศจีนยังไม่ได้เป็นสมาชิก WTO อย่างเป็นทางการในระหว่างที่ทำการศึกษา จึงมีความไม่แน่นอนในข้อตกลงทางการค้า กำหนดระยะเวลาของมาตรการเปิดเสรีในประเด็นต่างๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อผูกพันกับ WTO ในการลดอัตราภาษีและมาตรการที่มีใช่ภาษี จึงต้องใช้ตัวเลขการลดอัตราภาษีจากข้อเสนอของจีน เช่น การศึกษาของ Wang(1997), USITC, Tuan และ Wang(2001) หรือจากข้อตกลงระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีน เช่น การศึกษาของ ASEAN Secretariat (2000) และ Wang (2001)

3. แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป มีการเชื่อมโยงการทำกิจกรรมระหว่างภาคการผลิตและระหว่างประเทศของระบบเศรษฐกิจโลก ซึ่งยังไม่มีคุณสมบัติถูกต้องทั้งหมด

4. การศึกษาในบางหัวข้อใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไปเชิงสถิต ทำให้ผลการศึกษาที่ได้บอกถึงการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรต่างๆ เมื่อนโยบายการค้าที่เป็นตัวแปรภายนอกเปลี่ยนแปลงไป โดยไม่สามารถพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นในช่วงเวลาต่างๆได้

แต่อย่างไรก็ตาม การใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไปก็ถือว่ามีประโยชน์อย่างมาก ในการวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของประเทศใดประเทศหนึ่ง ทั้งนี้ประโยชน์ที่สำคัญของแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป ได้แก่

1. แนวการวิเคราะห์แบบดุลยภาพทั่วไป³ (General equilibrium theory) เป็นการมองภาพรวมของระบบเศรษฐกิจอย่างเจาะลึกลงไปในระดับจุลภาคของทุกส่วน และพร้อมกันนั้นก็พยายามจัดเครือข่ายของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านี้ ให้มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบแบบแผน เพื่อเข้าสู่ดุลยภาพพร้อมกันไป เมื่อกรอบของการวิเคราะห์ได้ถูกสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ (Systematic framework) การติดตามผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันมาอย่างเป็นลูกโซ่สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายใดนโยบายหนึ่ง หรือหลายๆนโยบายก็สามารถทำได้อย่างค่อนข้างชัดเจน (ขวัญใจ อรุณสมิทธิ และคณะ, 2543)

2. มีความสามารถในการแปรผลกระทบต่างๆให้ออกมาเป็นข้อมูลทางด้านปริมาณอย่างชัดเจน คือวัดผลกระทบออกมาในรูปอัตราความยืดหยุ่นระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ซึ่งวิธีดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสามารถเปรียบเทียบข้อดีข้อเสีย ของการใช้นโยบายภายใต้เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันได้อย่างเป็นระบบ

3. แบบจำลองดุลยภาพทั่วไปนี้ บางครั้งก็ถูกเรียกว่าเป็นแบบจำลองหลายภาคเศรษฐกิจ (Multi-sectoral Model) ทั้งนี้เพราะข้อเด่นของแบบจำลองประเภทนี้ ก็คือสามารถที่จะศึกษาอุตสาหกรรมได้พร้อมๆกันหลายอุตสาหกรรม เช่น ในแบบจำลอง GTAP ที่ประกอบไปด้วย 45 ประเทศ/กลุ่มประเทศ และภาคเศรษฐกิจ 50 รายการ

4. มีความรวดเร็วในการประมวลผล

3.3 การศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับเงินเข้าเป็นสมาชิก WTO

เป็นงานวิจัยหรือบทความที่วิเคราะห์ถึงผลกระทบจากการเข้าเป็นสมาชิก WTO ของจีน โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูล เช่น เอกสาร สัมภาษณ์หน่วยงานต่างๆ บวกกับมุมมอง และแนวคิดที่น่าสนใจ ในการประเมินผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น การศึกษาในส่วนนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่

³ ข้อแตกต่างระหว่างแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป (CGE) และแบบจำลองดุลยภาพบางส่วน (Partial equilibrium model) คือ ในกรณีของแบบจำลองดุลยภาพบางส่วน เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรใดตัวหนึ่ง จะกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆคงที่ ในขณะที่แบบจำลองดุลยภาพทั่วไปจะให้ตัวแปรทุกตัวเปลี่ยนแปลงไปพร้อมๆกัน

3.3.1 การศึกษาผลกระทบต่อไทย

- ผลกระทบในด้านบวก

นับตั้งแต่ปี 1999 ได้เริ่มมีผู้ศึกษาถึงผลกระทบต่อไทยในด้านต่างๆ เมื่อคาดว่าจีนมีแนวโน้มจะได้เป็นสมาชิก WTO โดยเริ่มจาก**สำนักวิจัยเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ (2542)** และ **ดร.ชรินทร์ มิภคี (2543)** ได้วิเคราะห์สิ่งที่ไทยจะได้รับจากการเข้าเป็นสมาชิก WTO ของจีนในด้านการผลิตและการค้าระหว่างประเทศว่า ไทยจะได้รับประโยชน์จากการลดภาษีและลดมาตรการที่มีโทษภาษีของจีน ซึ่งคาดว่าสินค้าที่ไทยจะได้ประโยชน์จากการเปิดตลาดการค้าของจีนคือ กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง เส้นใยสังเคราะห์ ข้าว ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ยางพารา และยาสูบ เป็นต้น นอกจากนี้เมื่อจีนมีโอกาสขยายตลาดสินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเป็นหลักได้มาก จะส่งผลให้จีนมีรายได้และความต้องการบริโภคสินค้าและบริการต่างๆ มากขึ้น โดยจะมีการนำเข้าสินค้าในกลุ่มอาหารเพิ่มขึ้น เช่น ธัญพืช เนื้อสัตว์ อาหารแปรรูป ฯลฯ ซึ่งไทยจะมีโอกาสขยายการส่งออกมากขึ้นในกลุ่มสินค้าข้าว ปศุสัตว์ ประมง อาหารแปรรูป และจะได้รับประโยชน์ทางอ้อมจากความต้องการและราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกที่สูงขึ้น ส่วนในด้านการลงทุน จะทำให้โอกาสการลงทุนของไทยในจีนสูงขึ้น เช่น ในกิจการด้านการท่องเที่ยว กิจการโทรคมนาคม กิจการผลิตอาหารสัตว์ และการเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น สำหรับ **อมรรัตน์ ประุณพานิช (2543)** ได้ชี้ให้เห็นว่านโยบายการค้าของจีนจะเป็นไปตามกรอบมาตรฐานสากล และสามารถคาดการณ์ได้มากขึ้น รวมทั้งปรับปรุงกฎระเบียบต่างๆ ด้านการค้าให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์การค้าโลกเช่นเดียวกับประเทศสมาชิกอื่น อันจะทำให้ไทยวางแผนขยายการส่งออกไปยังจีนได้มากขึ้น และมีความคิดเห็นสอดคล้องกับ **สำนักวิจัยเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ** ในประเด็นที่ว่าเมื่อจีนมีพันธะกรณีที่จะต้องเปิดตลาดให้มีการนำเข้ามากขึ้น ลดภาษีนำเข้าลง และผ่อนคลามาตรการการค้าที่ไม่ใช่ภาษี จะทำให้ผู้ส่งออกของไทยสามารถขายสินค้าให้ผู้นำเข้าโดยตรงและมีความสะดวกยิ่งขึ้น เช่น สินค้าไก่ สินค้าอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน ตลอดจนสินค้าเกษตรหลายรายการ เช่น น้ำตาล ข้าวและยางพารา เช่นเดียวกับการศึกษาของ**ธนาคารกรุงศรีอยุธยา (2542)** ก็ได้ให้ความเห็นว่า ไทยจะสามารถเพิ่มการส่งออกไปยังจีนในสินค้าประมง ผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลัง ผลไม้สด และสินค้าอุตสาหกรรมบางประเภทได้อีกด้วย

นอกจากนี้ **ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2543)** ได้เสริมประเด็นเรื่องความเป็นธรรมในการแข่งขันในตลาดที่สามได้อีกที่น่าสนใจว่า นับเป็นผลดีทางอ้อมจากการที่จีนจะต้องยกเลิกการอุดหนุนการส่งออกทั้งสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งจะช่วยคลี่คลายปัญหาการบิดเบือนกลไกตลาดและการแข่งขันกันตัดราคาสินค้าส่งออก ส่งผลให้ราคาสินค้าในตลาดโลกสะท้อนต้นทุนการผลิตที่แท้จริง ส่งเสริมระบบการค้าที่เป็นธรรมระหว่างประเทศมากขึ้น ผลพลอยได้ก็คือ

ราคาสินค้าในตลาดโลกมีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น เมื่อจีนยุติการตัดราคาสินค้าที่ส่งออกไปขายในตลาดต่างประเทศ การแข่งขันทางการค้าในตลาดโลกจะสู้กันด้วยประสิทธิภาพการผลิตอย่างแท้จริง โดยปราศจากมาตรการหนุนหลังที่เคยเป็นปัจจัยแอบแฝงช่วยกตราคาสินค้าส่งออกของจีนให้ถูกกว่าไทย ดังนั้นสินค้าไทยหลายรายการที่ส่งออกไปขายแข่งขันกับสินค้าจีน น่าจะมีโอกาสขยายส่วนแบ่งตลาดได้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะตลาดส่งออกหลักของไทย เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น นอกจากนี้การที่ราคาสินค้าในตลาดโลกมีแนวโน้มปรับตัวสู่ระดับราคาที่สมเหตุสมผลมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าเกษตร จะช่วยบรรเทาปัญหาราคาที่ซบดกต่ำแก่เกษตรกรไทยด้วย นับเป็นผลดีทางอ้อมทั้งแก่ผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าของไทยพร้อมๆกัน

หลังจากไทยและจีนได้ลงนามความตกลงสองฝ่าย เมื่อวันที่ 10 มีนาคม ค.ศ.2000 ได้มีการศึกษาถึงผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดต่อเศรษฐกิจไทยโดยใช้วิธีเชิงคุณภาพ ซึ่งมีข้อสรุปดังนี้

เมื่อจีนลดภาษีนำเข้าให้สินค้าส่งออกของไทยโดยเฉลี่ยเมื่อเปรียบเทียบกับการค้าในปี 1999 อัตราภาษีลดลงจากอัตราเฉลี่ย 37.6% เหลือ 13.1% โดยอัตราภาษีสินค้าเกษตรลดลงจากอัตราเฉลี่ย 41.9% เหลือ 16.9% และอัตราภาษีสินค้าอุตสาหกรรมลดลงจากอัตราเฉลี่ย 25.9% เหลือ 11.8% **สำนักวิจัยเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ (2543)** ได้ชี้ให้เห็นว่าสินค้าที่ไทยสามารถส่งออกได้เพิ่มขึ้นมากที่สุด 8 รายการ ได้แก่ ข้าวและผลิตภัณฑ์ข้าว ยางพารา ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง น้ำตาลทราย ผลไม้ ชิ้นส่วนและส่วนประกอบรถยนต์ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ โดยเฉพาะข้าวและผลิตภัณฑ์ ไทยมีโอกาสส่งข้าวออกเพิ่มขึ้นมากจากเดิมที่ได้รับโควตานำเข้าข้าวจากจีนเพียงปีละ 200,000 ตัน โดยจีนเปิดโควตาให้มีการนำเข้าข้าวเมล็ดยาว ซึ่งเป็นข้าวที่ไทยผลิตและส่งออกรายใหญ่ของโลก ไว้ถึง 1.33 ล้านตันในปี 2000 **น้ำตาล** ไทยมีโอกาสส่งออกน้ำตาลเพิ่มขึ้นอีกมากจากเดิมที่จีนจำกัดปริมาณนำเข้าน้ำตาลจากไทยในปี 1999 ไว้ที่ปริมาณ 0.048 ล้านตัน โดยในข้อตกลงฉบับนี้ จีนจะเปิดโควตาน้ำตาลในปี 2000 ไว้ที่จำนวน 1.6 ล้านตัน และเพิ่มปริมาณโควตาร้อยละ 3 ของทุกปี จนถึงปี 2004 และ **ยางพารา** ไทยมีโอกาสส่งออกยางพาราไปจีนเพิ่มขึ้นเช่นกัน จากจำนวนโควตาที่ไทยได้รับในปี 1999 ประมาณ 244,997 ตัน ในข้อตกลงฉบับนี้ จีนเปิดโควตานำเข้ายางพาราเป็นการทั่วไป ที่ปริมาณ 429,000 ตันในปี 2000 และจะขยายโควตาเพิ่มขึ้นปีละ 15% ทุกปี จนถึงปี 2004 จะยกเลิกโควตานำเข้าทั้งหมด ทั้งนี้การที่จีนไม่เลือกปฏิบัติระหว่างประเทศสมาชิก WTO นั้น ผลประโยชน์จากการเจรจาลดภาษีสินค้า หรือเปิดตลาดในด้านการค้าบริการให้ประเทศสมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่ง จะตกเป็นสิทธิประโยชน์ของประเทศอื่นๆรวมทั้งไทยด้วย อาทิ การยกเลิก

ภาชนะนำเข้าสินค้าเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นรายการสินค้าที่ไทยมิได้ยื่นขอ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องมือในการสื่อสารโทรคมนาคม เซมิคอนดักเตอร์ เป็นต้น

สำหรับการศึกษาของ **ธนาคารทหารไทย (2543)** มีความคิดเห็นเช่นเดียวกับ **สำนักวิจัยเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ (2543)** โดยได้สรุปผลกระทบต่อการผลิตและการค้าระหว่างประเทศของไทยว่า เป็นผลในด้านบวก เพราะสินค้าส่งออกของไทยที่ส่งไปจีนมีราคาต่ำลง จากการที่จีนลดภาชนะนำเข้าให้ไทยในสินค้าจำนวน 136 รายการ โดยสินค้าที่ไทยได้รับประโยชน์มากจะเป็นสินค้าเกษตรและประมง เช่น ข้าว น้ำตาล และยางพารา เนื่องจากไทยมีความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าจีน ส่วนอัตราภาชนะนำเข้าสินค้าประเภทอื่นที่จีนได้เจรจาสิทธิกับประเทศต่าง ๆ นั้น ไทยก็จะได้รับการลดหย่อนด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ผู้ส่งออกของไทยสามารถติดต่อค้าขายกับผู้นำเข้าของจีนได้โดยตรง จากเดิมที่การนำเข้าข้าวจะต้องผ่านการจัดสรรจากบริษัท COFCO ยางพาราผ่านทางสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาและวางแผนแห่งชาติ (SDPC) และไทยยังได้ประโยชน์จากการเปิดเสรีการค้าบริการในส่วนของโรงแรม ภัตตาคาร กับบริษัทตัวแทนท่องเที่ยวและผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวด้วย ทำให้เพิ่มความคล่องตัวในการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น และเมื่อจีนเปิดเสรีทางการค้าทั้งภาคการผลิตและภาคบริการ จะทำให้มีการขยายการลงทุนจากต่างประเทศ ส่งผลให้มีการจ้างงานในจีนเพิ่มขึ้น อำนาจซื้อเพิ่มขึ้น ส่งผลให้การนำเข้าของจีนมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งน่าจะเป็นการนำเข้าจากประเทศไทยด้วย โดยสินค้าที่ไทยน่าจะขยายการส่งออกได้จะเป็นสินค้าประเภทอาหาร นอกจากนี้ **ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2543)** ได้วิเคราะห์เพิ่มเติมว่าสินค้าส่งออกของไทยจะเจาะตลาดจีนได้มากขึ้น และทำให้มูลค่าส่งออกของไทยโดยรวมเพิ่มขึ้น ซึ่งการส่งออกไปจีนคึกคักอย่างมากในช่วงครึ่งแรกของปี 2000 ด้วยมูลค่า 41,000 ล้านบาท และคาดว่ามูลค่าการส่งออกสินค้าไทยไปจีนมีแนวโน้มแตะระดับ 100,000 ล้านบาทในไม่ช้า

ต่อมาในปี 2001 งานวิจัยหรือบทความที่วิเคราะห์ถึงผลกระทบต่อไทย เมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO ก็มีมากยิ่งขึ้น เพราะทั่วโลกรวมทั้งไทย ต่างก็ให้ความสำคัญต่อการเคลื่อนไหวของจีน ในการเข้าร่วม WTO ในอีกไม่ช้า ทั้งนี้ผลกระทบในด้านบวกที่ถือว่าเป็นโอกาสของไทยมีดังนี้

จากการศึกษาของ **กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ (2544)** ในหัวข้อ **“จีนเข้า WTO: โอกาสและผลกระทบ”** ได้กล่าวถึงโอกาสต่อการค้าของไทยในตลาดจีน เมื่อจีนลดอัตราภาชนะนำเข้า และผ่อนคลายนโยบายการค้าที่มิใช่ภาษี โดยพิจารณาถึงสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย 8 รายการ คือ ข้าวและผลิตภัณฑ์ข้าว ยางพารา ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง น้ำ

ตาลทราย ผลไม้ ชิ้นส่วนและส่วนประกอบรถยนต์ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เช่นเดียวกับการศึกษาของสำนักวิจัยเศรษฐกิจการต่างประเทศ (2543) ในหัวข้อ “ความตกลงสองฝ่ายไทย-จีน ภายใต้กระบวนการสมัครเข้าเป็นสมาชิก WTO ของจีน” และสอดคล้องกับบทความของ กิตติพงศ์ ภูพันธ์ุ (2544) ที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในสินค้าน้ำตาล ข้าว รถยนต์ และยางพารา ไว้ดังนี้ **น้ำตาล** ในปีแรกที่เข้าเป็นสมาชิก จีนต้องเปิดให้มีการนำเข้าน้ำตาลประมาณ 1.6 ล้านตัน และขยายเป็น 1.95 ล้านตัน ภายใน 5 ปี ทำให้ไทยมีโอกาสขยายการส่งออกไปยังจีนเพิ่มขึ้น **ข้าว** จีนต้องเปิดให้มีการนำเข้าข้าว 2.6 ล้านตัน ในปีแรกของการเป็นสมาชิกและเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อยๆ ไทยจึงมีโอกาสส่งข้าวไปยังจีนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิ เพราะมีแนวโน้มว่า ประชาชนจีนจะมีรายได้ และมีกำลังซื้อข้าวคุณภาพดีเพิ่มขึ้น **รถยนต์** จีนต้องลดภาษีนำเข้าจากปัจจุบันในอัตราร้อยละ 80-100 เหลือร้อยละ 25 ในปี 2006 จึงทำให้ไทยมีโอกาสขยายการส่งออกยานยนต์และชิ้นส่วนไปยังจีนเพิ่มขึ้น **ยางพารา** จีนใช้ยางพารามากเป็นอันดับ 2 ของโลก ส่วนแบ่งตลาดยางพาราของไทยในจีนมีอยู่ประมาณร้อยละ 12-16 หากลดภาษีนำเข้าและเปิดนำเข้าเสรี ไทยก็จะมีโอกาสขยายการส่งออกยางพาราในจีนเพิ่มขึ้นเช่นกัน ทั้งนี้จากบทความ **นานาสาระ (2544)** ได้ชี้ให้เห็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้จีนเป็นตลาดส่งออกยางพาราที่น่าสนใจของไทยได้แก่ (1) จีนจะเข้าเป็นสมาชิก WTO ทำให้จีนต้องเร่งเปิดตลาดสินค้าเกษตรมากขึ้น (2) จีนมีความต้องการใช้ยางพาราสูงกว่าปริมาณyang ที่ผลิตได้ค่อนข้างมาก และ (3) ต้นทุนการผลิตยางพาราของจีนค่อนข้างสูง เนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่ไม่เหมาะสม โดยจีนสามารถปลูกยางพาราได้เฉพาะพื้นที่ในมณฑลทางใต้เท่านั้น ประกอบกับเกษตรกรสวนยางของจีนไม่มีความชำนาญในการเพาะปลูกยางพารา ทำให้ต้นทุนการผลิตยางพาราของจีนค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆรวมทั้งไทย ซึ่งขัดแย้งกับมุมมองของ **อุดมศักดิ์ ตรีสุขเกษม (2544)** ผู้ผลิตส่งออกชิ้นส่วนและเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา จ.สงขลา ที่มีความเห็นว่า จีนได้เปรียบด้านต้นทุนการผลิตที่ต่ำ เพราะค่าแรงถูกกว่า บวกกับตลาดจีนเป็นตลาดที่น่าสนใจ จึงคิดว่าจะให้จีนเป็นฐานการทำตลาดไปยังต่างประเทศอื่นๆด้วย โดยเฉพาะหลังจากที่จีนเข้าเป็นสมาชิก WTO อนาคตของตลาดเฟอร์นิเจอร์ของไทยในจีนจะสดใสมากขึ้น

นอกจากนี้ในบทความ **นานาสาระ (2544)** ยังได้คาดการณ์ไว้ว่า เมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO จะส่งผลดีต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยไปจีน เนื่องจากจีนจะมีความต้องการสินค้าและบริการต่างๆมากขึ้น ซึ่งรวมทั้งการบริโภคเนื้อสัตว์ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทำให้ความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเพื่อใช้ผลิตอาหารเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้จีนมีพันธกรณีภายใต้ WTO ต้องลดอัตราภาษีนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังลงภายในปี 2547 สำหรับปัจจัยสำคัญที่เกื้อหนุนต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยไปจีน ได้แก่ (1) ผลผลิตธัญพืชในจีนลดลง โดยเฉพาะผลผลิตข้าวโพดและข้าวสาลี ส่งผลให้ราคาข้าวโพดและข้าวสาลีในจีน

สูงขึ้น จีนจึงมีความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบทดแทนธัญพืชดังกล่าวเพิ่มขึ้น (2) จีนลดพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังลง และ (3) ประเทศผู้ผลิตมันสำปะหลังรายสำคัญของโลกประสบปัญหาการผลิต โดยเฉพาะอินโดนีเซียซึ่งเป็นคู่แข่งสำคัญของไทยมีผลผลิตลดลงร้อยละ 20 จึงส่งผลดีต่อการส่งออกของไทย

สำหรับประเด็นด้านการลงทุน กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ (2544) ได้วิเคราะห์ให้เห็นถึงผลดีแก่นักลงทุนไทยว่า เมื่อจีนได้ปรับปรุงกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการลงทุนหลายประการเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เช่น จัดตั้งหน่วยงานบริหารอุตสาหกรรมและการพาณิชย์ มีมาตรการปกป้องลิขสิทธิ์ของต่างประเทศ และให้สิทธิประโยชน์ในการยกเว้นและลดหย่อนภาษีสำหรับนักลงทุนต่างชาติ เป็นต้น จะเป็นประโยชน์แก่นักลงทุนในการขยายการลงทุนในจีน โดยเฉพาะด้านบริการหลายสาขา เช่น การเงินการธนาคาร การประกันภัย สื่อสารโทรคมนาคม บริการวิชาชีพ การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีสูง โดยควรมีการจดลิขสิทธิ์ของสินค้าไทยในจีนเพื่อให้ได้รับการคุ้มครองการลอกเลียนแบบสินค้าไทย นอกจากนี้การปรับปรุงสภาพแวดล้อมด้านการลงทุนของจีน ก็จะช่วยอำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนที่จะเข้าไปลงทุนในจีนด้วยเช่นกัน ตัวอย่างของนักลงทุนไทยที่เล็งเห็นช่องทางที่จะดึงดวงผลประโยชน์จากจีนเข้า WTO ได้แก่ นายอดิเรก ศรีประทักษ์ ประธานผู้บริหารฝ่ายปฏิบัติการ บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด(มหาชน) หรือซีพีเอฟ ให้ความเห็นต่อผลกระทบต่อการเข้าเป็นสมาชิก WTO ของจีน โดยแสดงความเชื่อมั่นว่า สำหรับสินค้าเกษตรแล้ว ไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อเมืองไทยในแง่ของสายงานที่ซีพีเอฟจับอยู่ในทุกวันนี้ ซึ่งผลิตไก่เนื้อและกึ่งเป็นสินค้าหลัก ทำให้รู้ว่าต้นทุนการผลิตของเขา ไทยไม่ได้เสียเปรียบ เนื่องจากค่าเงินของเราลด แต่เงินของจีนไม่ลด มีผลต่อต้นทุนของเขา ประกอบกับอาหารสัตว์ เช่น ข้าวโพด และกากถั่วเหลืองก็มีราคาแพงกว่า สำหรับการลงทุนของซีพีในจีน จะเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่ม (Value-added) เนื่องจากสินค้าที่มีคุณภาพ หากจะเข้าตลาดได้ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ส่งออกไทยได้มาก

ล่าสุดในการสัมมนาเรื่อง "CHINA AND THE WTO" ที่ห้องสภานิติศาสตร์ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2001 ดร.ศุภชัย พานิชภักดิ์ ว่าที่ผู้อำนวยการใหญ่ WTO วิเคราะห์ว่าข้อดีที่เห็นได้ชัดจากการเข้า WTO ของจีนคือ ในอดีตจีนมักได้สิทธิทางการค้ามาฟรีๆโดยไม่ต้องขอ แต่จีนจะไม่ให้ MFN แก่ใครหากไม่มีการร้องขอ แต่นับจากนี้ไปจีนจะต้องเปิดตลาดสินค้าเกษตร และต้องมีการปรับตัวมากกว่าที่ผ่านมา แต่ก็จะทำให้จีนมีโครงสร้างตลาดที่เข้มแข็งมากในอนาคต และเชื่อว่าไทยยังมีอีกหลายธุรกิจที่เป็นโอกาสของไทย โดยเฉพาะสินค้าประเภทอาหาร เครื่องใช้ในบ้าน วัสดุก่อสร้าง และอุตสาหกรรมบริการ นอกจากนี้ ดร.ศุภชัย ได้ให้ข้อเสนอต่อการปรับตัวของภาคธุรกิจไทยว่า ทางหอการค้าควรเร่งผลักดันการรวมกลุ่ม

ทางเศรษฐกิจกับจีนให้เป็นไปโดยเร็ว เพราะจะทำให้จีนต้องปฏิบัติทางการค้ากับเราในรูปข้อตกลงเขตการค้าเสรีใกล้ขีดขึ้น ทั้งยังได้เสนอแนะทางออกที่ดีว่า ไทยควรรุกเข้าไปแข่งขันในตลาดจีนมากขึ้น เพราะตามกติกาการค้าโลก จีนต้องเปิดตลาด และลดภาษีนำเข้า โดยเฉพาะตลาดสินค้าเกษตรไทยน่าจะได้ดี ดังนั้นไทยจะต้องพยายามหาทางค้าขายกับจีนให้มากขึ้น ซึ่งเราอยู่ในสถานการณ์ที่ได้เปรียบอยู่แล้ว เพราะใกล้เคียงกัน และมีโครงการที่ร่วมดำเนินการกับจีนหลายโครงการ เช่น โครงการพัฒนากลุ่มแม่น้ำโขง และโครงการที่จะเชื่อมโยงเศรษฐกิจของอาเซียนเข้ากับจีน ตรงนี้ก็ควรจะเร่งทำให้เร็ว ดร.ศุภชัย เตือนว่าการรอเวลาให้ข้อตกลงอาเซียนและจีนมีผลในอีก 10 ปีข้างหน้า ถือว่าช้าไปมาก เพราะ 10 ปีนับจากนี้ จะมีการเจรจาของการค้าโลกเกิดขึ้นควบคู่ไปด้วย และจะจบสิ้นก่อน อาจจะทำให้ประเทศอื่นสามารถเข้าสู่จีนได้เร็วกว่าไทย

- ผลกระทบในด้านลบ

ผลกระทบต่อไทยด้านการแข่งขันกับจีนในทัศนะของ **สำนักวิจัยเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ (2543)** เห็นว่าการขยายตลาดของจีนจะทำให้อุตสาหกรรมไทยที่ใช้แรงงานเข้มข้นถูกกระทบมากที่สุด โดยเฉพาะสินค้าสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งมีมูลค่าส่งออกสูงเป็นอันดับสองรองจากคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ และเป็นอุตสาหกรรมที่มีการใช้แรงงานกว่า 1.11 ล้านคน นอกจากนี้ตลาดส่งออกสินค้าที่สำคัญของไทยหลายรายการเป็นตลาดเดียวกับจีน เช่น เสื้อผ้าสำเร็จรูป เครื่องปรับอากาศ รองเท้าและชิ้นส่วน และเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ เมื่อเข้าเป็นสมาชิก WTO จีนจะได้รับประโยชน์จากการลดข้อผูกพันภาษีของประเทศผู้นำเข้าเช่นเดียวกับไทย ซึ่งจะทำให้จีนมีฐานะการแข่งขันดีขึ้น นอกเหนือจากความได้เปรียบด้านต้นทุนการผลิตที่มีอยู่เดิม ตรงจุดนี้ **อดุลย์ รัตนมันเกษม (2542)** ได้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกับมุมมองของ **สำนักวิจัยเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ** ว่า เพียงแค่วันที่สหรัฐฯ ถล่มถึงผลสำเร็จในการเจรจาการค้า จนได้ลงนามในข้อตกลงกับจีน ก็มีบริษัทอเมริกันหลายแห่งแสดงอาการดีใจให้เห็นกันแล้ว นั่นแสดงว่าต่างชาติสนใจที่จะขนเงินไปลงทุนในจีนมากขึ้น นอกจากจีนจะเป็นประเทศที่มีต้นทุนการผลิตต่ำ การศึกษาของ **ธนาคารกรุงศรีอยุธยา (2542)** ได้ให้เหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้จีนมีประสิทธิภาพในการแข่งขันก็คือ จีนได้รับการพัฒนาทางด้านการผลิตจากฮ่องกงเป็นแนวทาง จึงยิ่งทำให้ศักยภาพทางการแข่งขันมีมากกว่าไทย ประกอบกับจีนมีศูนย์กลางทางการเงินอย่าง ฮ่องกงและมาเก๊า จึงช่วยให้จีนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ให้ความเห็นที่แตกต่างออกไป ในแง่ของการที่จีนเป็นประเทศคู่แข่งกับไทย นั่นคือ **อมรรัตน์ ปรุณพานิช (2543)** วิเคราะห์ว่าการที่จีนเข้าเป็นสมาชิก WTO นั้น ในแง่ของการเป็นประเทศคู่แข่งในการส่งออกของไทย คงไม่เป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับผล

กระทบมากนัก เนื่องจากขณะที่จีนยังไม่ได้เป็นสมาชิก WTO จีนก็สามารถส่งออกสินค้าไปยังประเทศสมาชิก WTO ได้เช่นเดียวกับสมาชิก เพราะได้รับการปฏิบัติจากประเทศคู่ค้าสำคัญ เช่น สหรัฐฯ สหภาพยุโรป และญี่ปุ่นอย่างเท่าเทียมกับประเทศที่เป็นสมาชิก WTO ดังนั้นเมื่อจีนเข้าสู่ WTO แล้ว จึงคาดได้ว่าคงมีผลกระทบในด้านการแข่งขันกับไทยน้อยมาก อย่างไรก็ตามประเด็นที่จีนยังคงได้เปรียบประเทศผู้ผลิตรายอื่นๆ รวมทั้งไทยนั้น อยู่ที่ความได้เปรียบด้านค่าจ้างแรงงาน และไม่ว่าจีนจะเข้าสู่ WTO โดยเร็วหรือช้า อุตสาหกรรมบางประเภทของไทยที่ใช้แรงงานเป็นหลัก ต้องปรับตัวโดยเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันที่ดียิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ประเด็นสำคัญของผลกระทบในด้านลบคือ การแข่งขันระหว่างไทยกับจีนในประเทศที่สาม ซึ่งจากการศึกษาของ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ (2544) ได้วิเคราะห์การแข่งขันในปัจจุบันไว้ว่า สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น นับเป็นตลาดส่งออกหลักทั้งของไทยและจีน โดยทั้งสองประเทศต่างมีสัดส่วนการส่งออกไปยังตลาดทั้งสามแห่งนี้กว่าร้อยละ 50 ของมูลค่าการส่งออกรวม และเมื่อพิจารณาฐานะการแข่งขันระหว่างไทย-จีน ในตลาดหลักเหล่านี้ จะเห็นได้ว่าจีนมีบทบาทเหนือกว่าไทยในทุกตลาดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลาดญี่ปุ่น ซึ่งปัจจุบันจีนเป็นแหล่งนำเข้าสำคัญอันดับที่ 2 (รองจากสหรัฐอเมริกา) ในขณะที่ไทยเป็นแหล่งนำเข้าอันดับที่ 11 ส่วนตลาดสหรัฐฯ จีนเป็นแหล่งนำเข้าสำคัญอันดับที่ 4 (รองจากแคนาดา ญี่ปุ่น และเม็กซิโก) ส่วนไทยเป็นอันดับที่ 5 สินค้าจีนที่ครองสัดส่วนตลาดสูงกว่าสินค้าไทยในตลาดหลักทั้งสามแห่งนี้ ได้แก่ สินค้าในกลุ่มสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม รองเท้าหนัง เพอร์นิเจอร์ เครื่องใช้สำหรับการเดินทาง ฯลฯ ในขณะที่มีเพียงสินค้า 2-3 รายการเท่านั้นที่ไทยสามารถครองตลาดในสหภาพยุโรป สหรัฐฯ และญี่ปุ่น ได้แก่ ยางพารา ถุงมือยาง และน้ำตาล ทั้งนี้หากเปรียบเทียบฐานะการแข่งขันระหว่างจีนกับอาเซียนโดยรวมแล้ว จะเห็นได้ว่า จีนเพียงประเทศเดียว มีศักยภาพในการส่งออกได้ใกล้เคียงกับประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศรวมกัน

สำหรับฐานะการแข่งขันภายหลังจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO สินค้าไทยหลายชนิดจะต้องแข่งขันกับจีนมากขึ้น เมื่อพิจารณาเป็นรายตลาดจะพบว่า ในสหภาพยุโรป สินค้าที่จะมีการแข่งขันกับไทยเพิ่มขึ้นประกอบด้วย สินค้าในกลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้า สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และชิ้นส่วน เครื่องรับโทรทัศน์และส่วนประกอบ ภาชนะบรรจุทำด้วยพลาสติก เครื่องใช้สำหรับเดินทาง ฯลฯ ในสหรัฐอเมริกา สินค้าที่จะมีการแข่งขันกับไทยเพิ่มขึ้นประกอบด้วย สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม เพอร์นิเจอร์และส่วนประกอบ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และชิ้นส่วน รองเท้าหนัง ฯลฯ ในญี่ปุ่น สินค้าที่จะมีการแข่งขันกับไทยเพิ่มขึ้นประกอบด้วย ไก่สดแช่

เย็น เฟอร์นิเจอร์และส่วนประกอบ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และชิ้นส่วน เครื่องรับโทรทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานพิเศษของ สิริกาญจน์ สุวรรณจริตกุล (2544)

ในประเด็นการแข่งขันกับจีนในตลาดที่สามนั้น ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2543) ได้มุ่งความสนใจไปที่การแข่งขันกับจีนในตลาดสหรัฐอเมริกาว่า ไทยอาจเสียส่วนแบ่งให้จีนในตลาดสหรัฐฯ เพราะสินค้าส่งออกของจีนหลายรายการเป็นคู่แข่งสำคัญของไทยในสหรัฐฯ ในช่วงที่ผ่านมา แม้ว่าสหรัฐฯยังมิได้ปรับความสัมพันธ์ทางการค้าขั้นปกติถาวรกับจีน (Permanent Normal Trade Relations: PNTR) สินค้าส่งออกไทยหลายรายการก็เสียเปรียบสินค้าส่งออกจีนอยู่แล้ว การที่สหรัฐฯให้สิทธิทางการค้าแก่จีนเท่าเทียมกับประเทศคู่ค้าอื่นๆ เช่น เมื่อสินค้าจีนเสียภาษีขาเข้าในสหรัฐฯอัตราต่ำลง ย่อมส่งผลให้สินค้าจีนได้เปรียบในการขยายส่วนแบ่งตลาด ซึ่งแน่นอนว่าจะทำให้ส่วนแบ่งของไทยในสหรัฐฯลดลงอย่างมาก ตัวอย่างสินค้าไทยที่เคยครองแชมป์ในสหรัฐฯ แล้วอาจเสียส่วนแบ่งให้จีน ได้แก่ อาหารทะเลแปรรูป ปลาปรุงแต่ง เสื้อผ้าแต่งกายเด็กเล็ก ถู่มือ ยาง เครื่องประดับอัญมณี เครื่องรับโทรทัศน์ เป็นต้น ส่วนสินค้าส่งออกไทยบางรายการที่เสียเปรียบสินค้าส่งออกจีนอยู่แล้วในตลาดสหรัฐฯ จะมีฐานะแย่ลงอีก เช่น เครื่องใช้สำหรับเดินทาง เครื่องทำความร้อนด้วยไฟฟ้า เครื่องปรับอากาศ หม้อแปลงไฟฟ้า สายไฟ สายเคเบิล รองเท้าหนัง เครื่องรับโทรทัศน์และส่วนประกอบ สุธสตรี ส่วนประกอบคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ดังนั้นการแข่งขันทางการค้าที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นในตลาดสหรัฐฯ อาจทำให้สินค้าส่งออกไทยกลุ่มนี้ต้องเจอทางตัน ถ้าหากไม่สามารถปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต โดยลดต้นทุนการผลิต และปรับราคาให้ถูกลง เพื่อแข่งขันกับสินค้านำเข้าของจีน หรือมิฉะนั้นสินค้าไทยต้องยกระดับคุณภาพสินค้าให้สูงขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันกับสินค้าจีนในตลาดระดับล่าง และหันไปจับตลาดบนเป็นการทดแทน (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2543: 6)

นอกจากนี้ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2543) ยังได้กล่าวถึงการแข่งขันของไทยและสหรัฐฯในตลาดจีนไว้ว่า สินค้าสหรัฐฯที่ส่งไปขายยังตลาดจีน บางรายการคล้ายคลึงกับสินค้าส่งออกของไทย การที่จีนจำเป็นต้องเปิดตลาดภายในประเทศแก่สินค้าจากต่างประเทศมากขึ้น ส่งผลให้สินค้าสหรัฐฯ ซึ่งมีประสิทธิภาพการผลิตสูง จะเจาะตลาดจีนได้มากขึ้น และแย่งชิงส่วนแบ่งตลาดสินค้าไทยในจีน สินค้าไทยที่ควรระวัง ได้แก่ ข้าว เคมีภัณฑ์ เม็ดพลาสติก ผลิตภัณฑ์พลาสติก กระดาษและเยื่อกระดาษ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ มอเตอร์ไฟฟ้า แผงวงจรไฟฟ้า เป็นต้น

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับการแข่งขันกับจีนคือการค้าสิ่งทอ จากการศึกษานี้ของ สำนักวิจัยเศรษฐกิจการค้านระหว่างประเทศ พบว่าการเปิดตลาดสินค้าสิ่งทอและ

เครื่องนุ่งห่มของสมาชิก WTO ซึ่งกำหนดให้สมาชิกยกเลิกโควตาส่งทอและเครื่องนุ่งห่มภายใน 10 ปี (พ.ศ.1995-2004) โดยการดำเนินการจะกระทำไปพร้อมๆกัน 2 ทางคือ การขยายโควตานำเข้า (growth factor) และการนำสิ่งทอเข้าเปิดเสรีในแกตต์ ซึ่งเมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO จีนจะได้รับประโยชน์จากการเปิดเสรีดังกล่าว และอาจส่งผลกระทบต่อไทยมากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันจีนก็เป็นคู่แข่งสำคัญของไทยในการส่งออกสิ่งทออยู่แล้ว ฉะนั้นไทยจึงจำเป็นต้องแสวงหาตลาดส่งออกใหม่ๆ และส่งออกสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูงให้มากขึ้น ขณะเดียวกันก็ต้องพยายามลดต้นทุนการผลิต ปรับปรุงคุณภาพสินค้า และใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น ในขณะเดียวกัน **ดร.ศุภชัย พานิชภักดิ์ (2544)** เชื่อว่าภายใน 5-10 ปี จีนคงมีส่วนแบ่งตลาดโลกของสินค้าสิ่งทอเกินครึ่ง แต่ส่วนตัวแล้วไม่เชื่อว่าจะง่ายนัก เพราะกฎเกณฑ์ของ WTO มีช่องโหว่ให้หลายประเทศสามารถนำมามาตรการคุ้มกันตลาดในประเทศมาใช้ได้ ในกรณีที่เห็นว่าเป็นสินค้าที่คุกคาม และสร้างความเสียหายให้แก่อุตสาหกรรมในประเทศ

นอกจากอุตสาหกรรมสิ่งทอแล้ว อุตสาหกรรมไทยก็เป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีผู้ให้ความสนใจต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ภายหลังจากจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO โดยในบทความของ **ศุภกิจอำนาจ (2544)** ได้วิเคราะห์ว่า จีนเป็นคู่แข่งสำคัญในตลาดอัญมณีและเครื่องประดับที่ไม่ควรมองข้าม โดยเฉพาะสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับที่คุณภาพไม่สูงนัก ซึ่งเป็นสินค้าประเภทเดียวกับที่ไทยส่งออกไปที่สหรัฐฯ และสหภาพยุโรป ทั้งนี้ **ดอน ปรมัตถ์วินัย เอกอัครราชทูตไทยประจำสาธารณรัฐประชาชนจีน** ให้ทัศนะว่า การทำโครงการร่วมค้าหรือเสริมจุดเด่นจุดด้อยของอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับของทั้ง 2 ประเทศ เพื่อให้ได้ประโยชน์ทางการค้าและการลงทุนร่วมกัน จะเป็นวิธีการที่ดีกว่าการเป็นคู่แข่งทางการค้า โดยผู้ประกอบการไทยต้องปรับตัว ด้วยการทุ่มงบประมาณไปเพื่อการวิจัยและพัฒนาสินค้าให้ใช้เทคโนโลยีการผลิตที่สูงขึ้น ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจสำคัญในการลงทุนในจีน ที่มีนโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีการผลิตสูง โดยเฉพาะมาตรการด้านภาษี (ศุภกิจอำนาจ, 2544)

เกี่ยวกับสินค้าเกษตร นักวิจัยด้านเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.) ประเมินไว้อย่างน่าสนใจว่า ปัจจุบันการค้าสินค้าเกษตรระหว่างไทยกับจีนเป็นลักษณะทำสัญญาร่วมกัน ซึ่งส่วนใหญ่ไทยจะได้รับสิทธิพิเศษจากจีน โดยจีนยอมให้โควตานำเข้ากับสินค้าไทยหลายชนิด โดยเฉพาะสินค้าหลัก แต่หลังจากเข้าเป็นสมาชิก WTO แล้ว สัญญาและโควตาระหว่างจีนกับไทยที่มีอยู่จะต้องยกเลิกทั้งหมด เพื่อปฏิบัติตามเงื่อนไขของ WTO ดังนั้นสินค้าที่ไทยเคยส่งออกไปยังจีน จะมีทั้งความได้เปรียบและเสียเปรียบ โดยไทยจะมีคู่แข่งเพิ่มขึ้น เพราะทุกประเทศที่เป็นสมาชิก WTO ต่างมีสิทธิที่จะส่งสินค้าเข้าไปขายในจีนได้หมด ขณะที่สินค้าเกษตรของไทยมีต้นทุนที่สูงกว่า แม้ว่าจะมีคุณภาพดีกว่า แต่ต้องไม่ลืมว่าประชาชนจีนส่วนใหญ่

ยังคงยากจน ไม่สามารถจะบริโภคสินค้าที่มีราคาแพงได้ อย่างไรก็ตาม ไทยจะต้องระมัดระวังไม่ให้ปัญหานี้ กระทบกับสินค้าเกษตรส่งออกหลักของไทย ได้แก่ ข้าวหอมมะลิ ยางพารา และมันสำปะหลัง ซึ่งต้นทุนการผลิตของไทยยังสูงอยู่ โดยไทยควรจะตรวจสอบความได้เปรียบที่จีนไม่สามารถผลิตสินค้าเหล่านี้ได้ มีเพียงยางพาราที่ปลูกได้เฉพาะจีนตอนใต้เท่านั้น สำหรับสินค้าประเภทผักและผลไม้ นั้น เห็นว่าในระยะแรกที่จีนยังไม่สามารถฟื้นฟูภาคเกษตรช่วงเข้าเป็นสมาชิก WTO ความต้องการนำเข้าผักและผลไม้ในจีนยังมีอยู่ แต่หลังจากนั้น ด้วยลักษณะภูมิศาสตร์ที่คล้ายคลึงกับไทย จะส่งผลให้จีนสามารถผลิตผลไม้หลายชนิดได้เช่นเดียวกับไทย ขณะที่มีความแข็งแรงซึ่งเป็นต้นทุนสูงกว่าไทย และมีพื้นที่เพาะปลูกมากกว่าไทย จะทำให้จีนมีการผลิตผักและผลไม้ได้มากขึ้น ซึ่งในที่สุดสินค้าเหล่านี้จะทะลักเข้ามาในไทยมากกว่าที่ไทยจะส่งออกไปจีน

นอกจากนี้ **ดร.ชรินทร์ มีโกตี (2543) และ สำนักนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร (2543)** ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า หลังจากจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO ไทยจะต้องยกเลิกมาตรการการควบคุมการนำเข้าโดยใช้ระบบสัดส่วนสำหรับสินค้าที่ต้องนำเข้าจากจีน เนื่องจากขัดกับหลักเกณฑ์ของ WTO โดยเฉพาะการนำเข้าเส้นไหมซึ่งต้องนำเข้าจากจีนเป็นส่วนใหญ่ ปัจจุบันไทยควบคุมการนำเข้าโดยมาตรการการใช้สินค้าภายในประเทศ (Local Content) ที่ผู้นำเข้าต้องซื้อเส้นไหมในประเทศ ต่อการอนุญาตนำเข้าในอัตราส่วน 1: 1.5 หรือ 1: 30 ดังนั้น เมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO จะทำให้มีการนำเข้าเส้นไหมจากจีนมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการผลิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงไหมและผลิตเส้นไหม ส่วนสินค้าเกษตรส่งออก เช่น ลำไยแห้ง ทุเรียน อาจประสบปัญหาด้านสุขอนามัยพืชและมาตรฐานสินค้า

ในแง่ของความสามารถในการแข่งขันระหว่างไทยกับจีน **ธนาкарทหารไทย (2543)** ได้วิเคราะห์และสรุประดับความสามารถในการแข่งขันกับจีนเป็นรายสินค้า พบว่า สินค้าที่มีความสามารถในการแข่งขันกับจีนในระดับต่ำ ได้แก่ สิ่งทอ หม้อแปลงและส่วนประกอบ เนื่องจากค่าจ้างไทยสูงกว่า อัตราภาษีนำเข้าวัตถุดิบสูง และประสิทธิภาพการผลิตต่ำกว่าสินค้าที่มีความสามารถในการแข่งขันกับจีนในระดับปานกลาง-ต่ำ ได้แก่ ของเด็กเล่น รองเท้าและชิ้นส่วน เนื่องจากขาดแรงงานฝีมือโดยเฉพาะด้านการออกแบบ และประสบปัญหาความเข้มงวดเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้า ในประเทศที่เป็นตลาดหลักของไทย สินค้าที่มีความสามารถในการแข่งขันกับจีนในระดับปานกลาง ได้แก่ เสื้อผ้าสำเร็จรูป อัญมณีและเครื่องประดับ เครื่องใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ โดยอุปสรรคของไทยคือ ระบบการบริหารและการจัดการของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมไม่มีประสิทธิภาพ และการผลิตสินค้าในระดับบนต้องแข่งขันกับผู้ผลิตในประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมีศักยภาพการผลิตสูง สินค้าที่มีความสามารถในการแข่งขันกับจีนในระดับปานกลาง-สูง ได้แก่ สินค้าเกษตรแปรรูป ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์และส่วนประกอบ ยาน

ยนต์และส่วนประกอบ เพราะไทยยังคงมีความได้เปรียบจีนในการผลิต แต่อุปสรรคของไทยคือ การพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศในสัดส่วนสูง และประสิทธิภาพการผลิตของไทยค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ผลิตระดับโลก สินค้าที่มีความสามารถในการแข่งขันกับจีนในระดับสูง ได้แก่ กระดาษและเยื่อกระดาษ เคมีภัณฑ์ เนื่องจากปัจจุบันจีนยังต้องนำเข้าจากไทย และเมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO แล้ว คาดว่าจะไม่ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกของไทยมากนัก

สำหรับการศึกษาของ **สำนักวิจัยเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ (2543)** ได้เสนอแนวทางการเตรียมพร้อมของไทยในการแข่งขันกับจีนว่า เนื่องจากจีนมีความได้เปรียบทั้งด้านแรงงานและทรัพยากรธรรมชาติที่มากกว่าไทย รวมทั้งจีนเป็นตลาดที่เพิ่งเปิดใหม่ และเป็นแหล่งดึงดูดด้านการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งจะทำให้จีนเป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทยทั้งด้านการค้าและการลงทุนในอนาคต ดังนั้นภาคการผลิตของไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น สำหรับในด้านการลงทุน จำเป็นต้องเร่งสร้างความเชื่อมั่นให้นักลงทุนโดยเร็ว ซึ่งรวมทั้งการปรับปรุงในด้านความโปร่งใสของกฎ ระเบียบ และการดำเนินนโยบายของรัฐ สำหรับสิ่งที่น่าจะดำเนินการต่อไปคือ ไทยควรพิจารณาเข้าไปมีส่วนร่วมในความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน ในลักษณะหุ้นส่วนเพื่อความก้าวหน้า (Partner of progress) ซึ่งน่าจะเป็นกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมมากกว่าการมุ่งแข่งขันกับจีน โดยไทยควรขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับจีนให้มากขึ้นในทุกระดับ ทั้งระดับอนุภาค ภูมิภาค และระดับโลก ทั้งในส่วนของภาครัฐบาลและเอกชน โดยครอบคลุมทั้งด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนสังคมและวัฒนธรรม

ธนาคารทหารไทย (2543) ได้ข้อสรุปเช่นเดียวกับ **สำนักวิจัยเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ (2543)** ในประเด็นที่ว่า เมื่อจีนเปิดเสรีทางการค้าและยกเลิกกฎเกณฑ์ต่างๆ ย่อมทำให้จีนเป็นที่สนใจของนักลงทุนต่างชาติ โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากจีนมีประชากรเกือบ 1,300 ล้านคน การผลิตเพื่อตอบสนองตลาดในประเทศก็มีตลาดที่ใหญ่เพียงพอ ขณะที่การผลิตเพื่อส่งออกก็ยังมีต้นทุนทางด้านค่าแรงงานที่ต่ำ ซึ่งถือเป็นข้อได้เปรียบของจีนอย่างมาก ในประเด็นนี้สอดคล้องกับความเห็นของ **สมภพ มานะรังสรรค์ (2543)** ที่วิเคราะห์ว่า ผลที่ตามมาจากการเข้าเป็นสมาชิก WTO ของจีนก็คือระลอกใหม่ของการลงทุนจากต่างประเทศทั้งในภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง (Real Sector) และภาคการเงิน (Financial Sector) ที่จะเข้ามาสู่แผ่นดินจีน ซึ่งจะเป็นไปอย่างหนูนเนื่องและไม่ขาดสาย เมื่อพิจารณาถึงโอกาสด้านการตลาดในจีน ซึ่งเป็นตลาดแบบ "สองขา" คือลงทุนผลิตขายในจีนก็มีตลาดขนาดใหญ่รองรับ หรือถ้าผลิตเพื่อส่งออกก็มีโอกาสมาก (สมภพ มานะรังสรรค์, 2543) เช่นเดียวกับมุมมองของ **จักรมณฑ์ ผาสุกวนิช** เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ที่ให้ความเห็นว่า จีนเป็นประเทศที่น่า

กลัวมาก ไม่มีทางสู้ อุตสาหกรรมเกือบทั้งหมดเคลื่อนย้ายไปลงทุนในจีน และนายกเทศมนตรีเมืองต้าเหลียน ซึ่งเป็นเมืองหนึ่งในจีน ได้เล่าให้ฟังว่ามีการลงทุนจาก FDI มากกว่า 300 บริษัทแล้ว ยังไม่รวมการลงทุนจากเมืองหรือมณฑลอื่นๆในจีน

นอกจากนี้ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2543) ได้วิเคราะห์ผลกระทบด้านการลงทุนของไทยให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เมื่อจีนเปิดเสรีการลงทุนจากต่างประเทศ โดยการผ่อนคลายนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษด้านการลงทุนให้แก่ต่างชาติ จะทำให้บริษัทต่างชาติเข้าไปลงทุนในธุรกิจบริการบางประเภทได้กว้างขวางขึ้น โดยเฉพาะธุรกิจการเงิน กิจการโทรคมนาคม อุตสาหกรรมยานยนต์ และธุรกิจโรงแรม ซึ่งจะยิ่งเสริมแรงจูงใจและเปิดโอกาสให้นักลงทุนต่างชาติขยายการลงทุนในจีนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักลงทุนต่างชาติหลักๆของจีน อาทิ ฮองกง ไต้หวัน สหรัฐฯ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ ซึ่งนักลงทุนต่างชาติกลุ่มนี้เป็นนักลงทุนรายใหญ่ของไทยด้วย ไทยจึงได้รับผลกระทบโดยตรง เพราะจีนจะมีความได้เปรียบในการแข่งขันเม็ดเงินลงทุนของต่างชาติได้เพิ่มขึ้น สำหรับการลงทุนของไทยในจีน นักลงทุนไทยอาจไม่ได้รับประโยชน์เต็มที่นัก จากการที่จีนยกเลิกข้อจำกัดด้านการลงทุนในธุรกิจสื่อสารโทรคมนาคม เนื่องจากบริษัทไทยจะเผชิญการแข่งขันที่รุนแรงจากบริษัทโทรคมนาคมชั้นนำชาติตะวันตกที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญสูง ส่วนธุรกิจไทยที่เข้าไปเจาะตลาดลงทุนในจีนแล้ว ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์ ธุรกิจปศุสัตว์ ธุรกิจผลิตเบียร์ ธุรกิจผลิตมอเตอร์ไซค์ กิจการห้างสรรพสินค้า เป็นต้น

ส่วนการศึกษาของ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ (2544) ได้ชี้ให้เห็นผลกระทบด้านการลงทุน โดยให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ปัจจุบันไทยและจีนมีความตกลงว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน ซึ่งลงนามเมื่อเดือนมีนาคม 1985 เพื่อเป็นกลไกส่งเสริมการลงทุนระหว่างสองประเทศ อย่างไรก็ตามที่ผ่านมา ไทยสนใจไปลงทุนในจีนมากกว่าจีนสนใจเข้ามาลงทุนในไทย โดยในส่วนของจีนเข้ามาลงทุนในไทยมีประมาณ 200 บริษัทเท่านั้น และส่วนใหญ่ลงทุนในสาขาด้านเครื่องใช้ไฟฟ้า เคมีภัณฑ์และกระดาษ เหมืองแร่และเซรามิก สิ่งทอ เป็นต้น โอกาสที่จีนจะเข้ามาลงทุนในไทย คงไม่ขยายตัวมากนัก เพราะจีนมีการควบคุมการไหลออกของเงินทุนประการหนึ่ง และเมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO แล้ว ด้วยปัจจัยความได้เปรียบต่างๆ ในด้านแรงงานและวัตถุดิบที่มีอยู่ ตลอดจนสัดส่วนการถือครองหุ้นของต่างชาติในจีนที่เปิดมากกว่าไทย (จีนให้ถือหุ้นข้างมากหรือ 50% ได้ ส่วนไทยไม่เกิน 49%) ยิ่งจะส่งเสริมให้กระแสการลงทุนทั้งที่เคยไหลเข้าสู่ไทยและกำลังจะเข้ามาใหม่ กลับหันทิศทางมุ่งไปสู่จีนมากขึ้น ไม่ว่าจะในระยะสั้นหรือระยะยาว เพราะสิ่งดึงดูดด้านการลงทุนในจีนมีอิทธิพลเหนือกว่าไทยมาก (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2544: 36)

กล่าวโดยสรุปแล้ว **ดร.ศุภชัย พานิชภักดิ์ (2544)** ได้วิเคราะห์ผลกระทบด้านลบของไทย เมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO ว่า จริงๆ แล้วจีนได้เข้าไปแย่งตลาดสำคัญๆ ในสหรัฐฯ และสหภาพยุโรปมานานแล้ว เริ่มตั้งแต่จีนลดค่าเงินหยวนเช่นเดียวกับเม็กซิโก โดยได้รับผลดีจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ และในอนาคตมีความเป็นไปได้สูงที่สินค้าจีนจะสามารถเข้าไปครองตลาดเหล่านี้ได้มากขึ้น และดร.ศุภชัย ยังได้แสดงความเชื่อมั่นด้วยว่า ไทยยังได้ประโยชน์มากกว่าเสียประโยชน์กับการที่จีนเข้า WTO แม้ในขณะนี้ ไทยจะได้รับผลกระทบจากการที่จีนเข้ามาเป็นคู่แข่งในตลาดสหรัฐฯ โดยเฉพาะในด้านสิ่งทอ รองเท้า และอิเล็กทรอนิกส์ และกำลังขยายบทบาทเร็วมาก แต่ประเทศที่น่าจะกังวลกับจีนมากกว่าไทย ควรจะเป็นเม็กซิโก เพราะอาจเสียส่วนแบ่งตลาดที่เคยมีให้จีนไปก็ได้

3.3.2 การศึกษาผลกระทบต่อจีน

Nolan (2001) ศึกษาผลกระทบและมุมมองของจีนจากการเข้าเป็นสมาชิก WTO ไว้อย่างน่าสนใจว่า จีนเป็นผู้นำมาอย่างต่อเนื่อง ในการแข่งขันกับบริษัทชั้นนำของประเทศสมาชิกใน WTO ด้วยตลาดขนาดใหญ่ของประเทศ ผู้สังเกตการณ์บางคนเล็งเห็นว่าตลาดที่ใหญ่ของจีน จะสามารถแข่งขันในระดับโลกได้อย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จาก ในการประชุมนักธุรกิจและผู้กำหนดนโยบายนานาชาติที่กรุงปักกิ่ง ในปี 2000 ธุรกิจชั้นนำในสหรัฐฯ ได้ให้คำแนะนำไว้ว่า ภายใต้แรงกดดันของการแข่งขันระหว่างประเทศ จีนสามารถพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันได้อย่างรวดเร็วเหมือนอย่างเช่นที่อุตสาหกรรมยานยนต์สหรัฐฯ ประสบเมื่อญี่ปุ่นเข้ามาแข่งขันในตลาดในช่วงปี 80 และตอนต้นทศวรรษที่ 90

อย่างไรก็ตาม ก็มีแง่ความคิดอีกมุมหนึ่งจากภายนอกของจีนคือ เงื่อนไขต่างๆ ที่จีนต้องยอมรับในการเข้าร่วมกับ WTO นั้น จะสร้างความยากลำบากอย่างมากแก่ตลาดที่ใหญ่ของจีน นายลี กวนยูอดีตนายกรัฐมนตรีของสิงคโปร์เชื่อว่า การที่จีนเข้าร่วมกับ WTO จะนำมาซึ่ง “การสูญสิ้นไปของโรงงานอุตสาหกรรมสมัยเก่า” ซึ่งผู้สังเกตการณ์ทั้งภายในและภายนอกจีนต่างก็เห็นด้วยกับคำกล่าวนี้ พวกเขาเชื่อว่า การสูญสลายไปของธุรกิจขนาดใหญ่ จะทำให้เงินทุนสูบฉีดเข้าไปในภาคอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งจีนจะกลายเป็นหนึ่งในผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในการแลกเปลี่ยนสินค้า บริการ เงินทุน รวมทั้งแนวคิดและพรสวรรค์ของโลกในศตวรรษที่ 21

นอกจากนี้ผู้นำสหรัฐรวมทั้งผู้นำในหลายๆ ประเทศ ยังแสดงออกอย่างชัดเจนถึงความยินดีที่เกิดความยุ่งเหยิงทางการเมืองของจีน ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่ปิดกั้นการเข้าร่วมเป็นสมาชิก WTO เพราะเชื่อว่าผลจากความวุ่นวายทางการเมืองนี้จะทำให้พรรคคอมมิวนิสต์จีนถูกล้มล้าง ส่งผล

ให้เกิด "การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในทางที่ชอบ" พวกเขาเชื่อว่าการล่มสลายของทั้งระบบจะเป็นทางเดียวที่ความโปร่งใสจะเกิดขึ้นได้ ด้วยการปฏิรูปและการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ

ประเด็นหลักที่มีการอภิปรายกันอย่างเข้มข้นเกี่ยวกับผลกระทบของ WTO ที่มีต่อจีนคือผลกระทบจากเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารสมัยใหม่ที่จะเข้าไปมีบทบาทในเศรษฐกิจ ในการประชุมระดับสูงที่จัดขึ้นในจีนเมื่อปี 2000 เพื่อประเมินผลกระทบอันเกิดจากการเข้าร่วม WTO ได้มีการนำเสนอความคิดเห็นในแง่ดีมากมายจากผู้เข้าร่วมชาวต่างชาติ เกี่ยวกับผลบวกที่จะเกิดขึ้นจากการแผ่ขยายเข้าไปในจีนอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีข้อมูลใหม่ ๆ จาก WTO การเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ของเทคโนโลยีสารสนเทศ จะทำให้เศรษฐกิจมีความเป็นประชาธิปไตย และเปิดโอกาสไปสู่ระดับโลกอย่างมโหฬารแก่บริษัทขนาดเล็ก ข้อพิสูจน์ก็คือทุกคนในประเทศจีนจะกลายเป็นคนรวยโดยผ่านทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะพัฒนาเป็นอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงภายหลังจากที่จีนเข้าร่วม WTO

ด้วยแรงงานที่มีอยู่อย่างมหาศาล และเป็นแรงงานที่มีการศึกษาสูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ จีนจะกลายเป็นผู้รับเหมารายใหญ่ของโลก ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจีน จะเป็นแหล่งผลิตที่ไม่มีสิ้นสุดของระบบการผลิตแบบรวมโลก ในเกือบจะทุกภาคเศรษฐกิจ นับแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน อุตสาหกรรมเก่าอย่างเช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ, พลาสติก, หีบหน่อเดินทาง, อุปกรณ์กีฬา, การประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และเฟอร์นิเจอร์ก็ยังคงเป็นกลุ่มที่มีการเจริญเติบโตรวดเร็วที่สุด แต่จีนก็ยังสามารเป็นแหล่งผลิตสินค้าในอุตสาหกรรมใหม่ๆได้ด้วยเช่น ชิ้นส่วนของเครื่องบิน เครื่องจักรไฟฟ้าหนัก, เทคโนโลยีสารสนเทศ, ฮาร์ดแวร์และชิ้นส่วนรถยนต์, ฯลฯ

กระบวนการที่กำลังมา กำลังก่อร่างขึ้น ดังนั้นอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมของจีนจำนวนมาก กำลังแผ่ขยายบริษัทข้ามชาติของตนเอง ซึ่งที่ผ่านมา ชาวจีนได้มีผู้บริหาร นักวิทยาศาสตร์ วิศวกรและเจ้าหน้าที่ระดับสูง ในบริษัทข้ามชาติจากต่างประเทศเป็นสัดส่วนที่มาก สถาบันการเงินของจีนอาจให้เพิ่มผู้ถือหุ้นชาวตะวันตก เพื่อให้เป็นกลไกเพิ่มรายได้แก่ชาวจีน และขยายกองทุนบำนาญของตนเอง ในระยะยาว จำนวนพลเมืองชาวจีนที่มาก คุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ที่เพิ่มขึ้น และการขยายปริมาณการผลิตในจีน อาจจะเป็นเหตุให้เกิดระบบธุรกิจของโลกที่สำคัญที่ละน้อยๆ เพราะในขณะที่จีนค่อยๆเข้ายึดตำแหน่งศูนย์กลางเศรษฐกิจของโลก บริษัทจีนต่างๆ และลูกจ้างทั้งหลายอาจแปรรูปหลักทรัพย์นิยมโลกจากภายในบริษัทข้ามชาติภายในจีน และภายในบริษัทลูกที่อยู่ในต่างประเทศ

ในความเป็นจริง ความยุ่งยากของการปรับตัวตามเงื่อนไขของ WTO มีค่อนข้างมาก ยิ่งไปกว่านั้น ผลกระทบทางด้านสังคม-รัฐศาสตร์ อาจจะเป็นตัวทำลายเสถียรภาพของเศรษฐกิจทั้งระบบจากผลกระทบทางลบ

การค้าและการลงทุนจากต่างชาติ

นักวิเคราะห์ส่วนใหญ่ได้มุ่งประเด็นไปที่ผลดีในทางการค้าต่อประเทศจีน จากการเข้าร่วม WTO จริงๆ แล้ว ก่อนหน้าที่จีนได้เปิดตลาดโดยตรงสู่สหรัฐและยุโรปอยู่แล้ว มันยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่าการเข้าร่วม WTO จะเป็นทางเดียวที่จะรักษาการค้านี้ได้ ภายใต้เงื่อนไขทางการค้าที่มีอยู่แล้วนั้น จีนสามารถมีมูลค่าการส่งออกเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก และยังสามารถเพิ่มมูลค่าการส่งออกได้อย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะสินค้าของจีนมีต้นทุนต่ำและผลิตตอบสนองต่อตลาดได้อย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามแม้ว่าการส่งออกจะเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ฐานอันเป็นจุดเริ่มต้นของเติบโตในการส่งออกของจีนนั้นเล็กมาก

โดยรวมแล้ว ผลกระทบหลักของ WTO ที่มีต่อการค้าของจีนก็คือ จะทำให้การนำเข้าเพิ่มขึ้นมากกว่าการส่งออก จากการลดการเกินดุลในบัญชีเดินสะพัดเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะกับอเมริกา ในสัญญาระหว่างทั้งสองประเทศนั้น สหรัฐมิได้ให้สัมปทานเปิดตลาดให้แก่จีนเลยแม้แต่อย่างเดียว ตลาดที่โตขึ้นทั้งหมดนั้นเกิดขึ้นในฝ่ายจีน สหรัฐจะเป็นประเทศที่ได้รับผลประโยชน์มากที่สุดจากการเปิดตลาดของจีน ในอีก 10 ปีข้างหน้า จีนจะต้องการเงินทุนเพื่อการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานกว่า 750 พันล้านเหรียญสหรัฐ เช่นในด้านพลังงานไฟฟ้า การขนส่ง การบิน การควบคุมสิ่งแวดล้อม และเครือข่ายการสื่อสารเพื่อรองรับการเปิดตลาด ซึ่งสหรัฐก็จะเป็นแหล่งผลิตที่สำคัญสำหรับสิ่งเหล่านั้น นอกจากนี้ก็รวมไปถึงพืชผลทางการเกษตรที่จีนจะรับมาจากสหรัฐอีกด้วย

จุดประสงค์หลักของคณะต่อรองทำสัญญาใน WTO คือ เพื่อลดการค้าส่งออกกับจีนที่ยังขาดดุลอยู่โดยผ่านการส่งออกความเร็วสูงของสหรัฐ

สำนักงานวิจัยสภาพคงเกรสสหรัฐประมาณว่า จากเงื่อนไขใน WTO นี้จะกระตุ้นให้การส่งออกของสหรัฐสู่จีนเพิ่มขึ้นปีละกว่า 13-14 พันล้านเหรียญในปี 2005

ความเป็นสมาชิก WTO ของจีนนั้น ดูเหมือนว่าจะเป็นการเปิดช่องกระตุ้นให้มีการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติเข้ามาในจีน โดยได้รับการประกันความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ภายใต้กรอบการทำงานของกฎหมายนานาชาติเกี่ยวกับการลงทุนระหว่างประเทศ การทำลายการควบคุมทางการค้าที่แข็งแกร่งในจีน เป็นแรงดึงดูดใจที่สำคัญมากในการทำธุรกิจในจีน ประเทศใน

กลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่างก็วิตกว่า จีนจะต้องประสบกับภาวะความผันผวนของการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ ซึ่งทำให้ตนเองต้องเสียหายด้วย อย่างไรก็ตาม ผลในระยะยาวนั้นจะมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น

การเข้าสู่ WTO ของจีน อาจเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อแรงจูงใจซึ่งนำมาใช้กับบริษัทข้ามชาติ เพราะจะทำลายความต้องการของนานาชาติ ที่จะสร้างฐานการผลิตในจีนเพื่อตอบสนองตลาดของจีนเอง เนื่องจากสามารถนำเข้าโดยการผลิตจากประเทศอื่นได้แทน ในข้อตกลงก็ยังคงจะลดแรงจูงใจในการลงทุนในประเทศจีนในหลาย ๆ ธุรกิจ ทางเลือกใหม่ ๆ จะเกิดขึ้น เช่น การส่งออกรถยนต์สู่ประเทศจีนจากแหล่งผลิตอื่นที่ใกล้เคียงเช่นประเทศไทยและเกาหลีใต้ซึ่งมีปัจจัยการผลิตที่ดีกว่าจีน

ผลกระทบสำคัญที่ตามมาจากการเปิดเสรีทางการลงทุนและช่องทางทางการตลาด ก็คือการลดลงของแรงจูงใจในการสร้างบริษัทผู้ร่วมค้าในจีน เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในอินเดีย

การปรับโครงสร้างของประเทศ

เมื่อจีนเข้าร่วมเป็นสมาชิก WTO ประเทศที่ร่ำรวยจะกดดันอย่างหนักให้จีนยอมรับและปฏิบัติเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ตนเองจะได้ประโยชน์ โดยประเทศสหรัฐเป็นผู้นำ ตามด้วย ญี่ปุ่น บราซิล อินเดีย และเม็กซิโก เป็นผู้ตั้งกฎขึ้นและพยายามผลักดันให้จีนนำกฎที่ตนตั้งขึ้นไปใช้อย่างเต็มรูปแบบ จีนเองได้พยายามอย่างหลายครั้งหลายคราที่จะต่อรอง และสงวนสิทธิของตนในการยอมรับข้อเสนอนั้น ในความเป็นจริง หากจีนยอมรับกฎเกณฑ์ในสัญญาที่ได้เซ็นไปแล้วนั้น ก็ดูจะเป็นส่วนที่สำคัญมากที่จะบอกว่า อุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่ของจีนจะไม่อาจต่อสู้ยอดได้เลยในการแข่งขันที่รุนแรง สิ่งเหล่านี้ผู้ร่างนโยบายชาวสหรัฐก็รู้ดี

ในระยะสั้น ประเทศสมาชิก WTO อาจจะต้องประสบปัญหาในการปรับตัว ธุรกิจของรัฐทั้งหมดสภาพจะต้องได้รับการยกเครื่องใหม่ เพื่อการแข่งขันในระดับนานาชาติ พวกเขาจะถูกบีบคั้นให้ปรับโครงสร้างด้วยการลดต้นทุน ปรับการผลิตให้ทันสมัย และจัดการจ้างงานและค่าใช้จ่ายที่เกินความจำเป็น ซึ่งทำให้บางบริษัทต้องล้มละลายไป การปรับตัวที่จะเกิดขึ้นนี้อธิบายว่าเหตุใด ธุรกิจของรัฐและผู้อนุรักษ์นิยมทางการเมืองจึงต่อต้านสนธิสัญญา WTO เพราะอนาคตของการปฏิวัติทางเศรษฐกิจอาจขึ้นอยู่กับ WTO

ในเศรษฐกิจแบบก้าวหน้า ความสำเร็จของธุรกิจที่รัฐเป็นเจ้าของจะขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังให้มูลค่าผู้ถือหุ้นที่สูงอีกด้วย อย่างไรก็ตาม การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ อาจช่วยให้เกิดการปรับปรุงขึ้นได้บ้าง ในเรื่องของความสามารถในการแข่งขันของบริษัท

จีนที่เป็นแชมป์ซึ่งแข่งขันโดยตรงกับบริษัทระดับโลก อย่างไรก็ตาม บริษัทที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลของจีนนั้น เติบโตกับสถานการณ์ที่ต่างไปจากที่ในยุโรปได้มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจมากทีเดียว กล่าวคือในขณะนั้น ในยุโรปบริษัทที่มีรัฐเป็นเจ้าของ แล้วให้มีการโอนให้เป็นของเอกชน ทำให้มีความสามารถต่าง ๆ ทั้งด้านการผลิต เทคโนโลยี หรือการบริหารที่ดี มากกว่ากิจการที่รัฐบาลจีนเป็นเจ้าของอยู่มากนัก ธุรกิจขนาดใหญ่ต่าง ๆ ที่มีรัฐบาลจีนเป็นเจ้าของนั้น ล้าหลังกว่ากลุ่มประเทศแรก ๆ ที่มีการโอนให้เป็นของเอกชนและออกสู่การแข่งขันระดับโลกอยู่มาก ซึ่งกลุ่มประเทศเหล่านี้ ก็ยังได้วางตำแหน่งทางการแข่งขันของบริษัทในแต่ละภาคเศรษฐกิจ ไว้เรียบร้อยแล้ว ดังนั้นบริษัทของจีนกำลังเข้าไปแข่งขันในระดับโลก โดยที่ตำแหน่งทางการแข่งขันที่ดีที่สุดนั้น ได้ถูกจับจองโดยบริษัทยักษ์ใหญ่ต่างชาติไว้แล้ว

การปฏิวัติของบริษัทข้ามชาติ ไม่เพียงแต่เปลี่ยนโอกาสทางธุรกิจของบริษัทจีนอย่างชนิดถอนรากถอนโคน แต่ทั้งยังเป็นความท้าทายทิศทางของจีนอีกด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าในภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ตั้งแต่ที่มีความซับซ้อนไปจนถึงสินค้าที่พื้นฐานที่สุด ไม่อาจจะเข้าไปแข่งขันได้โดยตรงกับกลุ่มผู้ค้าระดับโลกที่มีระบบแบบรวมโลก

บริษัทขนาดใหญ่ที่รัฐเป็นเจ้าของของจีน ต้องได้รับความลำบากในการปรับโครงสร้าง อย่างไรก็ตาม เป็นไปไม่ได้เลยที่จะมีบริษัทที่สามารถพัฒนาตัวเองขึ้นสู่การแข่งขันในระดับโลกได้โดยไม่ได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากรัฐบาลสหรัฐ

บริษัทที่เป็นแชมป์ของจีน ได้เผชิญหน้ากับการกลืนบริษัทของยักษ์ใหญ่ข้ามชาติตามด้วยการลดขนาดและการขยายลงไปสู่ระบบการผลิตของบริษัทระดับโลก บริษัทจีนเหล่านี้ อาจจะประสบปัญหาล้มละลาย ซึ่งมีคนงานจีนกว่า 90 ล้านคนที่ทำงานอยู่ในนั้น จะมีคนที่ต้องตกงานกี่คน หากรัฐวิสาหกิจเหล่านั้นถูกกดดันให้ต้องออกไปต่อสู้บนสังเวียนระดับโลก และยังมีคนที่อยู่นอกภาคราชการต้องตกงานอีก ทั้งภาคเกษตรหรืออุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ในปัจจุบันก็มีรายงานถึงความรุนแรงและการประท้วงเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากแล้ว เมื่อรัฐวิสาหกิจเริ่มลดขนาดองค์กร

ในขณะเดียวกัน ความด้อยพัฒนาในส่วนของปัจจัยพื้นฐาน อาจทำให้เกิดการแบ่งแยกพื้นที่ออกจากกัน ระหว่างพื้นที่ที่มีการปรับปรุงเต็มรูปแบบกับพื้นที่ที่มีอุตสาหกรรมเบาบาง สิ่งนี้จะทำให้เกิดการกระจุกตัวหนาแน่น และการแข่งขันที่รุนแรงของกลุ่มอุตสาหกรรม ทั้งที่เป็นอุตสาหกรรมผลิตสินค้าทุนขั้นพื้นฐานเช่น เหล็กกล้า อาหาร สินค้าอุปโภคบริโภคในพื้นที่ที่มีปัจจัยพื้นฐานเพียบพร้อม สำหรับอุตสาหกรรมที่มูลค่าเพิ่มมีความสำคัญเช่น การประชาสัมพันธ์

การค้าปลีก หรือบริการทางการเงินเหล่านี้ เป็นอุตสาหกรรมที่ต้องอาศัยพื้นที่ที่มีความเจริญมาก อย่างเช่นเมืองท่า

ปัญหาการหางานให้ผู้ที่ว่างงาน

นโยบายหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อความพยายามในการปฏิรูปประเทศก็คือ การจัดหาตำแหน่งงานเพื่อรองรับผู้ที่อาจจะตกงานหลังจากที่จีนยอมรับเงื่อนไขสนธิสัญญาอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งสิ่งที่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาถึงปัญหานี้มีดังนี้คือ

ประการแรก คือ ก่อนที่จะเข้าเป็นสมาชิก WTO จีนมีการขยายตัวทางด้าน การส่งออกเป็นอย่างมาก ซึ่งการส่งออกเหล่านี้ ส่วนใหญ่มาจากภาคธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทำให้เกิดการขยายตัวทางด้านตลาดแรงงานมากขึ้นด้วย แต่หลังจากที่สัญญามีผลใช้แล้ว ก็ไม่อาจทราบได้อย่างแน่ชัดว่าจะมีส่วนช่วยกระตุ้นภาคธุรกิจนี้มากเพียงใด และภาคธุรกิจเหล่านี้ก็ดูเหมือนว่าจะได้รับความลำบากจากการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นเมื่อจีนเปิดประเทศ จากการลดความช่วยเหลือโดยราชการท้องถิ่น และจากความกดดันที่เพิ่มมากขึ้นในการเพิ่มประสิทธิภาพ เพื่อแข่งขันในเวทีการค้าโลก ด้วยการใช้เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร หรือโดยอีกนัยหนึ่งก็คือ มันเป็นการยากที่จะมองในแง่ดีว่าภาคธุรกิจนี้จะสามารถช่วยแบ่งเบาภาระการว่างงานที่จะเกิดขึ้นได้ ในขณะที่มีคนอยู่แล้วในภาคนี้ถึง 120 ล้านคน และแม้ว่าการส่งออกจะมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วก็ตาม ซึ่งความจริงแล้ว ตลาดงานอาจจะลดลงได้อย่างง่ายดายด้วยซ้ำแม้ว่าจะมีรายได้เพิ่มขึ้นก็ตาม

ประการที่สองคือ ทางเลือกหรือตำแหน่งงานที่จะรองรับแรงงานที่มาจาก การแตกตัวของบริษัทขนาดใหญ่ ซึ่งจะต้องพิจารณาในความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพที่มีเพิ่มมากขึ้นของคู่แข่งที่เข้ามาใหม่ กับตลาดแรงงานในกลุ่มที่ไม่ใช่เกษตรกรรม

ประการที่สามคือ ความอึดตัวของแรงงานในภาคเกษตรกรรม ขณะนี้มีแรงงานภาคนี้อยู่ประมาณ 330 ล้านคน และมีตัวเลขพยากรณ์เพิ่มขึ้นทุกปี นอกจากนี้ ภาคเกษตรกรรมก็ ยังได้รับความกดดันจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการเกษตร และการพยายามเพิ่มผลผลิตต่อหนึ่งหน่วยของแรงงาน สนธิสัญญา WTO มีผลกระทบเป็นอย่างมากต่อแรงงานในภาคเกษตรกรรม จากการนำเข้าผลผลิตทางการเกษตรจากสหรัฐเป็นจำนวนมากและอย่างต่อเนื่อง และยัง สามารถคาดการณ์ได้ว่า จะมีการหลั่งไหลของแรงงานภาคเกษตร เข้าไปหางานทำในเมือง ซึ่งจะทำให้การแย่งงานรุนแรงมากขึ้น

ประการสุดท้าย มีประเด็นของการแจกจ่ายโอกาสทางอาชีพในแคว้นต่าง ๆ ส่วนใหญ่ของการถดถอยในการจ้างงานในภาครัฐวิสาหกิจ จะเกิดขึ้นบริเวณตอนเหนือและตะวันออก

ออกเฉียงเหนือของจีน ส่วนการเพิ่มขึ้นในตลาดแรงงานที่ไม่ใช่การเพาะปลูก จะมีมากทางตอนใต้ของจีน รวมทั้งเมืองเซี่ยงไฮ้ การอพยพในตอนกลางของประเทศเป็นไปอย่างยุ่งเหยิง เป็นเหตุให้เกิดความแออัดอย่างหนักของการขนส่งมวลชนและปัจจัยสาธารณะต่าง ๆ รวมถึงความเครียดในครอบครัวด้วย

ถ้าสนธิสัญญาให้เวลานานในการเปลี่ยนแปลง ความเครียดต่างๆ ก็พอที่จะกระจายให้เบาบางไปได้ อย่างไรก็ตาม ก็จะมีปัญหาอันใหญ่หลวงที่จะตามมา หลังจากการรวมตัวด้วยความเร็วสูงตามข้อสัญญาระหว่างสหรัฐกับจีน ระบบการประกันสังคมของจีนยังอ่อนแออยู่มาก มันยังเป็นไปไม่ได้เลย ที่รัฐบาลจีนจะใช้ระบบประกันสังคมที่มีอยู่ปัจจุบัน ให้บริการและรองรับกับประชากรจำนวนมหาศาลนี้ได้

เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารและกระบวนการปรับตัว

มีข้อควรระวังมากมายเกี่ยวกับผลกระทบต่อการปฏิวัติเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่จะเกิดขึ้นในจีน ประการแรก การปฏิวัตินี้ได้เกิดขึ้นแล้วในจีน มันเป็นเรื่องที่ผิดหลักเหตุผลที่นำการปฏิวัติ IT นี้ไปเกี่ยวข้องโดยตรงกับเงื่อนไขที่จีนต้องยอมรับในการเข้าร่วม WTO ยกตัวอย่างเช่น จีนบัดนี้ได้กลายเป็นตลาดมือถือที่ใหญ่ที่สุดของโลก ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับปัจจัยพื้นฐานขนาดใหญ่ไม่ว่าจีนจะเข้าร่วมกับ WTO หรือไม่ก็ตาม ในการเข้าร่วมกับ WTO กลับยังอาจจะเป็นการถ่วงอัตรการเติบโตของปฏิวัติเทคโนโลยีสารสนเทศในจีนเสียด้วย เพราะสนธิสัญญานั้นลดแรงจูงใจในการที่บริษัทข้ามชาติจะมาเปิดฐานการผลิตผลิตภัณฑ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ตรงข้ามกลับใช้วิธีนำเข้าแทน ประการที่สอง ผลกระทบที่สืบเนื่องจากการปฏิวัติในจีนคือ เพื่อรองรับบริษัทผู้ผลิตฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และให้บริการด้านเทคโนโลยีชั้นนำของโลก ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจสมัยใหม่ทั้งสิ้น ซึ่งผลประโยชน์จากการปฏิวัติเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีต่อบริษัทของสหรัฐและยุโรปนั้นมากมายมหาศาล นั่นหมายถึงการเพิ่มขึ้นของราคาหุ้น และความมั่งคั่งแก่พลเมืองสหรัฐและสหภาพยุโรป ประการที่สาม การปฏิวัติเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่สามารถแยกออกจากการปฏิวัติในอุตสาหกรรมสื่อของโลกได้ ไม่ต้องมีข้อสงสัยเลยว่า ในสนธิสัญญา WTO จะต้องมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางไกลและอุตสาหกรรมสื่อในจีน โดยได้รับอิทธิพลจากบริษัทสื่อของสหรัฐ การปฏิวัติสื่อ ได้มีนัยที่ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างกว้างขวางว่า วัฒนธรรมของโลกกำลังถูกครอบงำโดยภาษาและค่านิยมแบบอเมริกัน

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ He (2001) ที่กล่าวถึงผลกระทบในระดับมหภาคของจีนว่า WTO ช่วยให้การปฏิรูปเศรษฐกิจและการเปิดประเทศของจีนเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว และเมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO แล้ว จะทำให้เกิดผลกระทบหลัก 3 ด้าน ได้แก่ (1) ผลกระทบต่อรูปแบบการ

เติบโตของเศรษฐกิจในระดับมหภาค โดยอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) อาจสูงขึ้น 1-1.5% ผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์มากที่สุด ในขณะที่ผู้ผลิตอาจสูญเสียผลประโยชน์ รายได้ภาษีของรัฐจะเพิ่มขึ้น และค่าใช้จ่ายในการบริหารจะลดลง อย่างไรก็ตาม การเข้าเป็นสมาชิก WTO จะส่งผลกระทบต่อจีนด้วยเช่นกัน โดยใน **ประการแรก** เมื่อภาชนะนำเข้าของจีนลดลง ราคาสินค้านำเข้าจะต่ำกว่าราคาสินค้าในประเทศ ในขณะที่จีนกำลังเผชิญกับภาวะเงินฝืดและมีอุปทานส่วนเกินเกิดขึ้นในระบบ การเข้า WTO จึงอาจทำให้ภาวะเงินฝืดรุนแรงกว่าเดิมได้ **ประการที่สอง** เมื่อมีการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการผลิต และการลงทุนในตลาดจีน จะทำให้แรงงานได้รับผลกระทบโดยการให้ออกจากงาน จึงเกิดปัญหาการว่างงานขึ้น **ประการสุดท้าย** ในทางทฤษฎี ภายหลังจากการเข้าเป็นสมาชิก WTO จะทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลลดลง และทำให้ดุลบัญชีทุนเกินดุลเพิ่มขึ้น ในขณะที่ความเสี่ยงในภาคการเงินก็คาดว่าจะเพิ่มขึ้นด้วย ทำให้เกิดการแกว่งตัวในดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องมีธนาคารกลางที่ดำเนินงานอย่างอิสระ และผู้เชี่ยวชาญทางเศรษฐศาสตร์มหภาคช่วยรักษาสมดุลของระบบเศรษฐกิจ

(2) **ผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรม** ภาคอุตสาหกรรมที่เน้นใช้แรงงานจะไม่ค่อยได้รับผลกระทบ ส่วนภาคอุตสาหกรรมที่เน้นใช้ทุน เช่น การประกอบยานยนต์ ปิโตรเลียม เคมีภัณฑ์ เครื่องจักรและส่วนประกอบ จะได้รับผลกระทบมาก สำหรับภาคเศรษฐกิจที่มีการผูกขาด และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเกษตร จะได้รับผลกระทบมากที่สุด แต่โชคดีที่จีนมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ และมีสินค้าเกษตรเป็นจำนวนมากที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก นอกจากนี้เมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO แล้ว จะทำให้จีนมีทักษะความสามารถมากขึ้น ด้วยกำลังแรงงานในกลุ่มวิศวกรและช่างเทคนิค ทำให้ภาคอุตสาหกรรมที่เน้นใช้ทักษะเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ จะเติบโตอย่างรวดเร็ว กล่าวโดยสรุป ผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรม จะทำให้เกิดการปรับโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจและนโยบายอุตสาหกรรม

(3) **ผลกระทบต่อระบบการบริหารงาน** ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ จะทำให้เกิดแรงกดดันต่อการปฏิรูประบบการบริหารงานแบบดั้งเดิมมากขึ้น ภายหลังจากการเข้าเป็นสมาชิก WTO และเกิดการพัฒนากลุ่มเศรษฐกิจใหม่ (New Economy) การบริหารและการจัดการโดยรัฐบาล จะเปลี่ยนจากการแทรกแซงโดยตรงเป็นการบริหารโดยอ้อม และรัฐจะทำหน้าที่คาดการณ์แนวโน้มของการพัฒนา สร้างสรรค์สิ่งแวดลอมใหม่ๆ และป้องกันปัญหาในระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้รัฐบาลต้องเปลี่ยนกลไกการบริหารรัฐวิสาหกิจ ระบบการให้เงินอุดหนุน และระบบการชดเช้ภาษี รวมทั้งเงื่อนไขการถ่ายโอนเทคโนโลยี จะเปลี่ยนจากการตกลงกันระหว่างรัฐ เป็นการตกลงระหว่างบริษัทได้โดยตรง

นอกจากนี้ประชาชนยังกังวลว่า การเข้าเป็นสมาชิก WTO จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เป็นแนวโน้มการพัฒนาในระยะยาว ซึ่งผู้ผลิตและผู้บริโภคของจีน ต้องได้รับความรู้และความสามารถในการที่จะออกไปแข่งขันกับนานาประเทศได้ ประการต่อมาคือ ขนบธรรมเนียมประเพณีของจีน และขนาดการผลิต มีความสามารถเพียงพอที่จะปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีตัวอย่างให้เห็นมากมายในอดีต และเชื่อมั่นว่าคนจีนจะปรับตัวให้ไปกันได้กับสังคมสมัยใหม่ และประการสุดท้ายคือ ผลประโยชน์เล็กๆน้อยๆ ก็อาจทำให้เกิดการบิดเบือนการตัดสินใจได้ อย่างไรก็ตามผลประโยชน์ด้านสวัสดิการสังคมจะช่วยชดเชยการสูญเสียอันเป็นผลกระทบจากการเข้าเป็นสมาชิก WTO

จากผลกระทบด้านลบในประเด็นการว่างงานของ He (2001) นั้น สอดคล้องกับความเห็นของ Xie (2001) ที่กล่าวว่า การเข้าร่วม WTO ไม่ใช่ข่าวดีสำหรับชาวจีนทุกคน เนื่องจากมีความไม่มั่นคงทางสังคมเป็นปัญหาสำคัญ แม้จะมีการปลดคนงานไปแล้วกว่า 50 ล้านคนเมื่อ 3 ปีที่ผ่านมา บริษัทรัฐวิสาหกิจของจีนยังคงมีแนวโน้มจะไล่คนงานออกไม่น้อยกว่า 20 ล้านคน เมื่อมีการนำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างมาก ในขณะที่แรงงานของจีนจะเพิ่มขึ้น 12 ล้านคนทุกๆปี การสร้างงานให้กับแรงงานเหล่านี้ ภายในระยะเวลาอันสั้นจึงทำได้ยาก ซึ่งต่างกับมุมมองของ **นักวิชาการและเจ้าหน้าที่จากธนาคารของจีน** ที่คาดการณ์ว่า หลังจากจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO จะสร้างการจ้างงานใหม่ประมาณ 10 ล้านตำแหน่ง เมื่อลดภาษีศุลกากรพร้อมเปิดกว้างด้านการลงทุน จะทำให้มีเม็ดเงินจากต่างชาติเข้ามาลงทุนเพิ่มขึ้นประมาณ 600,000 ล้านดอลลาร์ หรือในอีกคำอธิบายหนึ่ง จำนวนตัวเลข GDP ของประเทศที่เพิ่มขึ้น 1% จะช่วยให้มีการจ้างงานเพิ่มประมาณ 4 ล้านตำแหน่ง

ส่วน **นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์** มองว่า การที่จีนสามารถเป็นสมาชิก WTO ได้ก่อนได้วันนี้จะเป็นผลดีต่อข้อพิพาทบาดหมางของทั้งสองฝ่าย เพราะที่ผ่านมานั้น ได้หันเองทำตัวขัดขวางการติดต่อคมนาคม ไปรษณีย์และการบินของจีนมาโดยตลอด แต่หากทั้งสองฝ่ายเข้าเป็นสมาชิกของ WTO ได้ จะทำให้ทั้งสองฝ่ายหันมาร่วมมือกันมากขึ้น และนอกจากนี้ประชาชนจีนจะได้รับอานิสงส์ผลประโยชน์ จากการที่ชาวต่างชาติรวมถึงสินค้าต่างชาติเข้ามาขายในประเทศ ซึ่งนอกจากจะได้บริโภคสินค้าราคาถูกแล้วยังได้สินค้าที่มีประสิทธิภาพอีกด้วย (พิศาล มุกดาภิรมย์, 2542: 22-26)

Huang (2001) ศึกษาผลกระทบจากการเข้าเป็นสมาชิก WTO ต่อการลงทุนในจีนพบว่า ภาคการลงทุนของจีนจะพัฒนาไปสู่การเป็นบริษัทข้ามชาติในอีกไม่นาน จากการเป็นประเทศที่มี

การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศมากเป็นอันดับ 2 ของโลกตั้งแต่ปี 1996 จึงทำให้จีนได้รับผลกระทบในด้านบวก โดยเศรษฐกิจจีนจะขยายตัวเพิ่มขึ้นและมาตรฐานการครองชีพก็จะดีขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ BusinessWeek (2002) ที่วิเคราะห์ว่า การเข้าเป็นสมาชิก WTO จะทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศเพิ่มขึ้น 3% ในทศวรรษหน้า เมืองปักกิ่งจะเติบโตอย่างรวดเร็วจากการค้าและการทำอุตสาหกรรมภายในประเทศ ซึ่งจะช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพ ถึงแม้ว่าชาวจีนจำนวนหลายร้อยล้านคน ยังคงมีฐานะยากจน แต่นักเศรษฐศาสตร์ก็ชี้ให้เห็นว่า ขณะนี้มีชาวจีนประมาณ 100 ล้านคน ที่กลายเป็นชนชั้นกลาง ซึ่งมีรายได้ไม่น้อยกว่าเดือนละ 2,500 เหรียญสหรัฐ ทั้งนี้จากบทความใน ผู้ส่งออก (2544) กล่าวว่า การเข้าเป็นสมาชิก WTO ของจีน จะช่วยให้จีนมีเส้นดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศมากยิ่งขึ้น โดยคาดว่าจะมีการลงทุนจากต่างประเทศหลังไหลเข้าสู่จีนคิดเป็นมูลค่าปีละประมาณ 45,000 ล้านดอลลาร์ตลอดช่วงเวลา 5 ปีข้างหน้า เทียบกับการลงทุนจากต่างประเทศมูลค่าเฉลี่ยราว 40,000 ล้านดอลลาร์ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

การวิเคราะห์ผลกระทบต่อภาคการเกษตรของ Ying (2001) นักวิชาการด้านเกษตรกรรมในเมืองปักกิ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ He (2001) โดยสรุปได้ว่า ภายหลังจากจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO จะมีการนำเข้าธัญพืชราคาถูกจากต่างประเทศ ซึ่งจะทำให้เกษตรกรได้รับผลกระทบโดยตรง แม้ทุกคนจะเห็นว่า WTO ให้ทั้งโอกาสและอุปสรรคแก่ประเทศจีน แต่สำหรับภาคการเกษตรแล้ว จะมีเฉพาะอุปสรรคที่เกิดขึ้นเท่านั้น ส่วนโอกาสแทบไม่มีเลย เพราะฟาร์มในประเทศจีนมีขนาดโดยเฉลี่ยเพียง 5,000 ตารางเมตร ซึ่งเล็กเกินไปที่จะแข่งขันกับอเมริกาได้ นอกจากนี้ Smith (2001) ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า อัตราภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรจะลดลงเหลือ 17% จากอัตราเฉลี่ย 22% และจะลดลงกว่านี้สำหรับสินค้าเกษตรจากสหรัฐฯ ทำให้เกษตรกรต้องเผชิญกับการแข่งขันกับสินค้านำเข้า ทำให้เกิดการอพยพของชาวจีนจากชนบทเข้าสู่ตัวเมือง ก่อให้เกิดปัญหาสังคมและปัญหาการว่างงานตามมา ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์คาดการณ์ว่าจะมีงานถึง 30 ล้านตำแหน่ง ที่ได้รับผลกระทบหลังจากจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO

สำหรับภาคอุตสาหกรรมนั้น อุตสาหกรรมยานยนต์จะได้รับผลกระทบมากที่สุด เนื่องจากในปี 2005 การกำหนดโควตานำเข้าจะถูกยกเลิก และอัตราภาษีนำเข้าจะลดลงจาก 100% เหลือเพียง 25% จึงทำให้ผู้ผลิตรถยนต์ในประเทศต้องเผชิญกับการแข่งขันกับสินค้านำเข้าที่มีราคาถูกและคุณภาพดีกว่า

และจากการรวบรวมบทความเรื่อง “จีนกับ WTO” ของ Sinopolis (2002) ได้ให้ข้อเสนอในการปรับตัวของภาคการเกษตรว่า อุตสาหกรรมเกษตรของจีนควรสร้างระบบการบริหารด้าน

การเกษตรและระบบหมุนเวียนสินค้าเกษตร เพื่อให้เป็นไปตามกติกาการค้าสากล และเพื่อลดความเสี่ยงภายหลังจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO ทั้งนี้เป้าหมายในการปรับปรุงด้านการเกษตร ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงการผลิตโดยเน้นปริมาณมาเป็นการผลิตโดยเน้นคุณภาพ การพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีความได้เปรียบ เช่น ฟาร์มปศุสัตว์ นมและผลิตภัณฑ์ เป็นต้น และใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบทางด้านทรัพยากรธรรมชาติให้มากที่สุด

การศึกษาของ ธนากรกรฐศรีอยุธยา (2542) ได้ให้ภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงภายในจีนและให้ข้อเสนอไว้ว่า การเข้าเป็นสมาชิก WTO มีความสำคัญต่อจีนไม่เพียงแต่ ให้ประโยชน์เรื่องการเข้าสู่ตลาดประเทศสมาชิก โดยเฉพาะการได้รับสิทธิในฐานะการเป็นประเทศที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) จากสหรัฐฯ ซึ่งเป็นตลาดการค้าที่สำคัญของจีน แต่จะส่งผลให้เศรษฐกิจของจีนเติบโตอย่างแข็งแกร่งขึ้นต่อไป ถ้าสามารถปรับปรุงนโยบายทางการค้าและการลงทุนให้ได้ตามมาตรฐานของ WTO ตลอดจนการดำเนินนโยบายของรัฐที่ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการเปิดประเทศ และดำเนินนโยบายการค้าเสรีของจีน ทั้งนี้จีนจะต้องรักษาและพัฒนาสภาพการเปิดประเทศต่อไป โดยรักษาปริมาณการค้าระหว่างประเทศที่มีมูลค่าสูงให้เพิ่มขึ้น ปรับโครงสร้างสินค้าส่งออกด้วยการยกระดับคุณภาพ และมาตรฐานของสินค้าส่งออก และปรับปรุงโครงสร้างสินค้านำเข้าและสภาพแวดล้อมด้านการลงทุน โดยยึดหลักการของชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง และการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ โดยเฉพาะการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของนักลงทุนในประเทศและต่างชาติ ตลอดจนการขยายการพัฒนาไปสู่ภาคกลางและภาคตะวันตกของจีน เพื่อลดความแตกต่างทางความเจริญระหว่างภูมิภาค

นอกจากนี้ พิศาล มุกตาร์ศรี (2542) ได้ให้มุมมองถึงสิ่งที่จะตามมาหลังจากจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO คือการเปลี่ยนแปลงถึงขั้นพลิกโฉมหน้าเศรษฐกิจของประเทศจีนในด้านต่างๆ จากที่เคยเป็นอยู่ อุตสาหกรรมภาคต่างๆของจีนจะต้องเปลี่ยนตัวเองและต้อนรับการเข้ามาของชาติตะวันตกมากขึ้น โดยจีนเป็นตลาดที่มีศักยภาพ เป็นที่หมายตาของทุนต่างชาติ เพราะมีจำนวนประชากรกว่า 1,300 ล้านคน และจำนวนทรัพยากรทางธรรมชาติซึ่งมีอยู่อย่างล้นหลามเหลือเฟือ ทั้งนี้อุตสาหกรรมที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆประกอบด้วย อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมโทรคมนาคม อุตสาหกรรมเกษตร และอุตสาหกรรมการเงินและการธนาคาร สำหรับผลกระทบทางด้านสังคม การเมือง และวัฒนธรรมนั้น นิตยสารไทม์ (2542) ให้ความเห็นเอาไว้ว่า การเข้า WTO ของจีนนั้น ถ้าหากทำดีจะมีผลให้จีนเป็นประเทศที่มีศักยภาพความน่ากลัวในทางเศรษฐกิจ แต่ถ้าทำไม่ดีจะก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมายอย่างเช่น ความแตกต่างหรือช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท การขาดศูนย์กลางด้านการปกครอง หรืออาจอยู่ในภาวะระส่ำระสาย เหมือนในอินโดนีเซียที่มีให้ดูเป็นตัวอย่าง

(พิศาล มุกดาวัสมี, 2542: 22-26) และสำหรับ Robert Mundell (2002) ได้สรุปถึงการเข้าเป็นสมาชิก WTO ของจีนไว้ว่า จีนจะได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและมีเงินทุนไหลเข้าประเทศ เมื่อเข้าร่วม WTO แต่ก็ต้องเผชิญกับการแข่งขันที่เข้มข้นด้วยเช่นกัน

3.3.3 การศึกษาผลกระทบต่อประเทศอื่นๆ

นอกจากการศึกษาผลกระทบต่อไทยและจีนโดยตรงแล้ว ยังมีการศึกษาถึงผลกระทบต่อประเทศต่างๆในอาเซียนซึ่งน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ได้แก่ ผลงานของ Chirathiwat (2001) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และผลกระทบเมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO ผลการศึกษาพบว่า เมื่อจีนเริ่มเปิดประเทศในปี 1990 ทำให้จีนกลายเป็นประเทศที่มีบทบาททางเศรษฐกิจมากขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อประเทศต่างๆในอาเซียน ทั้งในด้านการค้าและการลงทุน ต่อมาเมื่อปี 1997 ได้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในเอเชีย ทำให้แต่ละประเทศอ่อนแอลง และความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจของภูมิภาคก็ลดลงด้วย ซึ่งเหตุการณ์ในครั้งนี้นำไปสู่การลดลงของค่าเงินอย่างมากมาย เช่น ค่าเงินรูเปียของอินโดนีเซีย ค่าเงินบาทของไทย ค่าวอนของเกาหลีใต้ ฯลฯ แต่ในขณะเดียวกัน จีนได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับอาเซียนด้วยการไม่ปรับเปลี่ยนค่าเงินหยวน เพราะถ้าจีนตัดสินใจลดค่าเงินหยวนในช่วงวิกฤตการณ์ข้างต้น โอกาสที่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะเกิดวิกฤตการณ์ซ้ำ ก็เป็นไปได้มากขึ้น เพราะค่าเงินของประเทศเหล่านั้นจะหวนกลับสู่เสถียรภาพได้ยากยิ่งขึ้น หลังวิกฤตการณ์ทางการเงินในปี 1997 ได้เกิดช่องว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนกับจีน ในขณะที่อาเซียนต้องใช้เวลาอย่างมากในการปรับปรุงระบบเศรษฐกิจ แต่จีนกลับไม่ค่อยได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ครั้งนี้ จึงเริ่มกลายเป็นคู่แข่งที่น่ากลัวของอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการสมัครเข้าเป็นสมาชิก WTO ของจีนประสบความสำเร็จ ผลกระทบในด้านบวกสำหรับอาเซียน เมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO คือการเพิ่มขึ้นของมูลค่าการส่งออกจากอาเซียนไปจีน เนื่องจากตลาดจีนเปิดกว้างขึ้น จากการลดหย่อนมาตรการกีดกันการนำเข้า และเมื่อจีนต้องปฏิบัติตามกฎของ WTO ซึ่งบังคับใช้กับทุกประเทศ จะทำให้การค้าและการลงทุนกับจีนมีความโปร่งใสมากขึ้น ส่วนผลกระทบในด้านลบนั้น เป็นการแข่งขันกับจีนในประเทศที่สามโดยเฉพาะสินค้าที่เน้นใช้แรงงาน และการโยกย้ายการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ (FDI) ไปจีนมากขึ้น เนื่องจากเมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO แล้ว จีนจะกลายเป็นตลาดที่นำเข้าไปลงทุนอย่างมาก

จากหนังสือ "China and the WTO: Changing China, Changing World Trade" Supachai panitchpakdi และ Mark L Clifford ได้วิเคราะห์ถึงการเข้าเป็นสมาชิก WTO ของจีนว่า เอเชียอาคเนย์กลัวเรื่องจีนเข้า WTO มากที่สุด ด้วยเหตุผลที่ว่าจีนจะดึงเอาเงินลงทุนต่างประเทศ

ไป และสินค้าราคาถูกของจีนรวมไปถึงสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ จะตีตลาดของเอเชียอาคเนย์จนแจ้งไป ซึ่งรายงานของสำนักเลขาธิการอาเซียนเอง ก็ยอมรับว่าเรื่องนี้เป็นปัญหาใหญ่ และเตือนว่าจีนมีข้อได้เปรียบเหนืออาเซียนมากมายหลายด้านนัก โดยเฉพาะประเด็นของค่าแรงซึ่งสำนักเลขาธิการอาเซียนได้รวบรวมให้เห็นว่า จีนมีค่าแรงที่ถือว่าถูกมาก ซึ่งถูกกว่าค่าแรงของฟิลิปปินส์ประมาณร้อยละ 20 เป็นหนึ่งในสามของมาเลเซีย และเป็นเพียงหนึ่งในสี่ของค่าแรงไทย นอกจากนี้จีนยังมีข้อได้เปรียบกว่าอาเซียนตรงที่แรงงานจีนมีทักษะเหนือกว่าแรงงานของอาเซียนจำนวนมาก โดยในรายงานของ Japan Bank for International Cooperation ได้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันในประเด็นนี้ว่า จีนมีนักศึกษาที่จบวิชาวิศวกรรมศาสตร์ปีละ 420,000 คน ของไทยจบเพียงปีละ 15,000 คน และแม้ญี่ปุ่นก็มีผู้ที่จบด้านเดียวกันนี้ปีละเพียง 160,000 คนเท่านั้น

ขณะเดียวกัน **อาภรณ์ ชีวะเกรียงไกร (2544)** ได้วิเคราะห์ผลกระทบจากการเข้าเป็นสมาชิก WTO ของจีนต่อประเทศกลุ่มเอเชียว่า ผลกระทบประการแรกคือ การเคลื่อนย้ายของเงินลงทุน เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วโดยการไหลของเงินทุนเข้าสู่ประเทศจีนที่สูงถึง 40,000 ล้านดอลลาร์ ในปี 2543 ที่ผ่านมา และมากกว่าเงินทุนที่ไหลเข้าอาเซียนทั้งหมด และยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การไหลเข้าของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศนี้ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของปัจจัยการผลิตรวม (Total Factor Productivity) ของจีนได้เพิ่มขึ้นรวดเร็วกว่าประสิทธิภาพการผลิตของอาเซียน และทำให้ช่องว่างของอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจระหว่างจีนและอาเซียนเพิ่มมากขึ้น ผลกระทบประการที่สองคือ ความสำคัญของการส่งออกของจีนในตลาดโลกเองก็กำลังเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ทั้งนี้จากข้อมูลของ WTO สัดส่วนการส่งออกของจีนในตลาดโลกได้เพิ่มจาก ร้อยละ 2.9 ในปี 1995 เป็นร้อยละ 3.9 ในปี 2001 และจะเพิ่มขึ้นเป็น 6.8% ได้ในปี 2005 แนวคิดที่น่าสนใจของ **ธนากรทหารไทย (2543)** อีกประการหนึ่งคือ เมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO ทำให้จีนมีสิทธิออกเสียงในเวทีการค้าโลก ซึ่งเป็นเสียงของประเทศกำลังพัฒนา ที่สามารถคานอำนาจของประเทศที่พัฒนาแล้วได้ จากการที่จีนเป็นประเทศที่ใหญ่ มีประชากรสูงสุดในโลก ซึ่งน่าจะมีส่วนช่วยให้ประเทศกำลังพัฒนามีอำนาจในการต่อรองกับประเทศพัฒนาแล้วมากขึ้น

สำหรับการศึกษาของ **ม.ร.ว.เกษมสโมสร เกษมศรี (2543)** มีความเห็นไปในทางบวกว่า เมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO จะทำให้การค้าของโลกขยายตัวอย่างกว้างขวางได้ และเป็นประโยชน์ต่อโลกยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันก็มีเสียงเตือนว่า จีนในสภาพใหม่ซึ่งมีขนาดของประเทศและประชากรที่ใหม่กว่าอาเซียน จะเป็นสิ่งซึ่งทำลายต่ออาเซียน และก่อให้เกิดการขัดผลประโยชน์กันได้ แต่ทั้งนี้ก็ไม่ใช่เป็นเรื่องที่เลวร้ายที่จะได้มีการหารือกัน ที่จะให้มีการแข่งขันอย่างมีประโยชน์ บนสนามที่เสมอภาคกัน และสามารถร่วมมือกันได้ในเรื่องเศรษฐกิจที่สำคัญๆ เช่น การค้าในด้านผลผลิตเกษตรกรรม และการร่วมมือทางด้านการลงทุน ซึ่งจะทำให้ภูมิภาคนี้รุ่งเรืองยิ่งขึ้น อีกทั้งจีน

ที่ร่ำรวย ซึ่งจะมาเป็นตลาดที่เปิดมากขึ้น ย่อมจะเป็นปัจจัยที่นำความเจริญมาสู่มวลสมาชิกของภูมิภาคนี้ เป็นสิ่งจำเป็นที่ไทยและจีนจะต้องร่วมมือกัน เพื่อให้เป็นพลังร่วมมือทางเศรษฐกิจที่จะอำนวยความสะดวกประโยชน์ซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ คณะกรรมการการค้าระหว่างประเทศของสหรัฐ (USITC)(2543) ได้จัดทำรายงานประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจที่น่าจะเกิดขึ้นจากการเข้าเป็นสมาชิก WTO ของจีน ในเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาที่ได้พบว่า จากการยกเลิกข้อกีดกันที่มีใช้ภาษี จะทำให้การส่งออกของสหรัฐไปจีนและการลงทุนของสหรัฐในจีนน่าจะเพิ่มขึ้น โดยที่ข้อกีดกันด้านที่มีใช้ภาษีของจีนเป็นมาตรการหนึ่งของนโยบายอุตสาหกรรม เป้าหมายเพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจเฉพาะสาขา ดำเนินการร่วมกับการเก็บภาษีในอัตราสูง ทั้งสองมาตรการนี้จะคาบเกี่ยวกันในการปกป้องอุตสาหกรรมภายใน จากนโยบายดังกล่าวจึงเป็นการยากที่จะชี้ชัดว่า เป็นผลมาจากมาตรการใด มาตรการหนึ่งโดยเฉพาะ

สำหรับผลกระทบต่อประเทศอื่นๆ กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

อาเซียน ไทย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย จะสูญเสียการลงทุนจากต่างประเทศให้แก่จีน เท่ากับ 4 ประเทศนี้จะเผชิญแรงกดดันให้ยกระดับขีดความสามารถของอุตสาหกรรมและแรงงานในประเทศ

ญี่ปุ่น จะมีการนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคจากจีนเพิ่มขึ้นมาก เนื่องจากผู้ผลิตญี่ปุ่นหลายรายย้ายฐานการผลิตไปยังจีนมากขึ้น แต่การส่งออกอุปกรณ์ ยานยนต์ และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์จะเพิ่มขึ้นด้วย

เกาหลีใต้ การส่งออกเสื้อผ้าและสิ่งทออาจมีการขยายตัวสูง ตามการปรับตัวของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าของจีน เช่นเดียวกับการส่งออกเหล็กเกรดดี และอุปกรณ์เครื่องจักรอุตสาหกรรม แต่อุตสาหกรรมอื่นๆอาจได้รับผลกระทบแรง เพราะบริษัทข้ามชาติตะวันตกกำลังแย่งกันเข้าตลาดจีน

ไต้หวัน ผลจากการเข้าเป็นสมาชิก WTO จะทำให้การได้เปรียบการค้าต่อจีนลดลง เนื่องจากไต้หวันต้องยกเลิกข้อจำกัดการนำเข้าสินค้าจีนหลายพันรายการ ขณะเดียวกันบริษัทในประเทศจะย้ายฐานการผลิตเข้าจีนมากขึ้น แต่ก็จะมีขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับบริษัทเทคโนโลยีขั้นสูงของไต้หวันเช่นกัน

อินเดีย การนำเข้าสินค้าจากจีน ซึ่งปัจจุบันมีมูลค่าสูงกว่า 1,000 ล้านดอลลาร์ จะพุ่งขึ้นอย่างผิดตา หลังจากอินเดียยกเลิกข้อจำกัดการนำเข้าสินค้าจีน 743 รายการ โดยที่การส่งออกโรงงเท้าและสิ่งทอของอินเดียจะได้รับผลกระทบมากที่สุด

ภูมิภาคอเมริกาเหนือ เกษตรกรในภูมิภาคจะได้ตลาดใหม่รองรับการส่งออกข้าวและธัญพืชอีกหลายตัน ขณะที่ผู้ผลิตชิ้นส่วนเซมิคอนดักเตอร์ และอุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคม จะสามารถเข้าถึงตลาดจีนโดยไม่ต้องเสียภาษีอีกต่อไป แต่ผลกระทบที่อุตสาหกรรมสหรัฐฯจะได้รับมีน้อยมาก เนื่องจากปัจจุบันสหรัฐฯ ได้นำเข้าสินค้าส่วนใหญ่จากจีนอยู่ก่อนแล้ว

เม็กซิโก อุตสาหกรรมรองเท้าและสิ่งทอ ที่ได้รับประโยชน์มากมายจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอเมริกา จะได้รับผลกระทบจากการที่สหรัฐฯต้องยกเลิกข้อจำกัดโควตานำเข้าสินค้าจีน ขณะที่เม็กซิโกเอง ต้องยกเลิกกำแพงภาษีให้กับสินค้านำเข้าจากจีน 1,300 รายการ ซึ่งอุตสาหกรรมในประเทศย่อมถูกกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

สหภาพยุโรป คาดว่าจะมีการนำเข้าสินค้ารองเท้า งาน และภาชนะใส่อาหาร รวมถึงเครื่องใช้ในครัวเรือนอื่นๆ จากจีนมากขึ้น เพราะอียูจะต้องยกเลิกข้อจำกัดด้านโควตานำเข้า แต่ผู้ผลิตรถยนต์ราคาแพง สื่อสารโทรคมนาคม และอุปกรณ์เครื่องจักรอุตสาหกรรมจะได้รับประโยชน์เป็นการแลกเปลี่ยน

จากการรวบรวมการศึกษาเชิงคุณภาพทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ล้วนเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาในหัวข้อ “ผลกระทบต่อไทย เมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO” เพราะมุมมอง ความคิดเห็น และทัศนะคติที่หลากหลายในแต่ละประเด็น ตลอดจนข้อเท็จจริงต่างๆ จะเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ผลการศึกษาคือเป็นอย่างไร อีกทั้งยังใช้เป็นข้อมูลในการยืนยันว่า การเปลี่ยนแปลงในตัวแปรบางตัวซึ่งได้จากการประมวลผลจากแบบจำลองนั้น สอดคล้องกับการคาดการณ์หรือไม่ แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาเชิงคุณภาพในรูปแบบของงานวิจัย รายงาน หรือบทความต่างๆ ก็เป็นเพียงการพยากรณ์แนวโน้มที่น่าจะเกิดขึ้น ด้วยการใช้มุมมองในการวิเคราะห์ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งผลการศึกษาที่ได้อาจไม่ตรงกัน และไม่สามารถบอกการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรต่างๆ ได้เป็นตัวเลขที่แน่ชัด เช่น การเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการส่งออกของไทยไปจีน การเปลี่ยนแปลงในผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ หรืออัตราการขยายตัวในการผลิตสินค้าในภาคการผลิตต่างๆ เป็นต้น ซึ่งตัวเลขต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีความจำเป็นต่อการกำหนดนโยบายทั้งด้านรุกและด้านรับของไทย จึงถือว่าเป็นจุดอ่อนสำคัญของการศึกษาในเชิงคุณภาพ

3.4 ความสอดคล้องของการศึกษาเชิงคุณภาพกับเชิงปริมาณวิเคราะห์

ข้อสรุปของการศึกษาเชิงคุณภาพกับเชิงปริมาณวิเคราะห์มีความสอดคล้องกันในประเด็นที่สำคัญดังนี้

-เมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO มูลค่าการส่งออกและผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศจะสูงขึ้น ในขณะที่ไทยและประเทศอื่นๆในอาเซียนซึ่งผลิตสินค้าคล้ายคลึงกันจะประสบกับภาวะเศรษฐกิจหดตัวและมีแนวโน้มที่จะส่งออกได้ลดลง แต่ผลดีที่จะได้รับคือ สามารถส่งออกไปจีนได้มากขึ้น

-อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องแต่งกายของไทยจะได้รับผลกระทบหนัก เพราะต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น

-จะเกิดการย้ายฐานการผลิตไปจีนมากขึ้น ทำให้การลงทุนของอาเซียนต่อไทยมีปริมาณลดลง

-การเข้าเป็นสมาชิกของ WTO จะทำให้อุตสาหกรรมเกษตรของจีนได้รับผลกระทบมากที่สุด แรงงานในภาคเกษตรจะโยกย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมอื่นในตัวเมือง ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานตามมา

